

ŽELEZAR

JESENICE, 8. AVGUSTA 1985

ŠTEVILKA 31 • XXXIV

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 26. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstodnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z ordenom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Mile Crnovič, tehnični urednik — novinar Dare Bradašnja, lektorica — novinarka Cvetka Martincič, novinarka Lilijska Kos, administracija — Marija Lužnik in Mira Keserovič. Naslov: Uredništvo Železarnja, SOZD SZ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 26-18, novinarji 26-19, administracija 26-21. Stavek in tehnično oblikovanje TK Gorenjski tisk Kranj, tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana.

DRUŽBENE OBVEZNOSTI V PRVEM POLLETJU

Družbene obveznosti Železarnje Jesenice so v prvem polletju 1985 znašale 1.803,6 milijona dinarjev, kar je 99 % več kot v enakem obdobju lani. Prispevki iz osebnega dohodka so znašali 591,6 milijona dinarjev, 723,7 milijona dinarjev so znašali prispevki iz dohodka, 488,3 milijona dinarjev pa so znašale obveznosti iz akumulacije oziroma lastnih sredstev.

ANALIZA POSAMEZNIH SKUPIN PRISPEVKOV

Prispevki iz osebnega dohodka so se glede na prvo polletje lanskega leta povečali za 91 % oziroma za 281,2 milijona dinarjev.

Glede na lansko prvo polletje so ostale nespremenjene prispevne stopnje Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SRS; Kulturne skupnosti SRS, republiškega davka za dopolnilno delo ter davka na dopolnilno delo. Zmanjšali sta se prispevni stopnji Skupnosti zdravstvenega varstva in dodatnega prispevka solidarnosti za Črno goro (po delovnem mestu). Povečale pa so se prispevne stopnje Zveze skupnosti otroškega varstva SRS in občinske skupnosti otroškega varstva (po delovnem mestu) ter nekateri prispevki, zajeti v zbirni stopnji, kot so: občinski prispevek za Temeljno izobraževalno skupnost, Kulturno skupnost, Telesnokulturno skupnost, Skupnost socialnega varstva ter posebni občinski prispevek oziroma davek iz OD za blagovne rezerve in intervencije v proizvodnji hrane.

Prispevki iz dohodka oziroma čistega dohodka so se povečali za 103 % oziroma za 615,4 milijona dinarjev.

Prispevki za splošne družbene potrebe (v tabeli pod točko 1) so se glede na prvo polletje lani povečali za 60 %.

Davek iz dohodka republiki je za 23,4 milijona dinarjev višji kot v prvem polletju preteklega leta. Stopnja za izračun davka se je povečala (od 2,8 % do 3,2 %), višja je tudi osnova za izračun davka zaradi višje doseganega dohodka. Pri osnovi za izračun davka se upoštevajo davčne olajšave, kot so delež izvoza na konvertibilno področje v celotnem prihodku, vlaganje v razvoj surovinskih dejavnosti, stanovanjsko gradnjo ter program ljudske obrambe. Po 16. členu zakona o davku temeljne organizacije in delovne skupnosti ne obračunavajo in plačujejo davka za obdobje, za katero so v periodičnem (oziroma zaključnem računu) izkazale izgubo, zato so bile v Železarni nekatere temeljne organizacije opravičene plačila davka, ker niso dosegle osnove za njegov izračun. Temeljnih organizacij, ki so v prvem polletju lani poslovale z izgubo, je bilo precej več kot letos.

Prispevke za solidarnost iz dohodka obračunavamo po 0,2 % prispevni stopnji od osnove za izračun davka iz dohodka. Po zakonu se ta prispevek obračunava enako, kot se obračunava davek iz dohodka. Letos je ta prispevek znašal 2,6 milijona dinarjev, medtem ko ga v lanskem letu nismo obračunavali.

Tudi prispevek za pospeševanje konvertibilnega deviznega priliva od izvoza blaga se je povečal za 21,7 milijona dinarjev. Prispevek obračunavamo po 2,8 % prispevni stopnji od osnove, od katere se obračunava in plačuje davek iz dohodka temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti. Tudi za ta prispevek velja, da ga temeljne organizacije, ki so poslovale z izgubo, ne obračunavajo in plačujejo. S tem prispevkom naj bi se zagotovila sredstva za pospeševanje konvertibilnega deviznega plana SRS za obdobje 1981—1985 ter ustvarila ugodnejše razmere za doseg predvidene stopnje povečanja industrijske proizvodnje in odplačila anuitet za tuje kredite. Zavežanci za plačilo tega prispevka so temeljne organizacije s področja gospodarstva.

Posojilo skladu federacije za kreditiranje hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin je višje za 20 %. Glede na lani so se nekoliko spremenile prispevne stopnje, spremenila pa se je tudi razvrstitev zavezancev po skupinah oziroma podskupinah dejavnosti.

Prispevki za skupno potrošnjo na področju socialne varnosti (v tabeli pod točko 2) so se povečali za 106 % oziroma 139,4 milijona dinarjev.

Prispevek iz dohodka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje (nesreče pri delu in poklicne bolezni), ki ga obračunavamo od bruto OD, se je povečal za 263 % oziroma za 46 milijonov dinarjev. Glede na lansko enako obdobje se je povečala prispevna stopnja od 1,50 % na 2,70 %, višja pa je tudi osnova za izračun tega prispevka (bruto OD).

Prispevki za skupno potrošnjo v SIS družbene dejavnosti (v tabeli pod točko 3) so višji za 155 % oziroma 199,4 milijona dinarjev.

Precej višje so prispevne stopnje vseh treh vrst prispevkov, in sicer prispevka iz dohodka republiške izobraževalne skupnosti, prispevka iz dohodka republiške in občinske raziskovalne skupnosti ter prispevka iz dohodka za zdravstvo. Višji sta tudi osnovi za izračun, in sicer tako dohodek kot bruto OD.

Prispevki za skupno družbeno reprodukcijo na področju infrastrukture so višji za 101 % (v tabeli pod točko 4). Obveznost je znašala 269,4 milijona dinarjev, poravnali pa smo jo iz lastnih sredstev akumulacije.

Pri združevanju sredstev za vzdrževanje in gradnjo magistralnih in regionalnih cest SRS smo združili 4,4 milijona dinarjev, pri financiranju luške infrastrukture smo združili 1,2 milijona dinarjev, za razvoj železniškega gospodarstva 2,7 milijona dinarjev in za naftnoplinsko gospodarstvo 2,4 milijona dinarjev. Prispevne stopnje omenjenih prispevkov so ostale nespremenjene.

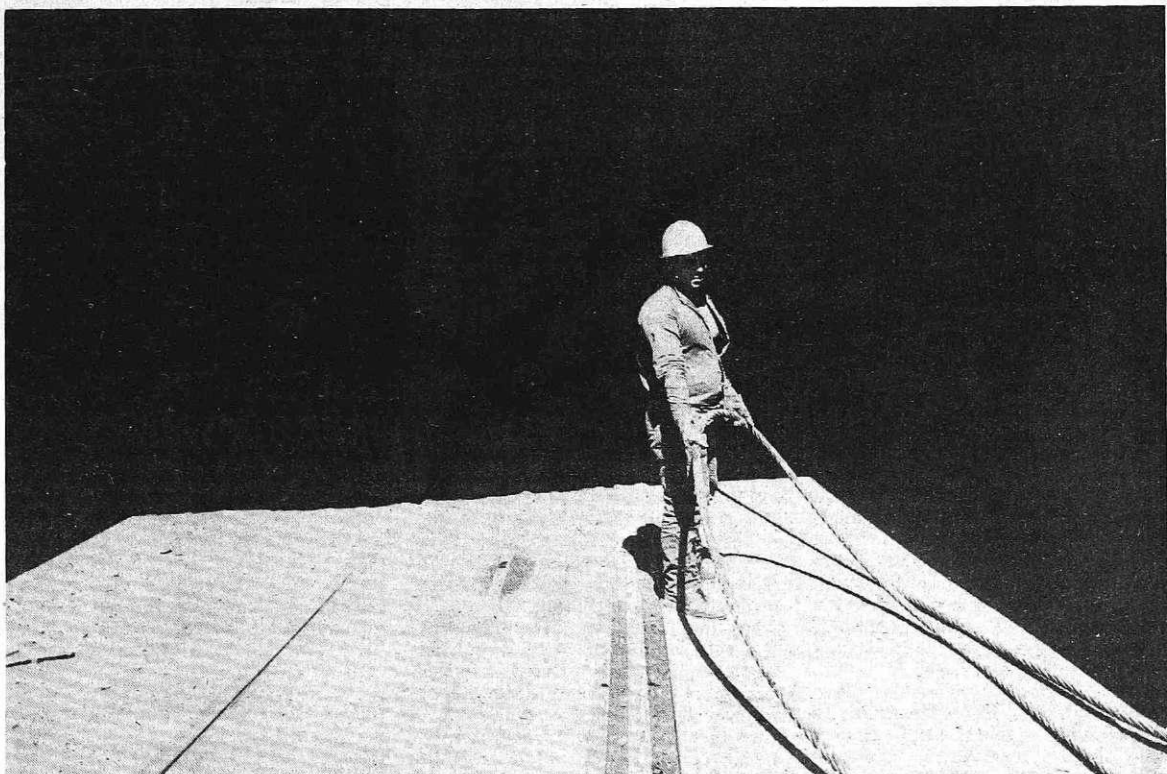
Za financiranje gradnje elektroenergetskih objektov smo namenili 257,5 milijona dinarjev, kar je 112 % več kot v prvem polletju lani. Spremenili sta se prispevni stopnji pri odjemu na 110 kV od 20 % na 30 % ter pri odjemu 1—35 kV od 35 % na 52 %.

Prispevki za skupno družbeno reprodukcijo na drugih področjih (v tabeli pod točko 5) so znašali 123,3 milijona dinarjev, oziroma so se povečali za 83 % glede na lansko prvo polletje. Splošni vodni prispevek SRS se je povečal za 24,8 milijona dinarjev (precej višja je prispevna stopnja). Prispevek za usposabljanje zemljišč za družbeno organizirano kmetijsko proizvodnjo se je povečal za 9,2 milijona dinarjev, oziroma 182 % (višja je osnova za izračun prispevka, to je dohodek letošnjega prvega polletja glede na dohodek, dosežen v enakem lanskem obdobju). Prispevna stopnja za izračun tega prispevka je ostala nespremenjena.

Prispevek za pokritje dela stroškov enostavne reprodukcije v Železniškem gospodarstvu Ljubljana je višji za 61 %, medtem ko prispevka za pokritje dela stroškov enostavne reprodukcije EGS in premogovništva letos ni več.

Prispevek za SIS komunala Jesenice (v tabeli pod točko 6) je višji za 85 % oziroma za 13,6 milijona dinarjev. Povečala se je osnova za izračun tega prispevka, nekoliko nižja pa je prispevna stopnja.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Črno in belo (foto B. Grce)

INOVACIJSKA DEJAVNOST V JULIJU

V mesecu juliju so odbori za gospodarstvo na treh sejah obravnavali osem predlogov tehničnih izboljšav, koristnih predlogov in idej ter jih pozitivno ocenili in odobrili. Skupni prihranek oziroma koristi znašajo 174.487.494 din, zato je 25 novatorjev prejelo 1.698.286 din posebnih nadomestil ali 0,97 % od ugotovljenih koristi.

TOZD ŽIČARNA

Avtorjema Avgustu Skubicu in Pavlu Jezeršku je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za montažo nastavka in mikrostikala za ustaviteljsko stroja pri trganju žice. Pri pretrgu žice je napenjač udaril na drog ter ga zasukal za določen kot. Zato se je dvignila ročica vzvoda, odprlo stikalo in stroj se je ustavil. Udarce po stikalu je bil močan in zato je bila življenjska doba stikal kratka. Avtorja sta problem rešila tako, da sta nasproti ročice droga montirala nastavek in mikrostikalo. Sedaj nastavek pri zasuku droga izklopi in pozneje vklopi mikrostikalo brez udarcev.

Avtorju Ludviku Komljanecu je bilo odobreno izplačilo enkratnega posebnega nadomestila za povečanje kapacitete enožilne elektrolitne čistilne naprave za nerjavno žico. Avtor je enožilno električno napravo za čiščenje kromove žice preuredil tako, da je dodal še dve žili v obstoječo napravo. S to predelavo se je povečal izplen za 200 % pri isti porabi električne energije in žveplene kisline.

Odbor za gospodarstvo je obravnaval in potrdil tretje posebno nadomestilo avtorjema Francu Nečimru in Bogdanu Marinkovskemu za izdelavo in zamenjavo vodoravnih odvijalcev linij s pokončnimi odvijalci. Zaradi zavornih kolutov so se lomile zavore in pritrdilni vijaki vpenjalnih konusov. Zakladanje je bilo možno samo z jeklenim trakom in žerjavom, kar pa je povzročalo okvaro ležajev zaradi prevelikih sunkov. Avtorja sta skonstruirala nov tip pokončnega odvijalca, ki se odvijaja okrog pokončne osi in se pri vsaki ustavitvi vlečnega stroja avtomatsko ustavi.

Avtorjema Mihajlu Nuždiču in Blagomirju Milotinoviču je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za vgradnjo dodatnega vodilnega koleasa in prestavitve obstoječih dresure pri navijalcu VAC žice. Problem se je pojavil z združitvijo Herborn žičarskih strojev in Niehoff navijalcev VAC žice. Žica vlečnega stroja Herborn je bila speljana z bobna preko pomožnega vleka, kjer so bile dresure v dveh ravninah, in pomika na na-

vijalno kolut. Ko so avtorji montirali dodatno kolo na pomik navijalca in pred kolo dresuro, se je vijaka normalizirala in se da kontrolirati.

TOZD VALJARNE ŽICE IN PROFILOV

Avtorjem Francu Ravniharju, Edu Dolžanu in Janezu Kovaču je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za transport gredic od peči Custodis do proge Ø 320. Z ukinitvijo profilnih valjarn se je zaloga gredic 50 kv. kopicila, oziroma so te gredice rezali za reno, kar je vplivalo na manjši izplen žične valjarne. Z vgraditvijo dodatnih nastavkov na izvalčilni verigi so uspeli z nadaljnjim valjanjem izdelati končne izdelke tudi iz gredic 50 kv. Avtorji izboljšave pa so rešili problem transporta gredic od peči Custodis do vstopa valjničnic Jumping ogrodja in proge Ø 320.

TOZD JEKLARNA

Odbor za gospodarstvo je obravnaval in potrdil drugo posebno nadomestilo za novo tehnologijo obdelave jekla v ponvi ob manjši porabi CaSi v elektrojeklarni avtorjev Joža Arha, Franca Šimnica, Alojza Purgerja, Janeza Čiuha, Marka Resmana, Leopolda Lomovška in Emila Baumaana. Izdelava dinamo jekla je vrsto let povzročala težave, zato so skušali zmanjšati porabo drage uvožene surovine CaSi z drugimi zlitinami, kot sta MnCaSi in AlCaSi, pri katerih je parni tlak Ca nižji in je zato dodatek manjši. Prijavitelji izboljšave so začeli uvajati izboljšano tehnologijo izdelave dinamo jekel, katere bistvo je sekundarna rafinacija jekla v ponvi s sintetično žilindro, ki nastane po dodatku apna in jedavca. S tem so dosegli večjo stopnjo odžveplanja, zato so lahko znižali dodatek CaSi pri prelivanju v drugo ponev.

Avtorjem Frideriku Omanu, Ivanu Žibertu, Jožu Rožiču in Mihaelu Piščancu je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za spremembo obzidave prebodnih žlebov SM peči in BBC peči in BBC ponev. Z ustavitvijo šamotarne je nastal problem obzidave prebodnih žlebov SM peči in ponev BBC. Žlebovi in ponev so bili obzidani s specialnimi formati

opeke. Vatrostalna Zenica je bila pripravljena dobavljati te formate, a po višji ceni. Avtorji predloga so te specialne formate zamenjali s standardnimi formati 12 N LISEKT, 12 MA in 2 P 10. S to zamenjavo pa se je zaradi večje vzdržnosti zmanjšala tudi poraba opeke.

Avtorjem Janezu Bičku, Francu Potokarju, Frideriku Omanu in Ivanu Žibertu je bilo odobreno posebno nadomestilo za obzidavo jeklarskih ponev s krommagnezitno opeko. Jeklarske poneve so obzidovali s šamotno dolomitno in aluminatno opeko. Zaradi tehnoloških pogojev in zaradi nizke vzdržnosti so avtorji predloga po daljšem preizkušanju uporabili krommagnezitno opeko. Vzdržnost ponev se je bistveno izboljšala, saj je bila poprečna vzdržnost vseh ponev v letu 1982 9,2 sarže na ponvo leta 1984, po uvedbi krommagnezitne obzidave, pa 25,7 sarže na ponvo

Ivanka Petrič

V JULIJU ŠEST ODSOTKOV POD OPERATIVNIM PROGRAMOM

Po podatkih statistične službe smo v juliju izdelali 111.744,4 tone skupne proizvodnje, kar je 94 % operativnega programa. Plan skupne proizvodnje so dosegle temeljne organizacije: Jeklarna, Ljvarna, Valjarna žice, Hladna valjarna Bela, Hladna valjarna Jesenice, Vratni podboji, Jeklovlek in Žebljarna.

V TOZD Plavž so izdelali 13.080,7 tone groblja in izpolnili družbeni plan in operativni program 83,3 %.

V TOZD Jeklarna so vliili 39.061,3 tone jekla in s tem presegli družbeni plan in operativni program za 1,2 %.

V juliju je bilo odpremljenih 26.591,1 tone končnih izdelkov in storitev, kar je 91,4 % znižanega operativnega programa. Plan odpreme sta dosegli le TOZD Valjarna žice in Žebljarna.

Rezultati poslovanja za julij bodo objavljeni v naslednji številki Železarnja.

KLJUČNI PROBLEM IN UDARNA NALOGA V BOJU ZA URESNIČITEV STABILIZACIJSKEGA PROGRAMA

... Od tega, v kolikšni meri bodo delavci z odnosi v razporejanju doodka in delitvi sredstev za osebne dohodke motivirani za to, da se bodo kktivirali kot temeljni subjekti ekonomskega in družbeno racionalnega dločanja o pogojih in rezultatih svojega dela, bosta odvisna tudi uspeh in inamika uresničevanja dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. ato se je treba brez odlašanja in z vso odgovornostjo lotiti dograjevanja in zpopolnjevanja odnosov na tem področju.

V citiranem odstavku iz dolgoro- nega programa gospodarske stabili- zacije je dejansko razčlenjen ključni problem in udarna naloga v boju za uresničevanje stabilizacijskega pro- grama, ki bi morala biti v prvem pla- nu organizacij zveze sindikatov, kot najširše organizacije delavskega ra- reda in zveze komunistov, kot nje- ove avantgarde in organizirane vo- ilne idejne in politične sile. To je udi ustavna naloga sindikata, da se ori za tak položaj delavskega razre- la, kot ga določata ustava in zakon o družbenem delu. To so seveda nor- ativne in politične opredelitve, pri katerih uresničevanju pa močno za- stajamo, čeprav zveza komunistov e dalj časa opozarja, da je potrebno sedanjí položaj čimprej spremeniti, n sicer v tem smislu, da se bo še na- rej krepilo socialistično samoupra- vljanje. Če tega ne bomo dosledno uresničevali, je opozarjala zveza omunistov, bi nastale izjemno hude osledice za družbeno storilnost dela n družbenogospodarski razvoj, groženi pa bi bili tudi sami temelji našega sistema.

Ne bi ponavljali že večkrat pove- lanih subjektivnih in objektivnih zrokov in vpliva kriznega stanja v svetu, zlasti v svetovnih gospodar- skih tokovih, za resne gospodarske ežave, v katere smo zašli in zaradi esar so se delno tudi zaradi takih azmer razbohotile administrativne ntervencije in ukrepi, kar je še raz- irilo prostor za etatizem in tehnor- atizem na vseh nivojih, uresniče- anje ustavnih pravic, dolžnosti in dgovornosti delavcev pri razpolaga- ju s sredstvi družbene reprodukcije a smo odinili ob stran, pač pa po- arili nujnost spodbujanja in motivi- anja delavcev za preseganje takega

stanja z uveljavljanjem delitve oseb- nega dohodka po delu in rezultatih dela.

To niso nove stvari, vse to ponav- ljamo že več let, pa vendar, kljub željam in hotenju, da bi delali več in bolje, krpamo in improviziramo raz- ne stimulacije, ki ne dajejo trdnj- ših in trajnejših rezultatov, da bi bili delavci motivirani za nenehno zbolj- ševanje tako svojega osebnega dela kakor svojega poslovanja z družbe- nimi sredstvi v temeljnih organizaci- jah združenega dela, delovni organi- zaciji in širših oblikah združevanja dela in sredstev ter v vsem združe- nem delu. Za vse to pa morajo biti delavci osebno materialno zaintere- sirani, za povečanje proizvodnje, iz- voza in storilnosti svojega lastnega dela in dela delavcev v drugih te- meljnih organizacijah združenega dela, s katerimi združujejo delo in sredstva, pa tudi celotnega združe- nega dela in dohodka in za učinkovi- to upravljanje z družbenimi sredstvi v celoti, še posebno s sredstvi razšir- jene reprodukcije. Za doseganje vse- ga tega, kakor je bilo že rečeno, pa je potrebno delavce, spodbujati in motivirati v skladu z načeli delitve po delu in rezultatih dela.

Pri obravnavanju vsega tega si ne bi smeli zapirati oči pred dejstvom, da narašča nezadovoljstvo delavcev in delovnih ljudi, kajti kljub precej- šnjemu skoku osebnih dohodkov v letošnjem letu so le-ti zaradi nepre- stanih podražitev in vpliva inflacije relativno manjši kot v enakem lan- skem obdobju oziroma v drugem polletju lanskega leta. To nezado- voljstvo pa je še večje zaradi neure- jenega sistema nagrajevanja po delu in rezultatih dela, kar seveda najbolj prizadene tiste, ki živijo samo od de-

la in nimajo možnosti za dodatne za- služke. Seveda pa bi se ob vsem tem morali tudi zavedati, da bomo samo z doslednim uveljavljanjem ustavnih pravic delavcev spreminjali in krepili tudi njihovo zavest o lastni moči in odgovornosti v družbi.

Vse te ugotovitve se seveda ne na- našajo samo na našo delovno organi- zacijo, temveč bolj ali manj veljajo za celotno združeno delo, verjetno pa je glavni vzrok, da nam zaostaja uveljavljanje dohodkovnih odnosov v tem, da nismo organizirali in spod- bujali znanstvenega in strokovnega dela pri oblikovanju in čvrstem iz- grajevanju ter operacionalizaciji si- stema, od splošnih ustavnih načel do konkretno delujočih mehanizmov, temveč smo reševali vse to preveč voluntaristično.

Že kritično zaostajanje za uresni- čevanjem ustavnih določil in sistem- skih rešitev je povezano tudi z neza- dostno organiziranostjo in premajh- nim idejnim in akcijskim delova- njem družbenih subjektivnih sil v vseh družbenih celicah in na vseh ravneh, kljub spoznanjem, da so go- spodarske težave tudi posledica zao- stajanja v uveljavljanju socialisti- čnih samoupravnih odnosov, popu- ščanja pred pritiski pragmatizma in volunterizma ter nosilci teženj po ohranjanju pridobljenih položajev in preživelimi načini upravljanja druž- bene reprodukcije.

Na tem področju bomo morali na- rediti odločilne korake, če hočemo dobiti bitko za večjo storilnost, za uspešnejše in racionalnejše gospo- darjenje in za optimalno uporabo družbenega kapitala. Pri uresničeva- nju tega pa imata še posebno odgo- vornost zveza komunistov in zveza sindikatov, ki morata kot instru- ment delavskega razreda brez odla- šanja na osnovi programa začeti najširšo aktivnost za dosledno ures- ničevanje dohodkovnih odnosov.

J. Varl

Železarski globus

JUŽNA AMERIKA

Proizvodnja surovega jekla juž- noameriških držav je bila v prvem polletju letošnjega leta 8,3 mil. ton. To je za 6,1 % več, kot so načrtovali, toda še vedno za 22,3 % manj, kot je bila proizvodnja v prvem polletju lanskega leta. Proizvodnja je glede na lansko leto najbolj padla v Argenti- ni, Kolumbiji, Čilu, Peruju, Urug- vaju in Venezueli. Tudi Brazilija je naredila nekaj manj surovega jekla in njena proizvodnja še vedno počasi pada.

LETOŠNJA KRVODAJALSKA AKCIJA NA JESENICAH PRVI TEDEN V SEPTEMBRU

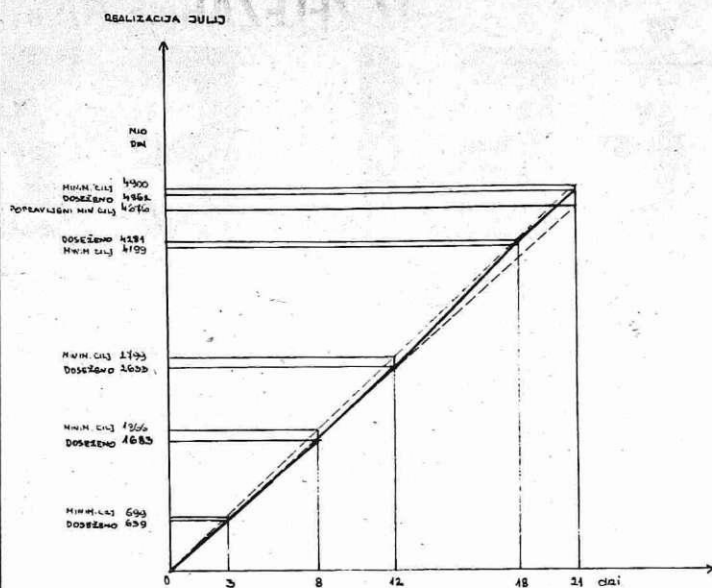
Letošnja krvodajalska akci- ja bo v jeseniški občini pote- kala od ponedeljka, 2., do po- nedeljka, 9. septembra, vsak dan, razen sobote in nedelje, od 6. ure zjutraj do 14. ure po- poldan v prostorih Delavske- ga doma na Jesenicah.

Ta vsakoletna humanitarna akcija, ki jo izvaja občinski odbor Rdečega križa s pomoč- jo svojih aktivistov v krajev- nih skupnostih in organizaci- jah združenega dela, je po- trebna, da v občini pridobimo dovolj krvi prostovoljnih kr- vodajalcev za potrebe jeseni- ške bolnice. V zadnjih petih letih so prostovoljni krvoda- jalci, med katerimi je okrog 57 % železarjev, darovali letno od 470 do 500 litrov krvi, v mnogih primerih nenado- mestljivega zdravila, ki mno- gim vrača zdravje in ohranja življenje.

Prijave prostovoljnih krvo- dajalcev bodo že po ustalje- nem pravilu zbiral v temelj- nih organizacijah združenega dela in v krajevnih skupno- stih.

Obveščamo vse delavce Železarne, da je parkirišče ob železniški progi na Koro- škí Beli (nasproti VIATOR- JA — TOZD Tovorni pro- met) do nadaljnjega zaprto zaradi polaganja cevovoda. Sektor novogradenj

DOSEGANJE SKUPNEGA CILJA POSLOVANJA

Doseganje skupnega cilja poslovanja so v juliju ovirale števil- ne težave. Izvoz je bil močno omejen, vrstile so se težave s prevozi v domačem prometu itd. Ker je bilo samo 21 odpremnih dni, manjka ni bilo mogoče nadoknaditi.

Odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne ocenju- je, da bo izpad julijske realizacije mogoče nadoknaditi v avgustu, ko bomo lahko odpremljali 23 delovnih dni.

Višino minimalnega cilja poslovanja je odbor znižal za vred- nost odpreme enega dne in za toliko povečal operativni plan vred- nosti prodaje za avgust.

Na osnovi dosežene realizacije bomo glede na popravljen cilj poslovanja dosegli poprečno 6.800 din stimulacije v juliju, zavedati pa se moramo, da bomo del te stimulacije morali odslužiti v avgu- stu.

Oddelek za nagrajevanje

DRUŽBENE OBVEZNOSTI V PRVEM POLLETJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

VRSTA PRISPEVKA	I.—VI. 1984	I.—VI. 1985	Indeks 1985/1984
1	2	3	3:2
I. PRISPEVKI IZ OSEBNEGA DOHODKA	310.374.575	591.593.029	191
II. PRISPEVKI IZ DOHODKA OZIROMA ČISTEGA DOHODKA	596.546.767	1.211.965.984	203
1. Prispevki za splošne družbene potrebe	119.247.989	190.957.442	160
2. Prispevki za skupno potrošnjo na področju socialne varnosti	131.659.604	271.060.613	206
3. Prispevki za skupno potrošnjo v SIS družbene dejavnosti	128.410.180	327.639.759	255
4. Prispevki za skupno družbeno reprodukcijo na področju infrastrukture	133.918.643	269.419.991	201
5. Prispevki za skupno družbeno reprodukcijo na drugih področjih	67.255.219	123.253.286	183
6. Prispevki za ostala financiranja	16.055.132	29.634.893	185
SKUPAJ DRUŽBENE OBVEZNOSTI (I. + II.)	906.921.342	1.803.559.013	199

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja delovne skupnosti E-TKR-NG in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih

OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge na OPP za nedoločen čas:
VODJA OPP VALJARNE DEBELE PLOČEVINE
šifra 5187, U-5, 16. ktg.

1 oseba

POGOJI:

- metalurški inženir 1. stopnje
- 3 leta delovnih izkušenj

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku 8 dni po objavi na kadrovski sektor Železarne Jesenice, z oznako »za delovno skupnost E-TKR-NG«.

Posebne prijavnice dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

Po sklepu odbora za delovna razmerja TOZD Energetika

OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge

DISPEČER VODE, šifra 3336, D-3, 9. kat., 1 oseba

- Pogoji: — dokončana šola kovinarske stroke,
— izpit za strojnika kompresorskih in črpalnih postaj.

Kandidatoma, ki pogojev v celoti ne bodo izpolnjevali, bomo omogočili obisko- vanje potrebnih tečajev.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v osmih dneh po objavi na kadrovski sektor Železarne Jesenice z oznako za »TOZD Energetika«.

Po sklepu odbora za delovna razmerja TOZD Vzdrževanje z dne 18. ju- nija

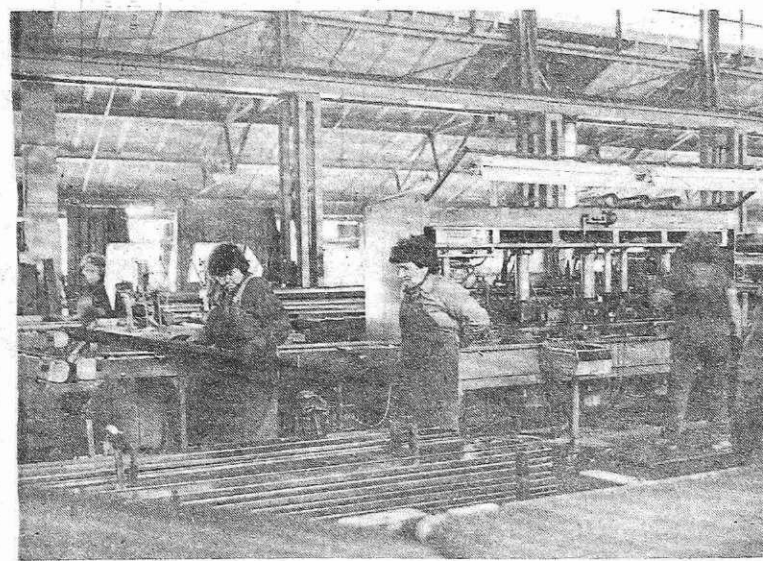
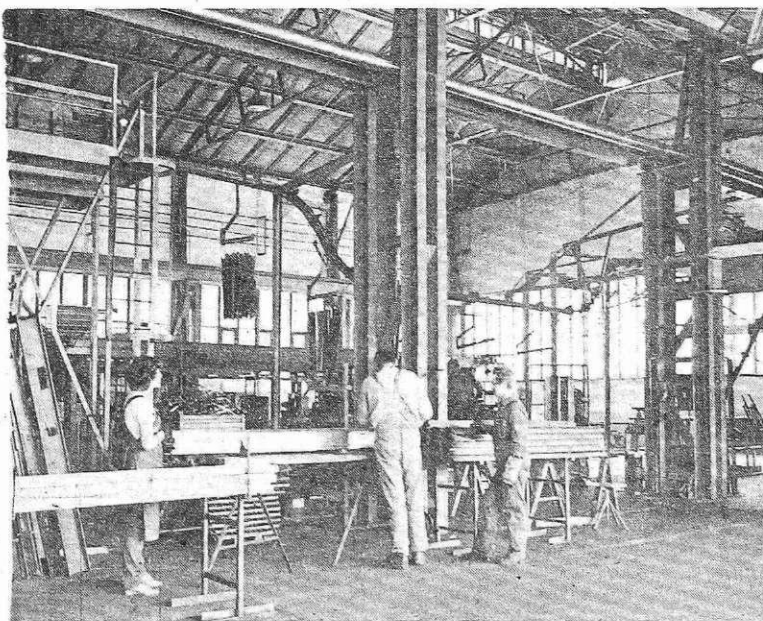
PONOVNO OBJAVLJAMO

proste delovne naloge ključavničarjev za področje mazanja

- 1) 2. ključavničar (Javornik), šifra 7796, D-3, 8. ktg. 1 oseba
- 2) 2. ključavničar (HVŽ), šifra 7834, D-3, 8. ktg. 1 oseba

POGOJI: osem razredov osnovne šole, odslužen vojaški rok in dve leti delovnih izkušenj.

Dela so primerna za moške. Posebne prijavnice z dokazili o izpolnjeva- nju pogojev pošljite v osmih dneh po objavi na kadrovski sektor Železarne Jesenice, C. železarjev 8.

Vratnih podbojih so te dni krepko zavihali rokave in s polno paro izdelu- jo sestavljive vratne podboje za izvoz v Alžirijo. Naročnik zahteva 32.000 atnih podbojev, ki jih morajo dobaviti do oktobra prihodnjega leta, kar je ravzaprav izjemno kratek rok. Pa tudi naročilo za avgust so dobili šele i. julija. Tako so v juniju izdelali 2.200, v juliju 2.900, do 10. avgusta pa orajo narediti še 1.850 sestavljivih vratnih podbojev, ki bodo okrog 13. av- ista odpotovali proti Alžiriji. Žal se morajo zatekati k nadurnemu delu, ndar upajo, da jih v avgustu ne bo več kot 200. Kljub kratkim rokom to slab posej, saj bo TOZD Vratni podboji za tono vratnih podbojev iztrži i. 1.08 dolarjev. (foto I. Kučina)

IZ ŽELEZARNE RAVNE

PROIZVODNI IN POSLOVNI REZULTATI ŽELEZARNE V PRVEM POLLETJU

PROIZVODNJA

V primerjavi s prvim polletjem lani so izdelali letos za 10,5 % več jekla, v primerjavi s planom pa za 1,8 % več. Proizvodnja je naraščala po stopnji 2,1 %. Povečana proizvodnja jekla je omogočila povečanje skupne proizvodnje. Ta je v primerjavi s prvim polletjem lani večji za 8,5 %, plan pa je prekoračen za 1,4 %. Še bolj se je povečala odprema predvsem zaradi znižanja zaloga. V primerjavi s prvim polletjem lani se je letos povečala prodaja po količini kar za 27,8 %, to pa je tudi 15 % več, kot so načrtovali.

IZVOZ

Letos so po količini izvozili za okoli 7,5 % več kot lani, niso pa dosegli planiranih količin (-7 %):

Vrednostno so lani doseženi izvoz presegle za 3,1 % na konvertibilnem trgu in za 5,9 % skupni izvoz. Za planom pa so zaostali za 10 %.

IZMEČEK

Izmeček se je v primerjavi s prejšnjim obdobjem, merjen po količini, znižal za okoli 6 %. Na to je vplivalo predvsem znižanje izmečka v Jeklini.

ZAPOSLENOST

Število zaposlenih se je v prvem polletju 1985 glede na lansko povečalo za 2 %. Stopnja rasti je bila 0,6 %. Število delavcev se je povečalo za 126.

PRODUKTIVNOST

Produktivnost, merjena v tonah skupne proizvodnje na delavca, se je

SMERNICE SREDNJEROČNEGA PLANA 1986—1990

Pri oblikovanju smernic razvoja Železarn Ravne v srednjeročnem obdobju 1986—1990 so upoštevali se-

daje tržne in proizvodne možnosti, sedanje gospodarske razmere doma in v svetu ter oceno prihodnjih pogojev.

Analiza razvojnih možnosti Železarn Ravne v obdobju 1986—1990 kaže, da bodo na njeno poslovanje močno vplivali zunanji dejavniki: glede na isto obdobje lani povečala za 6,2 %, merjena na blagovno proizvodnjo pa za 16,0 %. Tako povečana rast produktivnosti je predvsem zaradi izdelave in odpreme večjih količin gredic. Produktivnost, merjena z opravljenimi standardnimi urami na delavca (upoštevan asortiment), pa se v primerjanem obdobju ni povečala.

FAKTURIRANA REALIZACIJA

Zaradi inflacije je v primerjavi s prvim polletjem lani v letošnjem večja kar za 138,3 %. Povečane količine so prispevale 27,1 %, povečane cene pa 111,9 %.

SKUPNEGA PRIHODKA so dosegli 35 milijard 256 milijonov din. To je 14,1 % več, kot so načrtovali.

PORABLJENA SREDSTVA znašajo 29 milijard 904 milijone din in so za 15,1 % večja od načrtovanih.

DOHODEK znaša 5 milijard 352 milijonov din, kar je za 9,1 % več, kot so načrtovali.

ČISTEGA DOHODKA so dosegli okoli 3 milijarde 788 milijonov din, kar je za okoli 11 % nad načrtom.

1. Zaradi pospešene avtomatizacije in racionalizacije ter protekcionističnih ukrepov v razvitem svetu bo otežena prodaja na tujih trgih.

2. Zaradi doslednejšega uresničevanja programa gospodarske stabilizacije bodo težji domači pogoji gospodarjenja.

3. Ker bo velik del akumulacije šel za plačilo anuitet od kreditov, bodo sredstva za nove naložbe omejena.

V takšnih pogojih ob smotrnem izkoriščanju vseh proizvodnih dejavnikov (znanja, zmogljivosti strojev in naprav, denarnih sredstev, tehnologije in energije) v Železarni Ravne

za celotno srednjeročno obdobje načrtujejo:

1,4—1,6-odstotno rast skupne proizvodnje

Proizvodnja jekla se bo povečala od sedanjih 237.000 ton na od 250.000 do 255.000 ton letno, izboljšala se bo kvaliteta jekla in zmanjšali stroški njegove proizvodnje.

Pospešili bodo razvoj novih izdelkov in izboljšali sedanje. Delež prodaje končnih izdelkov v celotni prodaji bodo povečali na čez 50 %. Povečevali bodo delež prodaje znanja. Proizvodne programe bodo specializirali.

5,5—6,5-odstotno rast fakturirane realizacije

Delež izvoza v njej se bo povečal na okoli 20—22 %. Do konca obdobja bodo dosegli pokrivanje konvertibilnega uvoza z izvozom (z izvozom lastnih izdelkov in z združevanjem s predelovalci jekla). V celotnem izvozu se bo delež končnih izdelkov povečal na prek 60 %.

3,5—4,5-odstotna rast produktivnosti

Kot osnovo za njen dvig bodo še bolj vzpodbujali razvojno in inovacijsko dejavnost, informatiko, robotizacijo in racionalizacijo poslovanja.

izboljšanje ekonomičnosti

Delež materialnih stroškov v celotnem prihodku se bo znižal za 2—2,5 %.

1,5—1,8-odstotno poprečno rast zaposlenih

Izboljšati morajo kadrovske strukture: z visoko in višjo izobrazbo bo 8,5 % zaposlenih (sedaj 5,9 %), s srednjo in srednjo poklicno šolo pa 53 % (sedaj 47,7 %), drugi bodo priučeni oz. polkvalificirani delavci. Zmanjšati se mora razkorak med zahtevano in dejansko izobrazbo. Nujno bo dodatno izobraževanje, preverjanje znanja itd.

6—7-odstotno rast realnega dohodka

Z njo bo zagotovljena osnova za realno rast osebne in skupne porabe ter razširitev materialne osnove dela.

8,5—9,5-odstotno rast amortizacije

3—4-odstotno rast poprečnih realnih OD na zaposlenega

okoli 22.000 mio din sredstev za naložbe, od tega le okrog 20 % tujih

Porabili jih bodo:

— okrog 5.000 mio din za obratna sredstva,

— okrog 7.500 mio din za tehnološko obnovo in nadomestitve

— okrog 7.000 mio din za nove projekte (modernizaciji toplotne obdelave in Jeklovleka, varstvo okolja — humanizacija dela ter pripravljalna dela in konti liv; valji za hladno valjanje, krožna rezila, rekonstrukcija Orodjarne, novi programi mehanske obdelave, izkoriščanje odpadne toplote, delavnica in pralnica strojev v SGV, družbeni standard, novi projekti v računalništvu itd.) ter

— okrog 2.500 mio din za dokončanje začelih investicij.

Prednost bodo imele naložbe, ki bodo dajale večje ekonomske učinke.

Cilji, ki si jih zastavljajo, so dosegljivi, saj so že v sedanjem srednjeročnem obdobju modernizirali ali na novo zgradili mnoge zmogljivosti in si postavili dobro startno osnovo.

Z dinamično organizacijo, inovacijami, modernizacijo naprav ob zamenjavih strojev, razvojem novih donosnejših izdelkov, optimizacijo proizvodnih programov ter ustrezno motiviranostjo imajo možnosti, da dosežejo postopno hitrejšo realno letno rast osebne, skupne in splošne porabe ter sredstev za razširitev materialne osnove dela, kar je končni cilj dela in ustvarjanja.

Oddelek za informiranje
Helena Merkač

MALOPRODAJA OBVEŠČA

delavce in upokojenece Železarn, da bo zaradi letnega dopusta zaprta od 30. julija do 30. avgusta.

Železarski globus

JAPONSKA

V železarni Yawata, ki pripada največji japonski železarski družbi Nippon Steel, so 14. novembra 1984 naredili dvesto milijonto tono grodlja. S proizvodnjo grodlja so pričeli leta 1901. Številko 100 milijonov ton so dosegli leta 1969 in 150 mil. ton leta 1976. Skupna proizvodnja 200 milijonov ton grodlja v eni železarni je japonski in svetovni rekord.

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 12. DO 18. AVGUSTA

12. avgusta, Marin GABROVŠEK, član PO, Bled, Ribenska 8/c, tel. št. 78-157.
13. avgusta, Stanko ČOP, vodja invest. razvoja, Žirovnica 90/a, tel. št. 80-036.
14. avgusta, Drago FINŽGAR, vodja TOZD Žična valjarna, Begunje 128/b.
15. avgusta, Tomaž KAVČIČ, vodja TOZD Vratni podboji, Radovljica, Langusova 39.
16. avgusta, Sašo KAVČIČ, vodja TOZD HV Jesenice, Jesenice, Tito-va 85, tel. št. 81-413.
17. avgusta, Janez KOMEL, vodja marketinga, Jesenice, Janševa 6, tel. št. 81-026.
18. avgusta, Oskar KÜRNER, vodja TKR, Jesenice, Tavčarjeva 9, tel. št. 81-214.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. do 6. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah ter praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva mora dežurni opraviti obhod po Železarni, svoja zapazanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva podpredsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 12. 8.	PETER SEKLOČA	MIRKO ZUPAN
TOREK — 13. 8.	PAVEL ŽMITEK	MARJAN ENDLIHER
SREDA — 14. 8.	FRANC CERKOVNIK	AHMED TELALOVIČ
ČETRTEK — 15. 8.	FRANC ARNEŽ	MITJA KERSNIK
PETEK — 16. 8.	ANTON BURJA	JANEZ JAKŠIČ
SOBOTA — 17. 8.	STANE MENCINGER	BERTI KRAPEŽ
NEDELJA — 18. 8.	BOŽIDAR INTIHAR	IGOR MEŽEK

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 3551
vezni telefon je: 2317

Na redne delovne dni dela: dnevni dežurni od 14. do 18. ure
nočni pa od 18. do 16. ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6. do 18. ure
nočni pa od 18. do 6. ure

Predaja poslov se izvede na vodstvu TOZD Vzdrževanje, oziroma v sobi dežurnega vzdrževanja.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 12. do 17. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel in III. obratna ambulanta — dr. Bernarda Benedik.

POPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek.
V soboto, 17. avgusta, samo dopoldne: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek.

ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražisar.
POPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.

Za borce: od 13.30 do 14.30.
V soboto, 17. avgusta, samo-dopoldne: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.

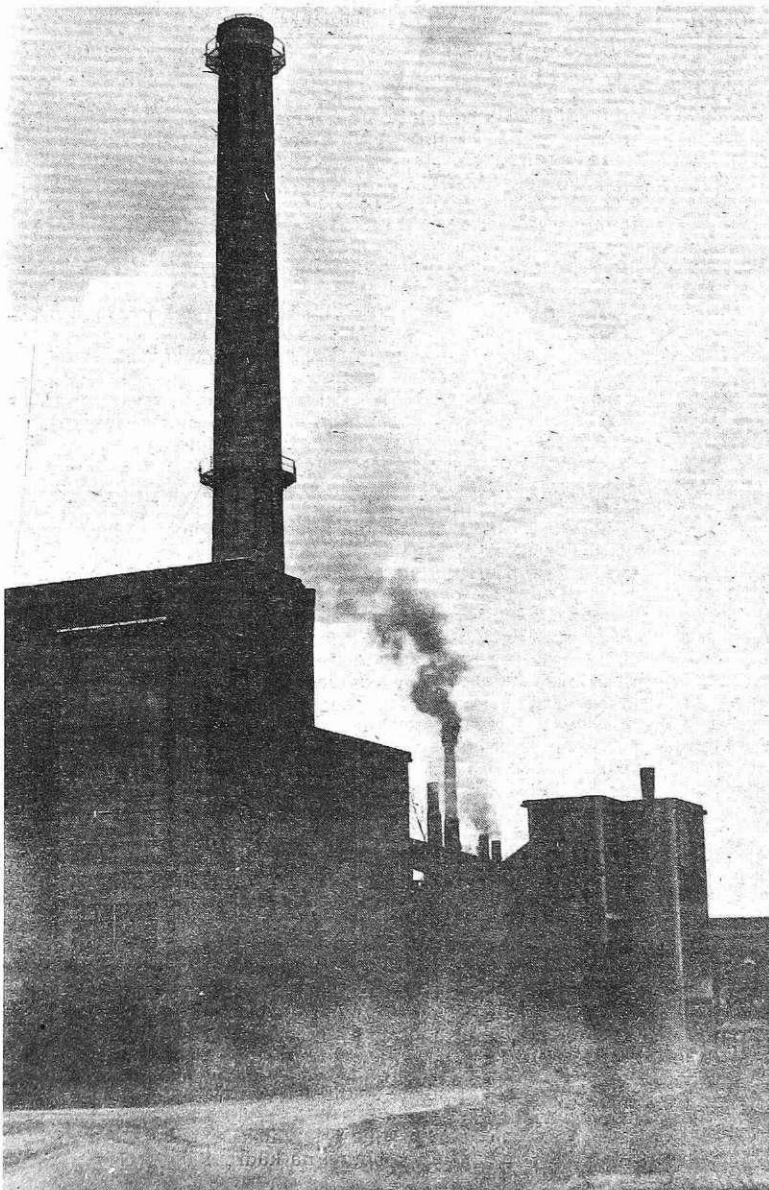
KADROVSKO GIBANJE V JULIJU

STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI: Ramadan CRNOVIČ, 1932, Jeklar-na — 30 let v ŽJ; Leopold GOLJA, 1924, Žičarna — 34 let v ŽJ; Ana KOČET, 1927, Družbena prehrana — 19 let v ŽJ; Franjo KRAMAR, 1928, Plavž — 33 let v ŽJ; Marjo MRAK, 1927, Valjarna bluming-štel — 35 let v ŽJ; Stan-ko SUBOTIČ, 1930, Plavž — 34 let v ŽJ; Matija SRANC, 1932, Energetika — 36 let v ŽJ in Djordje TAUTOVIČ, 1923, komercialni sektor — 34 let v ŽJ.
INVALIDSKO JE BIL UPOKOJEN: Vladimir RUDOLF, 1927, Žičarna — 34 let v ŽJ.

Upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživali težko zasluženi pokoj.

UMRL: Robert BENKO, 1935, Transport — 29 let v ŽJ.
Svojcem naše iskreno sožalje.

	SKLENILI DELOVNO RAZMERJE				PREKINILI DELOVNO RAZMERJE						dejašsko stanje 31.7.1985	Planirano število zaposlenih 1.1.1985
	iz JLA	štipendisti	ostali	skupaj	v JLA	disciplinarno	po sklepu odb. za DR	upokojeni	umrli	skupaj		
PLAVŽ	1			1		1	2	2		5	206	220
JEKLAJNA	1		1	2		1	1	1		3	655	723
LIVARNA			1	1						-	77	86
VALJARNA B.ŠT.			1	1				1		1	336	380
VALJARNA ŽICE	1			1						-	154	165
VALJ. DEB. PLOČ.			2	2						-	194	182
VL. VALJARNA BELA	1			1						-	270	279
VL. VALJARNA JES.			1	1						-	205	216
ŽIČARNA		1		1	1		1	2		4	216	250
PROFILARNA				-						-	63	70
VRTNI TOBOŠI				-						-	54	50
JEKLOVLEK				-		3				3	138	148
ELEKTRODE			3	3			1			1	242	255
ŽEBAJARNA				-						-	81	82
STROJ. DELAVNICE				-		1				1	306	335
REHAB. DELAVNICE			1	1	1		1			2	504	505
VZDRŽEVANJE			1	1			1			1	562	560
ENERGETIKA			2	2				1		1	233	247
TRANSPORT				-			1		1	2	353	374
PS ED-FI				-				1		1	293	281
PS KS I		1		1		1	1			2	342	350
PRIPRAVNIKI S.V. VS BELA			11	14						-	35	-
PS ETN			2	2			2			2	479	490
DRUŽBENA PREHRANA				-				1		1	172	171
SKUPAJ	4	2	29	35	2	7	11	9	1	30	6170	6417

Panorama (foto I. Kučina)

Odbor za gospodarstvo v TOZD Hladna valjarna Jesenice je na drugi seji 26. julija obravnaval proizvodnjo v prvem polletju in izvajanje stabilizacijskih ukrepov ter potrdil predlog plana za mesec avgust v višini 2150 ton.

V prvem polletju so v TOZD izdelali 13.204 tone, kar pomeni, da so za 2,36 % presegle družbeni plan. To ocenjujejo kot lep uspeh, saj so se srečevali z vrsto težav: primanjkovalo jim je vložka in delavcev, motile pa so jih tudi okvare strojev. Izpad proizvodnje so reševali z nadurnim delom ob sobotah in nedeljah. V skladu s stabilizacijskim planom jim je uspelo tudi zmanjšati porabo žveplene kisline, elektroenergije in delovnih valjev. Ni pa jim uspelo izpolniti plana pri kvaliteti, saj je bil plan pri dinami dosežen le 81,17 %, pri jeklih pa 90,73 %. Zaradi razdrobljenosti naročil in bolj zahtevnih kvalitet in dimenzij je bila nižja tudi storilnost.

Seznanil se je tudi z reklamacijami v juniju (17 upravičenih, 2 neupravičenih in 2 opozorilnih) in ugotovil, da je bilo 33 % materiala reklamiranega zaradi mehanskih poškodb, 20 % pa zaradi dimenzijskih odstopanj. Na sestankih SDS, kjer so te-

mu vprašanju namenili posebno pozornost, je bila postavljena zahteva po doslednejšem izpolnjevanju tehnološke in delovne discipline.

Sklenil je, da se z realizacijo predloga SEO-oddela za študij dela in časa ter nagajevanje glede spremembe participacije na premijo za višjo produktivnost za žerjavovodje zaenkrat še počaka.

Turističnemu društvu Žirovnica — organizacijskemu odboru za pripravo živinorejskega bala — je podaril 60 kvadratnih metrov odpadne pocinkane pločevine in 300 kilogramov odpadne HVT, taborniškega odreda Špič z Blejske Dobrave pa 400 kilogramov odpadne HVT. Tono in pol odpadne HVT je podaril tudi muzeju Železarne za zamenjavo pomembnih in dragocenih rudarskih predmetov s Planine pod Golico. Mirku Zupanu, ki je nadomeščal odsotnega asistenta za delovne naprave, je odobril 2000 din nagrade.

TOZD Elektrode

Odbor za gospodarstvo v TOZD Elektrode je na tretji seji 18. julija razpravjal o težavah pri uresničevanju plana proizvodnje v juniju, sprejel pa je tudi plan za julij. V juniju naj bi izdelali 1780 ton raznega dodajnega materiala, od česar naj bi ga 551 ton izvozili (na Irsko, v Bolgarijo in v ZSSR).

V TOZD Elektrode v juniju niso dosegli plana (skupna proizvodnja je bila dosežena 97,1 %, proizvodnja dodatnih materialov pa 93,0 %). Vzrok za to so bile okvare vodil na peči, ne-kvalitetni rezervni deli na EP stiskalnicah, trganje vodil na stiskalnicah, veliko pomanjkanje surovin, predvsem rutila (čemer je bilo treba prilagajati program), pomanjkanje delavcev, zlasti na oplaševalnih linijah, pa tudi preusmeritev v proizvodnjo tankih dimenzij. V juniju so delavci opravili tudi 1134 ur nadurnega dela, čeprav so jih planirali »le« 950 (v juliju planirajo 540 ur nadurnega dela, od tega 100 ur v režiji).

S finančnim rezultatom so sicer zadovoljni (majska odprema v ZSSR okrog 550 ton je bila realizirana v juniju), vendar pa razmišljajo tudi o korekturah cen dodatnega materiala »posebno, ker je že povečanje cen črne metalurgije«. Člani odbora so poudarili, da je treba proizvodnjo in prodajo usmeriti v finančno čim bolj ugoden asortiment.

Nekateri sklepi, sprejeti na prejšnji seji, še niso uresničeni. Tako, na primer, Vatrostalna še vedno ni sprostila najetih prostorov, čeprav je rok za to potekel že konec marca. V oplaševalnici pa je še vedno premalo dobrega kadra. Glede Vatrostalne je odbor zahteval od vodstva Železarne ustrezno pojasnilo, glede kadra v oplaševalnici pa je menil, da je treba pripraviti vse potrebno za občasno usposabljanje delavcev v septembru. V oplaševalnici je treba tudi redno spremljati izplen, z rezultati analize pa seznanjati delavce na vseh oplaševalnih linijah.

Taborniškega odreda ŠPIK z Blejske Dobrave in Medobčinskemu društvu civilnih invalidov vojne

Kranj je odbor podaril po dva zavita elektrod Jadran Ø 2,50 (4 kilogra-

BL

TOZD Žičarna

Odbor za gospodarstvo v TOZD Žičarna je na tretji seji 31. julija sprejel operativni plan za mesec avgust v višini 3780 ton vlečene žice, vendar s pripombo, da se predvideva »zaradi kritičnega pomanjkanja delavcev in velike odsotnosti 800 ton nižje doseganje proizvodnje«. Sklenil je, naj se zaradi kritičnega stanja (pomanjkanje žičarjev) pripravijo ustrezne usmeritve proizvodnega programa.

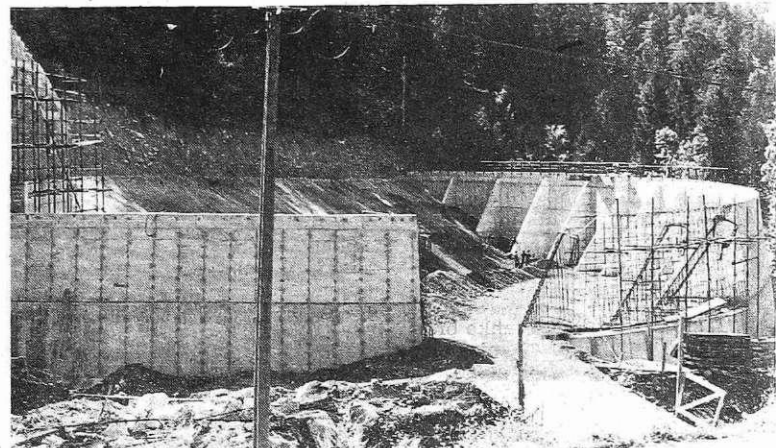
Odbor se je seznanil tudi s poročilom o poslovanju v prvem polletju in še posebej z vprašanjem reklamacij v juniju in v prvem polletju. Medtem ko glede poslovanja ni imel pripomb, pa je v zvezi z reklamacijami — letos jih je bilo 42 (27 upravičenih), vrednost reklamiranega materiala na prodano vrednost pa znaša 1,68 % (v letu 1984 0,34 %) — sprejel več sklepov. Analiza reklamacij je pokazala, da 80 % reklamacij dobe zaradi

kvalitetnih zamenjav, slabe površine in odstopanj v mehanskih lastnostih žice. Razmere na tržišču se, kot ugotavljajo, zaostrejujejo, kvalitetne zahteve predelovalcev so vedno večje, po drugi strani pa delovna in tehnološka disciplina v žičarni nista najboljše.

Delavca Zilhada Mediča je odbor nagradil s 1000 din »zaradi reševanja proizvodnje v času kritičnega pomanjkanja delavcev«.

Pred martinovko (foto B. Grce)

Gradnja hidrocentrale v Trebežu (foto I. Kučina)

PREGLED SESTANKOV SDS

Iz TOZD ŽEKLJARNA smo prejeli zapisnike SDS žebjar- na 2 in 3, zavijalnice ter orodjarna. SDS žebjar- na 3 se je se- štala na zahtevo vodje TOZD. Razpravljala je o slabi kvaliteti žebeljev surovcev, ki jih rabijo za izdelavo navojnih žičnikov. Ocenjujejo, da leži krivda za slabo kvaliteto po eni strani na organizatorjih dela, po drugi pa na že izrabljenih strojih. Stroj je zato treba pregledati in ugotoviti, na katerih se surovci lahko izdelujejo. Vsem krivcem za slabo izdelane surovce so sklenili odrgati 20 % premije za mesec julij (sestane- k je bil 18. julija). Člani SDS so opozorili še na nekatere tehnične pomanjkljivosti (da kladiva ne odgovarjajo, da so podajni pomiki izrabljeni ipd.), za katere pa je vodja TOZD obljubil, da bodo odpravljene. Na naslednjem sestanku, dne 29. julija, je SDS dala soglasje k povečanju cen žebeljev za 14 % (»Z ozirom na ne- nehno povečanje cen ostalih izdelkov Železarne je čas, da se tudi cene žebeljev povečajo za 14 %«). SDS pod razno ugotavlja, da je vzrok za občasno manjšo proizvodnjo pomanjkanje silo- sov, predvsem pa velika odsotnost žebjarjev (dopusti).

Iz TOZD VZDRŽEVANJE smo prejeli zapisnike SDS vod- stvo TOZD, vzdrževanje jeklarne 1 in 2, vzdrževanje Jesenice 1 in 2, vzdrževanje Bela 1, 2, 3 in 4 ter vzdrževanje HVB 1 in 2. SDS vzdrževanje 1 in 2 opozarjata, da še nista prejeli odgovora na vprašanje, ki so ga postavili na prejšnjem sestanku: »Kam gre denar iz solidarnosti? Koliko ga je?« SDS vzdrževanje Bela 1 in 4 kritično ocenjujeta zdravstvene storitve, »ker za dolgolet- ne delavce, ki so dali velik prispevek s svojim delom naši druž- bi in zbolijo, nimajo zdravstveni delavci pravega poslušaja«. Pravi- jo, da morajo po več mesecev čakati, da se ugotovi, kaj jim je, da je potem spet treba čakati še na zdravljenje in da v tem času bolezen lahko zastara. Delavci menijo, da bi bilo take pri- mere treba hitreje reševati. SDS vzdrževanje Bela 2 in 3 k obravnavam zadevam sicer nista imeli pripomb, vendar pa ugotavljajo, da je bilo »minimalno število delavcev na dnini se- znanjeno z vsebino gradiva«. SDS vzdrževanje HVB 1 in 2 sta imeli pripombe na dolgoročne razvojne načrte SIS. Tako, na primer, da bi se moral vrhunski šport financirati iz sredstev, zbranih na ravni republike in ne na ravni občine, da »realno povečanje stanarine za 30 % ne bo doseglo ekonomske stanari- ne, ko vemo, da je devalvacija letno trikrat večja« ter da so raz- vojni cilji SIS nasploh previsoko postavljeni. V zvezi z načrti Raziskovalne skupnosti so menili, da ne kaže pričakovati po- moči s strani republiške skupnosti, oziroma da bi moralo sode- lovanje potekati v nasprotni smeri: po organizacijah združene- ga dela oziroma preko posameznikov.

Iz TOZD ENERGETIKA smo prejeli zapisnike SDS ener- getiki 1, 2 in 4, parne naprave 1, 2, 3 in 4, PIV energije 1 in 4 ter delavnica PIV energije. SDS energetiki 1 je kritična do gra- diva, ki ga CPSI pošilja v obravnavo na SDS. Pravi, da so ta vprašanja »že dodelana od strokovnih organov in je potrebna le še potrditev samoupravnih organov« in da so »taka vpraša- nja (od osnutkov do raznih SaS) največkrat nerazumljiva gle- de na obseg in strokovnost in so ponavadi z malenkostnimi ko- rekturami, ali pa brez, tudi sprejeta«. Pravi, tudi, da se zane- marjajo vprašanja, ki so za delavce najbolj pereča in ki se na SDS navadno obravnavajo pod točko razno. V zvezi z razvojni- mi načrti občine in SIS podpira pripombe SDS energetiki 2, do- daja pa jim še nekaj svojih vprašanj: Kaj je narejenega v smi- slu konvertibilnosti dinarja? Kaj je narejenega v smislu skraj- šanega delovnega časa? Ali bo kdaj dana — glede na strukturo kadra in značaja dela — delavcu v TOZD Energetika možnost, da bo zaslužil enako kot delavci v proizvodnih in vzdrževalnih TOZD? Po mnenju SDS so namreč delavci v TOZD Energetika

za svoje delo premalo plačani. SDS energetiki 2 v zvezi z raz- vojnimi načrti občine in SIS opozarja, da so pri planu porabe energetskih medijev določene napake, na primer, da z ukinit- vijo SM peči privarčujemo pri mazutu in zemeljskem plinu. Pravi, da bo, ko bomo ukinili še plavžev, izpadel tudi plavžni plin, ki ga bo treba nadomestiti z mazutom, zemeljskim plinom ali premogom. Zanima jih tudi »saj imamo toplo vodo«, zakaj ni v planu gradnja zimskega kopališča in (sestane- k je bil 20. julija) »kaj bo storil sindikat — sedaj, ko nam že tako pli- tive in strgane žepe trgajo še bolj podražitev moke, sladkorja in kruha?« To dogajanje že hkrati tudi komentirajo, češ, da si de- lovne organizacije »pomagajo« iz izgub s podražitvami in da »to ni nikakršna rešitev«. Vprašujejo tudi, če v jeseniški občini obstaja možnost gledanja TV programov Koper, Zagreb 1 in 2 ter Avstrija 1 in 2. Ne zdi se jim namreč pravično, da v Sloveni- ji plačujemo vsi enako naročnino, ko pa eni lahko gledajo osem, drugi pa le dva programa, in predlagajo, naj bi delovne organizacije zbrale ustrezna sredstva in delavcem omogočile gledanje tudi ostalih programov (če ni druge rešitve), ker je, kot pravijo, »spremljanje TV programa lahko del zabave, izo- braževanja, ali, če hočete, splošne razgledanosti«. SDS energe- tiki 4 opozarja, da njihova zahteva, da se ponovno ovrednoti dela in naloge stikalničarjev in strojnikov v elektroenergiji, še ni rešeno. V zvezi z razvojnimi načrti SIS in občine pa meni, da je najprej treba poskrbeti oziroma zagotoviti energetske medije (premog, plin), izkoristiti vodne vire (gradnja malih hi- droelektrarn) ter nameniti večjo skrb varstvu okolja. Pod raz- no pa ugotavlja, »da se Družbena prehrana prilagaja novim cenam, sklepa odbora za kadre in družbeni standard (25. 6. 1985) pa ne upošteva (kvaliteta malice)«. Tudi ta SDS vprašuje (20. julija), kakšno stališče bo zavzel sindikat v zvezi z »zadnjimi podražitvami osnovnih življenjskih potrebščin«. SDS parne naprave 2 na sestanku 21. julija pod razno omenja, da »v skupini vlada zaskrbljenost zaradi nenehnih podražitev, o katerih bomo enkrat tudi morali razpravljati«. SDS parne na- prave 4 omenja, da v gradivu o razvoju Železarne Jesenice, »ni nobenih smernic glede razvoja energetike« in vprašuje, »Ali smo v tem proizvodnem procesu nepomembni?« Glede SIS pa pravi, da je njihovo število treba zmanjšati, oziroma več sorod- nih SIS združiti v eno, saj bi na ta način lahko zmanjšali tudi izdatke.

Iz TOZD DRUŽBENA PREHRANA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, samopostrežna restavracija, kantine, restavracije ŽJ in samski domovi. SDS vodstvo TOZD ugotavlja, da so vsi sklepi prejšnjega sestanka uresničeni, le odgovora glede vrhunškega športa (koliko denarja zanj namenja) druge delovne organizacije v občini — v odstotku na zaposlenega in v dinarskem znesku) še niso prejeli. Zdi se jim namreč, da Železarne v primerjavi z drugimi delovnimi organizacijami v občini namenja vrhunskemu športu prevelik delež. Na sestanku SDS samski domovi so bile pod točko razno sobarice sezna- njene, da jim je priznana stopnja deficitarnosti B, dogovorili pa so se tudi glede pranja zaves in čiščenja okolice samskih domov.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KOMERCIJALNE IN FI- NANCNE ZADEVE smo prejeli zapisnike SDS nabava in zu- nanja trgovina, domača prodaja, špedicija, centralno skladi- šče, računovodstvo osnovnih sredstev, finance ter računovod- stvo osebnega dohodka. SDS nabava in zunanja trgovina je na sestanku 18. julija pod točko razno predlagala, na bi redni letni regres izplačevali ločeno od osebnega dohodka ter naj bi zaradi padanja življenjskega standarda začeli misliti na nakup dodatnih počitniških prikolice. SDS računovodstvo v zvezi s plan- om SIS za zdravstveno varstvo predlaga, naj se dvigne pris- pevna stopnja in ne poveča participacija, ker bi bili v nasprot- nem primeru delavci na bolovanju dvakrat prikrajšani.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KADROVSKE IN SPLO- ŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE smo prejeli zapisnike SDS kadrovske sektor, oddelek za zdravstveno in socialno var- stvo, sekretariat, SVS 1 in CPSI. SDS kadrovske sektor ugot-

vlja, da glavni vhod na Javornik še vedno ni odprt in predlaga, naj se ob cesti k novemu vhodu namestijo ustrezne opozorilne table. V zvezi z načrti dolgoročnega razvoja občine pravi: »Nesprejemljivo je, da pristojni vzporedno z gradnjo karavan- skega predora ne bodo gradili jeseniške obvoznice; ne moremo si zamisliti, kako bo potekal ves tranzitni promet skozi Jeseni- ce po obstoječi cesti.« In glede razvojnih načrtov SIS: »Pristop k izvajanju planov mora biti realen, dokumenti so sicer dobro napisani, v njih zasledimo vse, kar potrebujemo, ne vidimo pa, kako se bo vse to realiziralo, oziroma kdo je izvajalec, kdo je za izvajanje odgovoren.« Razpravljala je že tudi o polletnem poslovanju, zaostaja za ostalimi dvema delovnimi skupnosti- ma, ali je res samo naključje, da je ob izplačilu regresa osebni dohodek vedno manjši, ali je pri investicijah upoštevana potre- ba po varstvu okolja ipd. SDS sekretariat v zvezi s planom raz- voja občine meni, da ta plan ne pomeni razvoja, temveč na do- ločenih področjih (npr. kultura) celo nazadovanje ter da plan- ski dokumenti niso usklajeni z možnostmi, ki jih imamo. Pod razno je predlagala, naj bi bili avtobusi, ki jih plačuje Železar- na, res namenjeni delavcem Železarne, ne da se z njimi vozijo pretežno drugi potniki. Izboljšati bi bilo treba tudi kvaliteto kruha v kantini. SDS CPSI je na vprašanje v zvezi s krediti, ki jih najema Železarne Jesenice, sicer dobila odgovor, vendar pa sta dva delavca menila, da je treba odgovoriti še na preostali del vprašanja: »Kako na poslovanje Železarne vpliva taka poli- tika najemanja tujih kreditov?«

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA EKONOMIKO, TKR TER NOVOGRADNJE smo prejeli zapisnike SDS oddelek za ekono- mske analize in planiranje, organizacija dela, ERC, razisko- valni oddelek, kontrola kvalitete, mehanska preskuševalnica, mehanična delavnica OTK, spektrokemični oddelek, tehnolo- šk laboratorij, vhodna kontrola surovin, kemični laboratorij HVB, OID, operativna novogradnja ter oddelek za operativno planiranje proizvodnje. SDS oddelek za ekonomske analize in planiranje podpira mnenje konferenc delegacij SIS Železarne v zvezi z razvojnimi načrti SIS, s tem, da bi nove predloge tudi vrednostno prikazali, oziroma izračunali, koliko se bodo spre- menile prispevne stopnje. SDS ERC ni prejela odgovora na vprašanje s prejšnjega sestanka (pod točko tri). Glede občin- skega plana SDS podpira pripombo TOZD Energetika, hkrati pa opozarja, da je v njem premalo poudarjen razvoj informati- ke, da ni definiran odnos občine in ŽJ do informacijske mreže YUPAK, da je premalo utemeljen razvoj turizma in koristi, ki jih prinaša ter da niso predvideni ukrepi za varstvo zraka in odpravljanje hrupa. Opozorila je tudi na nejasno definiran raz- voj zdravstva ter da bodo »močno prizadete možnosti šolanja v občini Jesenice, če ne pride do dograditve stavbe ŽIC«. Pod razno so med drugim sklenili, naj se na sestanku vodij oddel- kov ERC določi razpored tem in sodelavcev, ki naj bi dolgo- ročno seznanjali delavce ŽJ z rezultati dela v ERC s članki v stal- ni rubriki Železarja. SDS kontrola kvalitete meni, da je delo kontrolorjev zaradi odgovornosti, ki jo imajo, v primerjavi z delom delovodij precej ocenjeno. Na sestanku SDS mehan- ska preskuševalnica je bila v zvezi s planom razvoja občine po- stavljena zahteva, da se mora jeseniška obvoznica zgraditi do leta 1990. »Po zadnjem sklepu RS za ceste«, pravi, »je grad- nja obvoznice preložena na poznejši termin.« Skupino zanima, zakaj? SDS OID v zvezi z izvajanjem sklepov prejšnjega se- stanka ugotavlja: »Še vedno čakamo na odgovor, ali bo pred re- ferendumom narejen primerjalni izračun osebnega dohodka.« In še stara, klasična opomba SDS oddelek za operativno plani- ranje proizvodnje: »Pri pregledu izvajanja sklepov prejšnjega sestanka je SDS ugotovila, da še vedno ni odgovora službe v zvezi z nagajevanjem v OOP.«

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

POCENI POČITNICE

Že nekaj let smo priče krize mladinskega prostovoljnega dela. Očitki prihajajo z vseh strani: tako dvom o ekonomski upravičenosti mladinskih delovnih akcij, kot tudi očitki mladim, da ne kažejo pravega zanimanja za to dejavnost. To velja predvsem študentom, za katere pa vemo, da se akcij izogibajo predvsem zaradi slabega študentskega standarda; v času, ki bi ga prebili na kaki akciji, si morajo (sicer ne čisto vsi) prislužiti malo cvenka za svoje študijske dni.

Večjo težo imajo brez dvoma pripombe, ki že lep čas prihajajo iz vrst brigadirjev. Vojaška organiziranost, kakršna je doslej prevladovala na mladinskih delovnih akcijah, je v današnjem času, blago rečeno, anahronizem. Tudi interesne dejavnosti vse manj zadovoljujejo potrebe mladih, saj so iz potrebe postale skoraj prisila, tako za vodstvo posameznih akcij kot tudi za brigadirje, ki so si z udeležbo na raznih tečajih pridobivali točke. Namesto da bi bil tekmovalni sistem spodbujal delo na delovnišči, je okrnjen tudi z delom pridobljeno pravico do prostega časa in zabave.

Mladinci so kajpak začeli iskati nove oblike dela, rešitve, ki bi šle v korak s časom. Začeli so se pojavljati mladinski raziskovalni in delovni tabori, vendar se je izkazalo, da kljub temu še vedno potrebujemo tudi klasične mladinske delovne akcije in letos so se vrstili eksperimenti, ki so segali od vojaške discipline do zmerne anarhije. Prva poročila kažejo, da je slednja sicer zelo zabavna, da pa tudi sami brigadirji z njo niso bolj zadovoljni kot s strogo disciplino. Očitno se bomo tudi pri mladinskem prostovoljnem delu, čeprav razmeroma bolj poceni, največ naučili na napakah. Kajpak bo mogoče o tem reči kaj pametnega šele po koncu letošnje brigadirske sezone.

Da bodo v tem dialogu lahko brez zadrege sodelovali tudi organizatorji MDA Jesenice '85, nedvomno govori uspešen konec te akcije. Brigadirji so na tej akciji krepko presegli zastavljene cilje in opravili delo v vrednosti 10.341.219 dinarjev, ne všteti dela, ki so ga opravili na Poljanah pred srečanjem železarjev. Stroški za prehrano in opremo brigadirjev, za vzdrževanje naselja in interesne dejavnosti znašajo okrog 50 odstotkov te vsote, tako da je akcija popolnoma upravičila svoj namen tudi po ekonomski plati. Čeprav je ta pomembna, pa so nemare še pomembnejše izkušnje, ki so si jih na tej akciji pridobili brigadirji z vodstvom vred. Dogovori za sodelovanje na tej akciji so potekali neposredno med koordinacijskim svetom in občinskimi konferencami ZSM Bosanska Gradiska, Celik, mladinci iz Raven in Štor, Beograda in Valjeva. Briga-

dirji v naselju so imeli dovolj časa, da so se spoznali med seboj in z jeseniško mladino, saj je bilo naselje odprtega tipa. Na brigadirske plesje je prihajalo tudi po nekaj sto mladih z Jesenic.

Tudi interesne dejavnosti so bile poenostavljene. Namesto klasične politične šole so brigadirji organizirali tri okrogle mize, kjer so se seznanili z našo občino, Železarno in mladinskim prostovoljnim delom v naši republiki. Organizirali so tudi tečaje fotografiranja, računalništva in plavanja, ki se jih je udeležila dobra tretjina brigadirjev, ki pa so, ker so se udeležili teh tečajev zaradi zanimanja in ne zaradi točk, vztrajali do konca. Brigadirji so si ogledali tudi di bolnijski kot, Zgornjesavsko dolino, bili so na Vršču in v Trbižu in obiskali karavlo na Pristavi. Imeli so tudi deset plesov in tri brigadirske večere. Vse te stvari so brigadirji izpeljali sami.

Seveda ni šlo čisto brez težav. Premalo je bilo jeseniških brigadirjev; od dvajsetih pa jih je bilo kar štiriinajst, z vodstvom akcije vred, iz Železarne. Dva sta bila srednješolca, po eden pa iz Gradinca, Vatrostalne, Železnice in Kovinoservisa. Tudi namestnika komandanta delovišča so dobili tik pred dvanajsto. V začetku so se morali otepati tudi z nezaupanjem, ki pa je sčasoma splahnelo in tudi okolje je zaživelo z akcijo.

Zdaj, ko je MDA Jesenice '85 končana, ko se vidi, kaj vse so brigadirji naredili v mesecu dni, je čas, da njen uspeh ocenijo tudi vse družbeno-politične strukture v občini. Odločiti se bo treba, ali bomo na Jesenicah tudi v prihodnjih letih nadaljevali z mladinskimi delovnimi akcijami. Dela bi imele dovolj, ne le pri novi jeklarini, tudi republiške ali zvezne akcije. Na koncu se še enkrat povrnimo k vprašanju, ali so delovne akcije zanimive za mlade. Zvone Kovačič, komandant MDA Jesenice '85, pravi: »To so lahko tudi zelo poceni počitnice, še več, z nobenega dopusta ne odhajajo mladi s solzami v očeh.«

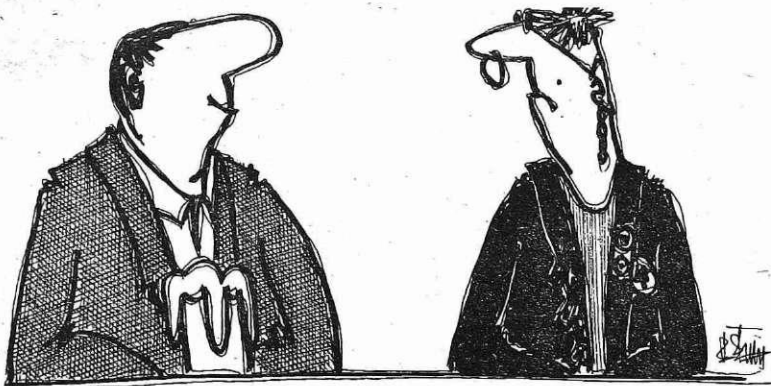
Borut GRCE

Ob uspešno končani akciji se želimo zahvaliti vsem brigadirjem za pomembno pomoč pri gradnji jeklarne 2.

Z vašim delom ste pripomogli, da so bila opravljena nekatera dela, ki jih s stroji ni možno opraviti. Za tako delo bi gradbene organizacije potrebovale dodatne delavce, ki jih je posebno v poletnem času težko dobiti. Poleg tega je tudi strošek za opravljeno delo občutno nižji kot pri delovnih organizacijah.

Pričakujemo, da boste tudi v prihodnje sodelovali in tako še dodatno pripomogli k uresničitvi sprejetih ciljev pri gradnji projekta jeklarne 2.

Emil Ažman,
vodja projekta
jeklarne 2

In ti praviš, da demonstriraš probleme mlade generacije. Kakšen pa bi bil, če bi demonstriral probleme delavcev?

PRIJETNE POČITNICE V CRIKVENICI

V četrtek, 25. julija, smo se v zgodnjih jutranjih urah odpeljali z mrzlih in deževnih Jesenic proti Crikvenici. Do slovensko-hrvaške meje nas je spremljalo deževno vreme, nato se je pokazalo sonce in po nekaj kilometrih tudi morje. Skozi goste naseljene Reko smo po jadranski magistrali, ki pelje ob morju, kmalu prispeli do doma železarjev v Crikvenici.

Pri kosilu sta nas v novi jedilnici pristrčno pozdravila upravnik doma in rekreator Srečo Štern. Novo jedilnico so zgradili spomladi. Je zelo prostorna in v njej lahko naenkrat obedeje 150 ljudi. Med desetdnevnim bivanjem v Crikvenici je rekreator organiziral izlet s čolnom na otok Krk in razna rekreacijska tekmovanja: balinanje, plavanje, šah in namizni tenis. Organizirana je bila tudi plavalna šola, v kateri se je deset neplavalcev naučilo plavati.

Dnevi so dokaj hitro minevali in prišel je večer slovesa. Na ta večer je rekreator razglasil rezultate tekmovanja in podelil nagrade. Nato se je začel družabni ples z raznimi igrami in nadvse težko slovo od prijateljev in morja.

Vsi udeleženci te izmene se pristrčno zahvaljujemo vsemu osebju doma, rekreatorju Srečku in tovarišici Mariji za prijetno počutje.

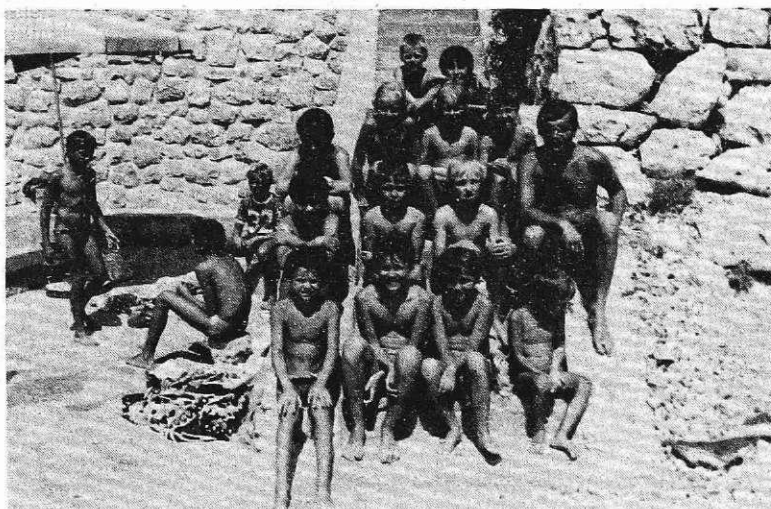
REZULTATI TEKMOVANJ:

1. ŠAH (sedem sodelujočih): 1. Filipaj, 2. Konič, 3. Muršec.
2. NAMIZNI TENIS (devet sodelujočih): 1. Filipaj, 2. Kuraš, 3. Muršec.

3. BALINANJE (šest parov): 1. Dolenc-Stern, 2. Hočevar-Konič, 3. Vidic-Erzar.

Ksenija Dolenc

To smo mi, plavalci (foto Ksenija Dolenc)

Saj veste, kje je to! (foto Ksenija Dolenc)

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

CIVILNA OBRAMBA V ITALIJI

- z zaščito človeških življenj in dobrin, vključno z umetniškimi in kulturnimi dobrinami,
- z aktiviranjem različnih stopenj alarmiranja katerekoli vrste vključno alarmiranja v vojni,
- z zaščito industrijskih in kmetijskih dobrin,
- z organizacijo varovanja in nove vzpostavitev porušenega ekološkega ravnotežja,
- s politiko gradnje in vzdrževanja zaklonišč,
- z organizacijo transporta evakuiranih oseb iz ogroženega področja.

Peti sektor usklajuje aktivnosti higiensko-sanitetnega pomena:

- ustanavljanje sanitetnih centrov,
- organizacija preventive,
- sanitarni nadzor živali, živil in vode,
- organizacija različne pomoči in zavetja nosečim in doječim materam ter otrokom,
- redna proizvodnja higiensko-sanitetnega materiala,
- identifikacija in dekontaminacija okuženih ljudi, živali in dobrin,
- objava pogrešanih in mrtvih oseb,
- asanacija in pokop mrtvih.

Šesti sektor je pristojen: za obveščanje javnosti o možnih nevarnostih in načinih zaščite in za organizacijo osebnega in kolektivnega urjenja prostovoljcev v službi civilne zaščite.

Vseh šest sektorjev tesno sodeluje z redno armado. Vsi sektorji so v vojni podrejeni poveljstvu in poveljnikom redne armade. Že v obdobju miru se usposablja za izvajanje nalog v vojni. Dejavnosti civilne obrambe v miru morajo biti brez napak, kajti morebitnih napak v vojni ne bo mogoče odpraviti.

Vir.: Revija Rivista militare
6/83 Roma

KAJ MORAMO UPOŠTEVATI PRI SHRANJEVANJU SREDSTEV OSEBNE ZAŠČITE

Gumirano platno, iz katerega so izdelana sredstva za zaščito teles (gumijasti kombinizoni), je občutljivo na zunanje vplive (vлага, visoka temperatura, kisline in lugi, razredčila, topila, masti in olja). Pred tem vplivi ga moramo zaščititi. Staranja gume ni moč povsem zavreti, toda s pravilnim shranjevanjem ji podaljšamo življenjsko dobo in trajnost opreme vsaj za trikrat.

Svetloba, še posebej direktna izpostavljenost gume ali gumiranega platna soncu, pospešuje »staranje«. Sončnim žarkom izpostavljena zaščitna sredstva izgubljajo prožnost, pokajo in spremenijo barvo. Razpokana guma pa je kaj slaba zaščita.

Temperaturne spremembe zelo vplivajo na vsa iz gume izdelana zaščitna sredstva. Pri visokih temperaturah postane guma mehka, ko se ohladi, pa je krhka in lomljiva. Zgubi tudi prožnost ter mehansko odpornost proti vojnemu strupom.

Kisik v zraku razkroja mrežasto strukturo gume. Organska topila (bencin, benzen, toluen) povzročajo »mehurjenje« gume. Po določenem času opazimo na gumi razpoke, površina postane krhka in zgubi prožnost.

Masti in olja prodirajo skozi gumijaste površine. Na teh delih gume nabrekne.

Prostori, v katerih hranimo zaščitna sredstva iz gume, morajo biti suhi, z lesenim podom, brez prepiha in temni. Temperatura naj bo 0-5°C do 15°C, relativna vlaga 60 odstotna.

Hranjenje zaščitne opreme je odvisno od podnebnih razmer. V območjih s sredozemsko klimo (tam traja poletje do pet mesecev) gradimo skladišča iz masivnega gradiva z okni in vrati, obrnjenimi na severno stran. V celinskih območjih je okrepljen vpliv relativne vlažnosti zraka in mraza. Tam prostore ogrevamo in stalno zračimo. Če so prostori ogrevani, mora biti zaščitna oprema oddaljena 2 do 3 metra od izvira toplote. Vso gumijasto in gumirano opremo, ki je v skladišču, je treba redno in na predpisan način posipati z lojevcom (smukcem), da se gumirane (gumijaste) površine med seboj ne zlepijo. Poraba smukca je 15 do 20 gr na kvadratni meter gumijaste ali gumirane površine.

KAKO BI KMALU POSTAL PONAREJEVALEC

Letni oddih, pa naj bo na morju, planinah, poleti ali pozimi, ni nobe luksuz. Je nuja in naravna potreba slehernega delovnega človeka. Saj m pomaga obnoviti življenjske moči, pa tudi splošno zdravstveno stanje po prjetnem dopustu pokaže bistveno izboljšanje. Seveda pa to drži le takrat, l človek na dopustu pozabi na vse vsakdanje skrbi in se posveti le sebi in svjim najbližjim.

Takšen dopust sem si jaz lahko privoščil od 11. do 21. julija v počitniškem domu jeseniške železarne v Biogradu na moru. Tako brezskrbno letovanje mi je omogočilo predvsem osebje našega počitniškega doma. Vse kaže, da so organizatorji letnih oddihov imeli srečno roko pri izbiri oddaja.

Upravnik Anton Zupan je prisoten povsod, kjer je treba pomagati z nasvetom, dejanjem, ali s prijazno in spodbudno besedo. Prav tako sem opazil, da si administratorka Olga Kušterle najde poleg svojega rednega dela vedno dovolj časa, da povpraša o zdravju in počutju starejše dopustnike, kar je zelo lepo in hvale vredno. Človeku pogosto dobra in prijazna beseda bolj pomaga kot še takšno od zdravnika predpisano zdravlilo.

Da imajo dopustniki na voljo vse, kar človek na dopustu potrebuje, s svojim kombiniranim prizadevanjem ekonom Jože Pergarec, ki rad koga zapelje tudi v mesto, če nima lastnega prevoza.

Kuharica Neda Branc s svojo ekipo uspešno skrbi, da ne bi kdo zaradi plavanja in ostale dopustniške rekreacije mogoče shušal. Marsikdo nima doma redno takšnih kosil in

večerij, kot smo jih imeli v domu Železarne. Rekreatorja smo tudi ime dovolj izkušenega, da je pripeljal d srečnega konca rekreacijska tekmovanja in zabavo ob zaključni večeri, ne da bi kaj motil tiste d pustnike, ki so se pač rekreirali bo po svoje.

Seveda je bilo ob 60 družinah tudi dosti dela s čiščenjem. Zaradi že katropske vročine je tudi točajka Francka Zgonc že kar redno delala ve kot je določal njen delovni čas.

Skratka vsi, od upravnika do čistilke, se po svojih najboljših močeh trudijo, da imajo jeseniški železarji kar najboljše pogoje za prijeten in brezskrben oddih. Za njihovo skrb in delo se jim zahvaljujem v svojem imenu in v imenu delavcev jeseniške železarne. Menim pa, da jim je na lepši kompliment izrekla moja letna hčerka. A če bi jo ubogal, l moral postati ponarejevalec. To p ne gre. Mar ne? Ko sem ji razložil da bomo pač šli domov, ko porabim bone za vseh deset dni, mi je predgala: »Ati, vzemi časopis, natrg listke in nariši črke in številke n nje, da bomo lahko še pet dni ostali tukaj!«

Marjan Knafeljc
Valjarna debele
pločvine

PODELJENA ŠTIRI OBČINSKA PRIZNANJA »1. AVGUST« ZA LETO 1985

Na slavnostni seji vseh treh zborov Skupščine občine Jesenice ob občinskem prazniku 1. avgusta so po krajšem kulturnem programu in slavnostnem govoru predsednika Skupščine občine Jesenice Franca Breliha podelili letošnja občinska priznanja »1. avgust«, ki so jih prejeli:

ŠPORTNO DRUŠTVO JESENICE za uspešno 40-letno delovanje pri razvijanju množičnega in kvalitetnega športa. Društvo je bilo ustanovljeno 17. junija 1945 in danes združuje dvanajst klubov, dvanajst športnih panog: hokejski, drsalni, smučarski, sankarski in kegljaški klub na ledu, nogometni, namiznoteniški, odbojarski, košarkarski, plavalni in bali-narski klub in klub kegljačev na asfaltu. Društvo ima vedno odprta vrata za ustanavljanje novih klubov in športnih dejavnosti glede na interese in potrebe delovnih ljudi in občanov. Obstajajo še velike možnosti, da nekatere klube, ki so že delovali in potem zamrli, ponovno oživijo.

Društvo si je in si prizadeva z dobro organizacijo in razširjanjem možnosti delovanja vseh športnih dejavnosti združevati čim več ljudi v plemenitem prizadevanju za zdrav način življenja. Pri tem ne pozablja vzgajati mladih športnikov v duhu socialističnega patriotizma, ljubezni do domovine in v krepitvi bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti. Delo v društvu je samoupravno organizirano in sloni predvsem na ljubiteljskem delu.

V društvu je vključenih več kot 1.200 aktivnih članov, ki redno trenirajo in tekmujejo v različnih tekmovalnih sistemih od občinskih do zveznih lig. Še posebno uspešni so hokejisti z enaindvajsetimi osvojenimi naslovi državnih prvakov. Društvo pa se ponaša tudi s številnimi individualnimi vrhunskimi dosežki smučarjev in kegljačev na ledu in drugimi naslovi.

Društvo prek svojih klubov oganizira različna množična rekreacijska tekmovalna, sindikalna športna igre in druga srečanja. S strokovnega in kadrovskega vidika pa je društvo sposobno organizirati tudi tekmovalna v državnem, evropskem in sve-

tovnem obsegu, kar je že večkrat dokazalo.

Jesenice se glede na število prebivalcev ponašajo z največjim številom olimpijcev in državnih reprezentantov.

FOTO KLUB ANDREJ PREŠEREN za 60-letno uspešno delo na področju razvoja fotografije in vzgoje mladih v tehnični kulturi. Ljubitelji fotografiranja so se že leta 1925 organizirali v takratnem alpinističnem klubu Skala. Prvim organizatorjem se je priključil tudi predvojni komunist Andrej Prešeren, po katerem se je klub po osvoboditvi tudi poimenoval. V začetnem obdobju so se fotoamaterji predvsem navduševali nad planinskimi motivi, katerim pa so se kmalu pridružili tudi socialni motivi in dogodki iz predvojnega delavskega gibanja.

Po osvoboditvi so člani foto kluba Andrej Prešeren nadaljevali s prevzeto dediščino dokumentarne in umetniške fotografije, s katero so se mnogokrat predstavili v občini, Sloveniji in Jugoslaviji pa tudi v zamejstvu.

Jesenjski foto klub danes vključuje 55 članov in se uvršča med deset najbolj aktivnih foto klubov v državi, saj člani s svojimi fotografijami sodelujejo na 40 do 50 razstavah vsako leto. Od leta 1972 dalje organizirajo foto razstavo na temo »človek in jeklo«, uspešno sodelujejo tudi s fotoamaterji iz Beljaka v Avstriji in bialno prireajo medklubsko razstavo.

Člani kluba so mentorji foto krožkov na šolah in na ta način prispevajo k usposabljanju mladih fotoamaterjev, ki na različnih razstavah dosegajo vidne uspehe. Poleg širokega vzgojnega pomena fotoamaterske dejavnosti člani kluba s svojo dejavnostjo veliko prispevajo k ohranjanju fotografske dokumentacije pre-

teklosti in sedanjosti.

JANEZ PŠENICA za dolgoletno delo na področju hortikulture in varstva ter urejanja prostora v občini. Njegovo delo se kaže na področju hortikulture urejenosti občine, saj vse od ustanovitve uspešno vodi jeseniško hortikulturno društvo. Bil je organizator prvih cvetličnih razstav na Jesenicah, v delo hortikulture dejavnosti je vedno vnašal nove ideje in bil načrtovalec in organizator urejanja prvih zelenic na Jesenicah. Nagrajenec ima nedvomno največ zaslug, da je bilo nekdanje pokopališče na Plavžu preurejeno v spominski park in v to je tudi vložil neprecenljivo veliko svojega strokovnega znanja in prostega časa. Njegovo delo je vidno tudi na področju varstva okolja.

Janez Pšenica se je poleg tega aktivno vključeval tudi v družbeno-politično življenje občine in bil kar 12 let občinski odbornik in predsednik različnih organov, od lanskega leta pa je predsednik komisije za varstvo okolja pri Skupščini občine Jesenice. Vse to delo je opravljal in opravlja odgovorno in z veliko mero strokovnega znanja in splošne razgledanosti.

Doslej je za svoje aktivno delo prejel medaljo dela, red dela s srebrnim vencem in Čufarjevo plaketo jeseniške občine.

LOJZE TIŠOV — posmrtno za dolgoletno družbenopolitično delo in delo z mladimi, zlasti v krajevni skupnosti Edi Giorgioni Javornik-Koroška Bela. Nagrajenec je bil rojen leta 1904 v Bohinjski Bistrici in se že zelo mlad zaposlil v takratni Kranjski industrijski družbi na Jesenicah. Leta 1931 je postal član Komunistične partije Jugoslavije in deloval v naprednem delavskem gibanju in kasneje v oboroženem odporu.

Po osvoboditvi je bil organizator številnih akcij v krajevni skupnosti Javornik, kjer je opravljal tudi številne družbenopolitične funkcije. Bil je predsednik krajevnega odbora OF, odbora ZB NOV in ustanovitelj Društva prijateljev mladine, deloval pa je tudi v Društvu upokojencev. Bil je med pobudniki za postavitve številnih spominskih obeležij žrtvam fašističnega nasilja, padlim borcem NOV in talcem, med drugim tudi osrednjega spomenika padlim borcem NOV in žrtvam okupatorjevega nasilja na Javorniku in spomenika talcem v spominskem parku na Koroški Beli.

Veliko je sodeloval s pripadniki obmejnih enot JLA, pomagal pa je tudi pri gradnji karavle Karavanških kurirjev NOB v Javorniskem rovtu. Bil je velik prijatelj mladine in njihov mentor. Organiziral je osnovno organizacijo ZSMS na Javorniku, skoraj do svoje smrti pa je sodeloval s pionirskim odredom Jožeta Zupana-Ježka na osnovni šoli Karavanških kurirjev NOB na Koroški Beli.

Za nesebično delo in izredne zasluge v predvojnem času, med NOB in v povojnih letih je prejel več odlikovanj in priznanj, in sicer malo plaketo JLA, posebno priznanje medobčinskega sveta ZZB NOV, plaketo samoupravljalcev Železarne Jesenice, priznanje »4. september 41«, red dela z zlatim vencem, red za hrabrost in red zaslug za narod s srebrnim vencem.

KAKO ZAGOTOVITI USKLAJEVANJE INTERESOV IN NASPROTIJ V NAŠI SOCIALISTIČNI SAMOUPRAVNI DRUŽBI

V zadnji številki glasila Komunist (2. avgusta 1985) so bila objavljena izhodišča za pripravo 13. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije kot osnove za spodbujanje in usmerjanje aktivnosti članov zveze komunistov pri reševanju aktualnih družbenogospodarskih, političnih, socialnih in drugih problemov naše države ter tudi kot enotne smernice za pripravo konferenc in kongresov Zveze komunistov Jugoslavije.

Iz obsežnega in vsebinsko bogatega gradiva bi lahko tokrat izbrali eno izmed vprašanj, ki ima osnovo v uvodni besedi Vidoje Žarkoviča na 19. seji CK ZKJ: »Pri obdelavi vseh vprašanj, ki jih zajemajo izhodišča, smo dosledno izhajali iz najpomembnejšega strateškega cilja ZKJ in naše družbe — iz zagotavljanja materialnih in drugih osnov, ki so potrebne, da bodo delavski razred in samoupravno organizirani delovni ljudje v združenem delu, ustvarjalci materialnih in duhovnih dobrin, odločali o vseh vprašanjih, ki zadevajo tako njihove neposredne eksistencialne interese kot tudi uresničevanje skupnih in splošnih družbenih interesov ter oblikovanje in izvajanje celotne razvojne politike naše socialistične samoupravne družbe.«

Pri obravnavi nekaterih vidikov vprašanja o enotnosti in nasprotjih interesov ter nasprotjih v naši socialistični samoupravni družbi, ki so prav v tem času izrazito prisotna, je treba izhajati iz spoznanja, da sta temelja naše socialistične družbe človek in delo. V naši socialistični samoupravni družbi je torej delo, kot sta pogosto poudarjala Tito in Kardelj, temelj, na katerem se izpostavlja vsi odnosi med posamezniki v skupnem združenem delu. S tega stališča so za nas pomembna stališča Karla Marxa o naravi socialistične družbe kot »združenja svobodnih ljudi, ki delajo z družbenimi, proizvodnimi sredstvi in svojo individualno delovno silo zavestno trošijo kot družbeno delovno silo.« (L. Marx, Kapital I, str. 43). Ustava in zakon o združenem delu sta pravna osnova in vzpodbuda za razvijanje in oblikovanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v združenem delu kot skupnosti ali asociacije svobodnih proizvajalcev. Temu lahko dodamo naslednjo ugotovitev dr. Dušana Čalića: »Začetek procesa vzpostavljanja združenega dela pomeni začetek vzpostavljanja produkcijskih odnosov, v katerih na podlagi samoupravljanja neposredni samoupravljalci delajo s sredstvi, ki so družbena lastnina, kar omogoča, da ti delavci razpolagajo z rezultati svojega dela, ker uporabljajo in upravljajo družbena sredstva. S tem se začne proces osvoboditve dela in seveda proces graditve novih produkcijskih odnosov, kar povzroči tudi spremembo pravnih institucij in odnosov, torej tudi bistvo lastnine. V produkcijskih odnosih je novo to, da ima delavec pravico, da dela s sredstvi v družbeni lastnini, da bi zadoštil osebnim in družbenim potrebam, se pravi, da razpolaga z rezultati svojega dela.« (D. Čolić, Marksizem in samoupravljanje, str. 143):

Preden bi navedel nekatere vidike o nasprotjih v interesih (posamezni, posebni in splošni) in nasprotjih v naši socialistični samoupravni družbi, je morda zanimivo in potrebno navesti tudi nekatere protislovja v sodobnem svetu. V industrijsko razvitih državah obstaja temeljno nasprotje med kapitalom in delom. Zato se mora nasprotje med težnjami gospostva kapitala za čim večjim družbenim proizvodom, hiper proizvod-

njo izdelkov in potrošnje razrešiti predvsem v smeri množične (celovite) zaposlenosti, humanizacije dela in odnosov med njimi. Zato v posameznih državah že razmišljajo o decentralizaciji upravljanja in participaciji delavcev pri upravljanju podjetij. V socialističnih državah pa je potrebno ob krepitvi materialne osnove zagotoviti takšno politično organizacijo družbe, ki bo v decentraliziranem sistemu oblasti izhajala od človeka in dela. Živimo v času, ko nekatere posebnosti (materialne in duhovne vrednosti) sedanjega in starega izginjajo in sočasno nastajajo nove, ki se morajo izraziti tudi v razvoju naše socialistične samoupravne družbe.

Prav zato je nujno, da je proces graditve naše socialistične samoupravne družbe odvisen od razvoja proizvodnih sil in odnosov med ljudmi. Za sedanjí razvoj proizvodnih sil mora biti značilno, da je vpet v znanstvenotehnološko revolucijo in da tudi znanost kot proizvodna sila (znanost ne more biti označena samo s tem) pomaga ustvarjati materialne pogoje za zgraditev naše družbe kot asociacije svobodnih proizvajalcev. Pripravljeni moramo biti na to, da bodo nastajali novi in novi poklici kot npr.: elektroniki, remonterji, mehaniki za avtomatiko, strokovnjaki za upravljanje kompjuterjev, strokovnjaki za mrežno planiranje, za planiranje in organiziranje prostega časa itd. Z vidika samoupravljanja pa to pomeni, da je potrebno v različnih oblikah organiziranega družbenega dela, vključujoč narodno gospodarstvo, zagotoviti racionalno in učinkovito odločanje delavcev »o potrebnem in presežnem delu«, ali o rezultatih dela za osebne in splošne potrebe.

Ob delavsko razrednem interesu, ki je in mora biti značilen za delavski razred v naši socialistični samoupravni družbi, obstoje še posamezni interesi (interesi posameznikov, skupin in delavskega razreda), posebni in splošni interesi. Enotnost ali nasprotje interesov ni omejeno samo na posameznike, družbene skupine ali sloje, ampak tudi na širo socialistično samoupravno skupnost (npr. socialistične republike in avtonomne pokrajine). Kot primer lahko navedemo besede Zdravka Črva, objavljene v zadnji številki glasila Železar: »Današnje temeljne organizacije so preveč zaprte vase in premalo vidijo Železarno kot celoto. O problemih neke temeljne organizacije namreč največkrat izvemo šele takrat, ko jih sama ne more več reševati ali pa so načini za njihovo reševanje neustrezni. Res nam manjka odkritosti in medsebojne povezanosti tudi v samoupravljanju, saj vsaka temeljna organizacija svoje probleme ljubosumno skriva pred drugimi. Koliko je to dobro, bo pokazal čas.« Ni treba posebej dokazovati, da je cilj in smisel samoupravljanja tudi v tem, da delavci kot proizvajalci in samoupravljalci uresničujejo temeljne interese (skupne, posebne in tudi posamezne) in potrebe ne samo v TOZD, ampak predvsem v povezovanju in združevanju z drugimi delavci v celotni samoupravno organizirani OZD (delovni organizaciji). Z avtarkijo TOZD ali druge samoupravne skupnosti se ne more zagotoviti trajnejša gotovost, ampak se lahko hitro pri posameznikih pojavijo takšni psihični pojavi, kot so: notranji nemir in napetost, občutek osamljenosti, nezadovoljstvo, negotovost, kriza identitete osebnosti itd.

Zato bi morali dosledno uresničevati družbeno usmeritev in zahtevo, ki je navedena v izhodiščih za pripravo 13. kongresa zveze komunistov Jugoslavije: Delavec mora biti ne samo neposredni proizvajalec, temveč tudi upravljalec družbenih sredstev oz. rezultatov svojega dela. Združen v TOZD in v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih si prisvaja in uporablja del teh rezultatov osebno, drugi del pa kot subjekt družbenega prisvajanja.

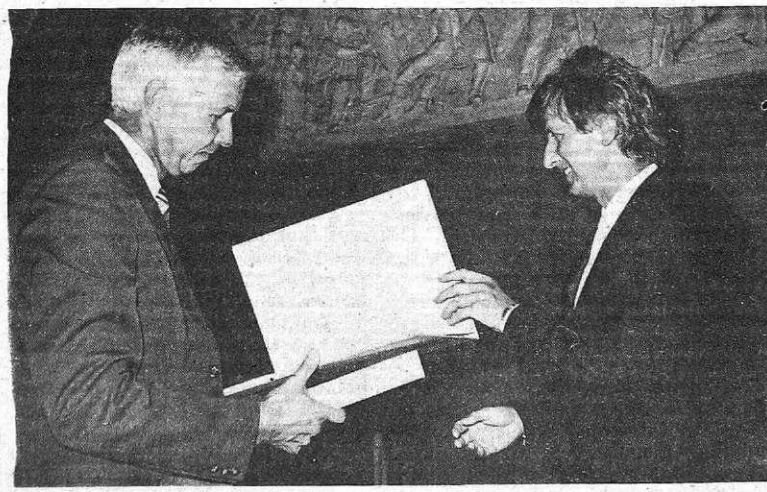
Vendar se v konkretni samoupravni in družbenopolitični praksi pojavljajo in razvijajo tako enotni kot nasprotni interesi med organizacijami, združenimi deli in posamezniki.

Predstavník Športnega društva Mirko Ramuš (foto F. Črv)

Janez Pšenica (foto F. Črv)

Predsednik foto kluba »Andrej Prešeren« Izidor Trojar (foto F. Črv)

Priznanje pokojnega Alojza Tišova sta sprejela predstavnika KS Javornik-

skupnostmi ter drugimi samoupravnimi oblikami proizvodne in družbene organiziranosti delovnih ljudi in občanov. Prav pogosto in zadovoljivo vzajemno povezovanje med organizacijami združenega dela in krajevnimi skupnostmi bi lahko omogočalo racionalno in konkretno zadovoljevanje posebnih in splošnih interesov, potreb in ciljev delavcev kot občanov oz. krajanov in temeljnih enot naše socialistične samoupravne družbe (krajevne skupnosti). Takšne primere lahko najdemo tudi v naši družbenopolitični skupnosti (občini), v kateri je 13 krajevnih skupnosti.

Morda pa je v tem času še bolj izrazit primer enotnosti in nasprotij interesov pri posamezniku, ki v eni osebi združuje funkcije proizvajalca in samoupravljalca ter občana oz. krajana in potrošnika. Ta posameznik se v razmerjih med organizacijami združenega dela in družbenopolitičnimi skupnostmi, kjer stanuje, obnaša kot homo duplex. Slednje pa se izraža v tem, da kot proizvajalec prek strokovnih služb OZD želi prodajati izdelke po višji prodajni ceni, medtem ko želi kot občan in potrošnik plačevati izdelke in storitve po čim nižji ceni. Rešitev tega nasprotja v interesih proizvajalca in potrošnika in s tem človeka kot homo duplexa (navedel sem samo eno dimenzijo tega pojma) je v tem, kar je zapisano v izhodiščih za 13. kongres ZKJ: »Za zmanjšanje stroškov na enoto proizvoda, kar je prav tako ena izmed pomembnih predpostavk razbremenitve gospodarstva, je treba poleg povečanja proizvodnje izvajati strokovno poslovanje OZD v gospodarstvu (stroškov režije, materiala, energije, transporta in drugega). Zmanjšanje stroškov poslovanja mora zajeti tudi uporabo velikanskih rezerv, ki obstajajo pri smotni delitvi dela, boljši samoupravni organiziranosti, specializaciji, kooperaciji in trdnem reproduktivnem in dohodkovnem povezovanju OZD na enotnem jugoslovanskem prostoru. Seveda pa človek ne more ostati neizkušen ob vseh, da imajo menda številne organizacije združenega dela v Jugoslaviji polna skladišča izdelkov in po (ne)logiki ekonomskega ravnanja čakajo »boljše čase«, namesto da bi upoštevali nujnost delovanja ekonomske zakonitosti in v okviru tega delovanje tržnih zakonitosti. Najbrž trenutni položaj in razmere v našem socialističnem blagovnem gospodarstvu še utripajo, da posameznik v opisanih zvezah in odnosih (OZD in krajevna skupnost) nastopa kot homo duplex.

Primeri enotnosti in nasprotja v interesih (skupni ali globalni) so tudi na ravni SFRJ kot skupnosti več narodov. V izhodiščih za 13. kongres je posebej poudarjeno, »da je mogoče uspešno uresničevati bistvo odnosov in federaciji samo na temelju enotnosti razrednih in nacionalnih interesov, to je na takšen položaj delavskega razreda, v katerem je le-ta nosilec odgovornosti za uresničevanje nacionalnih interesov.« V zadnjem času pa so bili v različnih organih naše federacije že ka pretirano dolgi procesi vsklajevanja vsehakor življenjsko pomembnih vprašanj in problemov, ki so skupnega pomena za našo socialistično samoupravno skupnost. Nekdo mi je dejal, da so ga posamezni primeri vsklajevanja skupnih potreb in interesov spominjali na moza in ženo, ki se v trgovini zaradi svojih različnih interesov nista mogla sporazumeti, kaj bosta kupila.

Vsi navedeni primeri dokazujejo, da v naši socialistični samoupravni družbi obstaja kot zelo aktualno vprašanje enotnosti in nasprotja interesov, kar dokazuje, da enotnost interesov ni nekaj danega, ampak jo je potrebno doseči na demokratičen in samoupraven način, kot je to v osnovi že določeno v ustavi, zakonu o združenem delu in v drugih zakonih predpisih. Zato naj v tem kontekstu navedem še en citat iz izhodišč za 13. kongres ZKJ: »Posebni interesi ne morejo obstajati in se pojavljati zunaj splošnih možnosti in usmeritev družbe kot celote, pa tudi splošni družbeni interesi ne morejo biti ovira za to, da se posebni interesi ne bi izrazili v vsej svoji specifičnosti. Pri tem se moramo odločno boriti proti pojavom izključenosti, politizacije in vztrajanja zgolj pri ozihih, delnih interesih, zato je naloga zveze komunistov, da svoje napore in akcije usmeri v krepitev dejavnikov socialističnega skupništva, da spodbuja in krepi elemente enotnosti vseh naših narodov in narodnosti ter njihovih republik in avtonomnih pokrajin.«

Menim, da je potrebno vzpodbujati in usmerjati aktivnost vseh subjektivnih sil, zlasti pa zveze komunistov, da si ob boju s protisamoupravnimi pojavi in pritiski odločno prizadevajo za vsklajevanje posameznih, posebnih in skupnih interesov in za vse tisto, kar nas bo hitreje popeljalo v sodobno družbo asociacije svojih proizvodov.

GORENJSKA V LETIH PO OSVOBODITVI 1945 DO 1950

V sredo, 31. julija, so v Kosovi graščini na Jesenicah v počastitev občinskega praznika odprli razstavo foto-dokumentarnega gradiva, ki prikazuje Gorenjsko v letih 1945–1950. Razstavo in lični katalog je pripravil in izdal Gorenjski muzej Kranj, avtorica pa je strokovna delavka tega muzeja Nada Holynski. Razstavo in izid kataloga so omogočile kulturne skupnosti gorenjskih občin.

Razstava, kakor poudarjajo organizatorji, poskuša s slikami, predmeti in besedami prikazati utrip, vzdušje in dogajanje neposredno po končani vojni v letih 1945–1950, ki dejansko pomenijo začetek socialistične preobrazbe naše domovine. Na razstavi so prikazani napori nove oblasti za ublažitev posledic vojne in normalizacijo razmer, prizadevanja za udržitve nove ljudske oblasti, ki je želela vnesti nov, pravičnejši socialni svet v vse oblike človekovega delovanja in prizadevanja za spremembo zaostale agrarne države v razvito in neodvisno deželo.

Tekst v katalogu, ki je opremljen tudi s številnimi fotografijami, dejansko predstavlja scenarij razstave, ki bo pri starejših prebivalcih obudila spomin na ta čas, pri mlajših pa obogatila vednost o tem izredno težkem in burnem obdobju našega razvoja.

Prikaz začenja z osvoboditvijo Gorenjske, prek katere so se umikale nepregledne kolone Nemcev, domobrancev in drugih kvizlinških vojakov ter civilnih beguncev, in nadaljuje z vzpostavljanjem nove ljudske oblasti. Zaradi številnih nemških in domobrantskih postojank je bil na Gorenjskem ob koncu vojne v razvoju ljudske oblasti velik zaostanek, zato je posebna pozornost veljala oblikovanju in utrjevanju odborov Osvobodilne fronte, formiranih pa je bilo tudi šest gorenjskih okrajev: Jesenice, Kamnik, Kranj, Radovljica, Škofja Loka in Trzin, ki so pripadali ljubljanskemu okrožju skupaj z delom Notranjske in Dolenjske.

Z izvolitvijo novih KNOO – krajevnih narodnoosvobodilnih odborov avgusta 1945 (prvič so volile tudi ženske in mladi nad 18 let) so bila izvedena tudi prva združevanja, in sicer so na Gorenjskem ostali štirje okraji: Kamnik z 52 kraji, Kranj s 46, Jesenice z 41 in Škofja Loka s 44 kraji. Novo združevanje je bilo izvedeno 10. septembra, ko se je število krajev zmanjšalo v okraju Jesenice na 30, v okraju Kranj na 34 in v okraju Škofja Loka na 27. To število je v glavnem ostalo do leta 1952. Februarja 1948 so ukinili še okraj Škofja Loka in ga priključili Kranju. V začetku leta 1947 so razpustili tudi okrožja.

»NOO (narodnoosvobodilni odbori) so po svojih močeh odpravljali najhujše posledice vojne in oživljali gospodarsko in družbeno življenje na svojih terenih. Posebna naloga NOO je bila priprava in izvedba volitev v ustavodajno skupščino Jugoslavije 11. novembra 1945. Volitve pomenijo plebiscit prebivalstva za drugi najpomembnejši namen OF slovenskega naroda, da se staro nič več ne povrne. Uspehu volitev so sledili novi revolucionarni ukrepi, ki so presegli oziroma spremenili vsebino večini dejavnosti,« navaja avtorica Nada Holynski v katalogu.

Gorenjska je v vojni izgubila prek 4.500 borcev, terencev in civilnih žrtev. Za njimi je ostalo samo v okraju Radovljica-Jesenice 999 mladoletnih otrok – partizanskih sirot in 543 vdov. Tem je bila namenjena posebna skrb tako socialnih ustanov kot množičnih organizacij. Gorenjska pa je prevzela tudi skrb za številne vojne sirote iz Bosne. Takoj po vojni so poskrbeli tudi za organizacijo invalidov. Zadnje dni maja so se začeli iz koncentracijskih taborišč vračati tudi izgnanci in eden od odsekov za sprejem izgnancev je bil tudi na Jesenicah. Imel je osem baz, po katerih se danes Jesenice imenujejo območje v Krivčevem logu na Plavžu, kjer je bil sprejem izgnancev, Baza.

Vzporedno z vsem tem je bila že junija 1945 sprejeta vrsta zakonov in ukrepov v zvezi s spremembami gospodarskih odnosov, med drugim tudi zakon o zamenjavi denarja. Predsedstvo AVNOJ je z zakonom formalno tudi fond za obnovo države in pomoč prizadetim, s posebnim zakonom pa tudi odvzem vojnega dobi-

čka. Med najpomembnejšimi nalogami nove oblasti je bila tudi ustvaritev močnega državnega sektorja gospodarstva, in sicer najprej z zaplenbo premoženja oseb nemške narodnosti, narodnih izdajalcev in sodelavcev okupatorja. Z ustavo 31. januarja 1946 pa so postala splošno ljudsko premoženje vsa ručna in druga naravna bogastva v državi, vode, sredstva železnice in žravnice prometa ter pošta, brzojav in telefon. Z zakonom o nacionalizaciji (prvim z dne 5. decembra 1946 in drugim 28. aprila 1948) so bila nacionalizirana vsa industrijska podjetja, veletrgovine, banke, promet in gradbeništvo. Do leta 1948 je prišla v državne roke tudi vsa trgovina na drobno, zunaj državnega sektorja so ostali le še mali obrtniki in kmetje, ki pa so jih prav tako vključili v plansko gospodarstvo. Po ustavi je bila dodeljena pravica do zemlje le tistim, ki so jo sami obdelovali. Zato je bila po zakonu o agrarni reformi in kolonizaciji (23. avgusta 1945) odvzeta vsa zemlja, ki so jo imeli v lasti posamezniki nad določenim maksimumom (od 30 do 35 ha), medtem ko je bila veleposestnikom odvzeta vsa zemlja z inventarjem vred.

Seveda je bila v tem obdobju velika pozornost namenjena obnovi industrije in prvi petletki, kar je bilo izredno težko glede na to, da je na Gorenjskem skoraj desetina delavcev padla, da je po vojni odšlo iz dežele vse tujе strokovno in administrativno osebje, da so bile nekatere tovarne porušene ali požgane, pa tudi strojno izropane, da so bile porušene komunikacije in da je industriji manjkalo surovin. Z obnovo industrije so začeli izdelovati tudi nekatere nove izdelke, ki jih do tedaj v Jugoslaviji še nismo izdelovali, nastajale pa so tudi nekatere nove zadruge, ki so bistveno spreminjale revna in zaostala okolja. Prvi petletni plan je, poleg obnove, največ sredstev namenil graditvi hidroelektrarne Moste, nove valjarne 2400 na Javorniku, usnjarsko čevljarjskega kombinata v Kranju, internata Iskre v Kranju in še nekaterim rekonstrukcijam. Pri uvozu surovin in investicijske opreme za nove naložbe ter pri izpopolnjevanju kadrov se je tudi gorenjska industrija povsem naslonila na vzhodnoevropske države, zato je njene načrte zelo prizadel spor z Informbirom.

Že maja 1945 so po tovarnah začeli voliti podružnice enotne sindikalne organizacije in sindikati so odobrili tudi prvo kolektivno pogodbo, ki je bila enotna za vso državo in je urejala plače, delovni čas in druge delovne pogoje. Že leta 1949 sta vlada in sindikat skupaj izdala navodila za formiranje delavskih svetov kot posvetovalnih organov. Velika pozornost pa je bila namenjena tudi razvoju kmetijstva in ustanavljanju kmetijskih obdelovalnih združenj.

Enotna preskrba prebivalstva je bila organizirana v juliju 1945, do takrat pa so za to skrbeli narodnoosvobodilni odbori oziroma odbori OF. Zagotovitev enotnih obrokov hrane za vso Slovenijo je bila omogočena z obvezno oddajo kmetijskih in živinorejskih izdelkov in s pomočjo UNRRE. Ob privatnih trgovcih se je razvijal tudi zadrugi sektor nabavo-prodajnih združenj, do leta 1948 pa so prišle v državni sektor vse privatne trgovine.

Po osvoboditvi so se prebivalci do 6. septembra 1945 lahko gibal le s propustnicami, po tem pa je bilo gibanje prosto na celotnem območju Demokratične federativne Jugoslavije. Železniški promet na gorenjski progi je bil vzpostavljen v začetku junija 1945, julija 1945 je po 25 letih odšel prvi vlak na progi Jesenice–Primorska, in sicer do Mosta na Soči. Cestni mostovi so bili še porušeni, 7. junija pa je bila vzpostavljena privatna pisemska pošta v vse kraje Slovenije in v Zagreb, promet z Beogradom pa je trikrat te-

densko vzdrževalo letalo. Medkrajevni telefonski promet je bil tedaj še vedno zadržan za potrebe vojske in oblasti.

Po vojni je zaradi številnih porušenih vasi in stanovanjskih hiš zelo primanjkovalo stanovanj, kar so reševali s solidarnostjo in z nacionaliziranimi in zaplenjenimi stanovanji. Že 13. junija 1945 je Narodna vlada Slovenije izdala uredbi, s katero so omejili svobodno razpolaganje s stanovanjskimi in poslovnimi prostori, omejila pa je tudi stanarine. Jesenjska Železarna je do leta 1950 zgradila 110 stanovanj v blokih, kadrovske dom, samski dom na Plavžu in samsko kolonijo Straža na Javorniku.

V jeseniškem okrožju je bilo med vojno porušenih pet, poškodovanih pa 22 šolskih poslopij, ki so bila pripravljena in usposobljena v letih 1945–1947. Obvezna je bila sedemletna osnovna šola, ukinjene pa so bile privatne šole in meščanska šola. Nekatere šole, predvsem vaješnice, so začele s poukom takoj po osvoboditvi, večina šol pa 15. oktobra, ponekod pa se je začetek zavlekel do januarja 1946. Zelo je primanjkovalo šolnih učiteljev in so prek tečajev usposobili vrsto novih učiteljev. V večjih krajih so bili do leta 1948 ustanovljeni tudi prvi domovi igre in dela za varstvo predšolskih otrok.

Ob koncu vojne je bilo na Gorenjskem le 22 zdravnikov, štirje zobozdravniki in en dentist, ali skoraj polovico manj kot pred vojno. Naloga zdravnikov v prvih petih letih je bila zatreti in omejiti nalezljive bolezni in zagotoviti osnovno zdravljenje številnim bolnim partizanom in internirancem, po letu 1947 pa zagotoviti osnovno zdravstveno varstvo vsem zaposlenim, zlasti v industrijskih središčih. Pred vojno je bila na Gorenjskem le bolnica na Golniku, leta 1948 pa so na Jesenicah odprli novo bolnico, ki so jo začeli graditi že pred vojno, istega leta pa so dobili porodnišnico tudi v Kranju.

Večletni prisilni kulturni molk je po osvoboditvi sprožil masovno kulturno delovanje, ki se je odvijalo v novonastalih društvih in organizacijah, ki so se že konec leta 1945 povežale v Ljudsko prosveto. Nova oblika organiziranosti kulturne dejavnosti pa je bila dosežena leta 1948, ko so začeli ustanavljati kulturno-umetniška društva. Ustanavljati so začeli tudi ljudske knjižnice, ki so med vojno utrpeli najhujše izgube. Kultura je v teh prvih letih imela propagandno nalogo in je bila tesno povezana s politiko in utrjevanjem ljudske oblasti, bila pa je tudi pod ruskim vplivom.

Že v začetku junija je bila v Ljubljani konferenca o fizikulturi v novi družbi. Na Jesenicah je bilo ustanovljeno fizikultarno društvo 17. junija 1945 na obnem zboru, ki je bil v kinu Radio. Aprila 1946 pa je bila ustanovna skupščina Fizikulturne zveze Slovenije. Telovadbo so kot učni predmet po dve uri na teden uvedli tudi v šolah. Fizikulturna društva so do leta 1948 združevala tudi planince, telovadce, jadralske, avtomoto organizacije, strelstvo in fotomaterije, ki so se v tem letu organizirali v samostojne organizacije.

To je precej skrajšan sprehod skozi kvaliteten katalog, ki spremlja razstavo, oziroma, kot pravi avtorica, predstavlja scenarij razstave, vendar ne prinaša novih raziskovalnih dosežkov, ki pa bodo nujno potrebni za nadaljnje poglobljeno spoznavanje tega obdobja. Vsekakor pa lahko rečemo, da bo katalog dober pripomoček predvsem učiteljem in vsem, ki se ukvarjajo z zgodovino in razvojem. Nikomur pa ne bo žal, če si bo razstavo, ki je skrbno in pregledno urejena, tudi ogledal.

Razstava bo na Jesenicah na ogled do septembra, in sicer od 10. do 12. ure in od 16. do 18. ure, v sobotah pa od 10. do 12. ure, medtem ko je ob nedeljah in ponedeljkih zaprta.

VLOGE IN PRITOŽBE BORCEV REPUBLIŠKEMU ODBORU ZZB NOV SLOVENIJE

Komisija za vloge in pritožbe pri republiškem odboru ZZB NOV Slovenije je v preteklem letu obravnavala 135 vlog in pritožb, od tega 55 ustnih, 4 iz drugih socialističnih republik in avtonomnih pokrajin in eno iz tujine. Prejeli so še osem anonimnih vlog. Število vlog in pritožb upada, saj ni bistvenih sprememb v borčevsko-invalidski zakonodaji. Pozna se tudi, da so postopki ugotavljanja in priznavanja posebne dobe večinoma končani. Število vlog je sicer v primerjavi s prejšnjimi leti manjše, vendar so po svoji naravi težje in zahtevajo večjo angažiranost.

Med sprejetimi vlogami in pritožbami je precejšnje število takih, ki so se pojavljale že v prejšnjih obdobjih. Gre za zahteve, ki jih ni bilo mogoče rešiti v zadovoljstvo predlagateljev vlog in pritožb. Hkrati s tem pa raste število nekonkretnih vlog, v katerih predlagatelji ne uveljavljajo svojih osebnih pravic, pač pa izražajo nezadovoljstva s stanjem v družbi. Precejšnje število pritožb (19) zadeva posebno dobo. Za razliko od prejšnjega obdobja ni več toliko vlog, v katerih predlagatelji izražajo nezadovoljstvo nad delovanjem komisij za priznanje posebne dobe, pač pa se vloge naperjene proti odločbam Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja in sodišč združenega dela.

Posamezne vloge izražajo predloge za razširitev borčevskih pravic, zlasti v primerih, ko gre za mladoletne udeležence NOB. Nekateri težko doumejo, da je starost 15 let starostna meja, od katere se priznava posebna doba za čas aktivnega in organiziranega dela za cilje NOB. V primerih, ko so predlagatelji zahtevali spremembo zakonodaje v smislu razširitve pravic, je republiški odbor podprl sklepe 9. kongresa ZZB NOV Jugoslavije, da možnosti za nadaljnje širjenje pravic ni. Čeprav sta tako družbena skupnosti kot borčevska organizacija prispevali zelo veliko sredstev za stanovanje borcev NOB, imajo še vedno opraviti z nekaterimi nerazrešenimi stanovanjskimi problemi.

Komisija za vloge in pritožbe je prejela 11 prošenj za dodelitev novih stanovanj, čeprav so bili primeri že rešeni, razrešeni, zaradi razvez zakonske zveze ali zaradi preselitev pa so ponovno nastali. Upada število vlog za dodelitev stanovanjskih kreditov, obravnavali so le tri take primere. Vloge s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja (13) so se nanašale na zvišanje pokojnin (kjer so preizkusi), zlasti za borce pred 9. 9. 1943. V svojih predlogih borci izražajo željo, naj jih glede višine pokojnin izenačijo z nosilci »Partizanske spomenice 1941«. Pritožbam na republiškem odboru niso mogli ugoditi, možen je bil le ustrezni pravni pouk.

Republiški odbor je prejel tudi nekaj prošenj (6) za dodelitev občinske priznavalnine in jih ažurno odstopil

v proučitev in ustrezno ukrepanje pristojnim občinskim organom oziroma organizacijam ZZB NOV. V zvezi z delom pravosodnih in upravnih organov (6) je še vedno največ pritožb na dolgotrajno reševanje zadev pred rednimi sodišči. V teh primerih so posredovali in predlagali pospešitev postopka. Zaradi izključitve iz organizacije ZZB NOV ali odklonitve sprejema v članstvo je bila poslana le ena pritožba. V teh primerih so predlagateljem pojasnili določila v skladu statuta ZZB NOV Slovenije o pogojih za sprejem v organizacijo in kakšen je postopek.

V ostalih vlogah (18) so predlagatelji izražali nezadovoljstvo zaradi pomanjkljivosti ob pogrebi borcev NOB, prosili za podatke o padlih svojcih ter za razne pravne nasvete, prosili za odklopanja, terjali povrnitev vojne škode, prosili za intervencijo pri ureditvi centralnega ogrevanja, pri napeljavi telefonskega priključka in pri izdaji gradbenih dovoljenj. Nekaj problemov je bilo uspešno rešenih, v ostalih primerih pa so predlagatelje seznanili z njihovimi pravicami in jih opozorili na pristojnost komisije za vloge in pritožbe, oziroma republiškega odbora ZZB NOV Slovenije.

S. Nikolič

Železarski globus

JUŽNA KOREJA

Maja letos so začeli graditi novo integralno železarno, ki je last južnokorejske železarske družbe South Korea Pohang Iron and Steel Co. Locrana bo v kraju Kwangyang Bay. Investicijske stroške cenijo na 1,46 milijarde dolarjev. Gradnja naj bi bila končana junija 1987. V prvi fazi bo ta integralna železarna proizvedla letno 2,7 mil. ton surovega jekla, končna letna proizvodna zmogljivost pa bo 11,8 mil. ton.

JULIJAN O

IZREKI TOVARIŠA JELOVŠKA

Nihilizem Becketta in Camusa, pesimizem našega Daneta Zajca, vse to ti je sama intelektualna poza. Zakaj? To je jasno samo tistemu, ki sam ni fejš fant (kot sta prej omenjena frankofona in prej omenjeni Dane Zajc). Za tem se vedno skriva občutek, da si nekakšen izvoljenec in da imaš, po domače povedano, pravico do raznih priboljškov. To se potem seveda stopnjuje. To so ti sami maziljenci, le meni verjemi.

Meni se vse fučka.

(O umetniškem ustvarjanju) Kot možno gonilo silo sva v tej zvezi, kajne, že večkrat evidentirala politično zafrustriranost.

(Julijanu v obraz) Zate je sploh značilno, da postaneš sentimental, če le pod kakšno obleko, tri palce pod popkom zaznaš — s šestim čutom — rahlo ovlaženo pizdo. Ti že nikoli ne boš pravi buzi. (In ko se zazdi, da se bo Julijan zdaj pri pričel poslovi!) Jaz tudi ne.

Posameznik, ki jemlje sebe in svoje življenje resno, se je s tem avtomatično izločil iz vesoljne skupnosti. S tem seveda ne mislim tistih, ki si v javnosti nadevajo tragične maske, maske zaskrbljenosti in maske tehtnega premišljevanja.

Kako pa bo nekdo, ki sam v svojem čustvenem življenju ne more napraviti reda, delal red po svetu? Alfonz Jelovšek že ni poklican ne za policaja ne za porotnika.

(O Schubertovi serenadi) To je zame protipol vsej tisti godbi, vsem raznim maršem, na Drino ali na pokopališče, skratka veliki zmagi in mrtvaškim lobanjam naproti. Ali pa naproti velikemu orgazmu. Tista Schubertova melodija, to pa je ukročeno hrepenenje. Se pravi, nič bolestnega ni v tem sentimentu.

Še ena zgubljena resnica: dokler živiš, upaš. To povej tistim, ki obupujejo. Vprašaj jih, kdaj mislijo (s kazalcem, uprtim v senč) Pif-paf.

7. 6. 1978

Spet sonce.

Pravkar sem se vrnil od Jelovškov. Včeraj sta se vrnila. Čisto nepričakovano sta pretrgala svoj kratki junijski dopust.

Ko sem zagledal gospo, mi je bilo takoj jasno, kaj je na stvari: bila je preveč nenavadno prijazna, da bi bilo (med njima) vse v redu.

Alfonz je brez pravega uvoda začel z visokimi vprašanji. Kadar ima s Špelo težave, se zateka v politiziranje. Seveda pa niti takrat nikoli ne govori o dnevnih politiki.

Vse skupaj pa sploh ni neprijetno. V zraku je vznemirljivo pričakovanje, kakor če si otrok, pa se pripravlja velika selitev, potovanje v daljne kraje. Ali pa kakor med Zidi, ki bi — ampak zares — pričakovali Odrešenika.

Nekateri Jelovškove izjave mi zbujajo občutek, da sta tam ob morju šla v nekakšen disko, to pa je bilo za njuna ušesa preveč utrudljivo. Ko mi je govoril o Schubertu in ko je temu dunajskemu mojstru zoperstavil plehmuziko, folkloro in sploh vsakršno rajanje, mi je prišlo na misel, da se bobniči ob vsem tem najhitreje postarajo. Če bi bil to povedal na glas, bi ga nemara užalil in potem ne bi bil več tako zaupljiv.

Začel je s tem, kdo in zakaj ima v naši družbi pravico delati red, usmerjati druge. Pri tem pa je bil na robu stresa in povsem očitno je bilo, da se njegova vznemirjenost hrani iz drugih (ne iz političnih) virov. Z živčnimi gibi je skušal odvrniti mojo pozornost od Špelinega početja in jo pritegniti nase. Res se je Špela kar naprej prikazovala pri vratih, ne sicer v eni izmed tistih domačih halj, v kakršnih jo vidavam na balkonu, pač pa v kavbojkah in puliju.

Špela je po postavi podobna Kalinovi Osemnajstletni, tisti pred Moderno galerijo. Kadar pred gosti sedi na kavču in pritegne kolena k bradi, tako, da lahko vidiš kos njenih oblih stegen, se Jelovškova živčnost očitno tepe z ničemnurnostjo. Tudi zdaj sem dobil občutek, da je njeno večno prihanje in odhajanje po svoje vendarle zaželeno. Pri Jelovšku se ideologija vselej spopada z nečim neideološkim.

Ta opis bo mogoče uporaben tudi v romani. Ne bo torej odveč, če se

ustavim še ob nekaterih podrobnostih. Ta pogovor se je odvijal v njuni spalnici! Jelovšek me je peljal tja — pač zato, ker je spalnica hkrati tudi njegov atelje. Kakšna presunljiva zmes budoarja in umetnikove delavnice! Ta soba je prehodna, Špela, ki ima hkratne opravke v kuhinji in v spalnici, ni mogla drugače, ko da je ves čas hodila tod skozi.

Ne vem, zakaj bi sploh kdo moral spravljati v red druge, sem pripomnil.

Ja, v tem kaosu je nekakšen globji red, je resno odgovoril. Razumel sem, kaj naj bi to pomenilo. Ni govoril le o naši družbi, govoril je tudi o stanju v teh prostorih, o psihičnih, seksualnih in kaj vem kakšnih silah, ki so se borile za oblast, o dinamičnem ravnotežju, ki se je rušilo in gradilo hkrati. Slikarsko stalo je bilo prazno, vendar je na tleh ležalo nekaj začeti risb. Koliko podrobnosti, ki bi jih bilo treba v hipu priklicati pred oči! S filmsko kamero si tu ne bi mogel pomagati: z njo ne moreš posneti vonjav. Na predposteljni preprogi je stala skoraj prazna steklenica črnine. Ena izmed Špelinih steklenič s parfumi in kolonjsko vodo, ki so, najbrž samo začasno, stale na pisalni mizi, je bila odprta. Lončnice, ki sicer stojijo na okenski polici, so bile kdove kakaj razpostavljene povsod po tleh. Na kavču sem opazil odprt, vendar neizprazen kovček. Pri Jelovškovih, če me čuti ne varajo, uporabljajo tudi še zdaj (v drugi polovici tega stoletja) nočne posode, se pravi, v ta namen jim služijo visoki vrči iz prekmurske keramike. Hkrati pa so povsod stajala z indijskimi dišavnimi palčicami, eno od njih je Alfonz spriču mene utrlil kakor svečo, s palcem in kazalcem. Po vsem videzu se je precej spekel: kakšna džungla občutij in zaznav!

Hotel sem nadaljevati s svojim delom, je rekel. Na morju nikoli ne slikam. Mogoče sva se samo zato predčasno vrnila: zaradi moje podzavestne potrebe po tem, da bi nadaljeval.

Pogledal me je v obraz, tokrat malce plaho, malce neboljeno: kakor da ne bi vedel, da ga ne mislim loviti na tej svetli laži. Pa konec koncev ni zdržal v tej neiskrenosti.

Rekel sem zaradi podzavestne potrebe, je tiho dodal. Vem, vem. Moral si opaziti, kaj se tu dogaja. Vso noč sem hodil po dnevi sobi gor in dol in si poživljal Schubertovo serenado. Gotovo si opazil luč, veš, jaz ne prenesem spuščenih navojnic! Hočem se počutiti povezanega s kozmosom.

Kaj pa ona, sem ga vprašal. Bilo je očitno, da potrebuje novo iztočnico. Ah, ona. Spala je. Kakor otrok. To je pač njena taktika. To ni tisto, kar ji zamerim.

Sprašujem se, ali bi mi povedal kaj več, če bi ga znal na pravi način spodbuditi. Pa ni šlo za to. Zadostovalo mu je, če je lahko omenil — na glas omenil — njo, ki je vzrok te permanentne polomije. Namreč Špelo.

Tak je njegov način: noben problem ne sme ostati v mrtvem kotu.

Kaj naj bi ti še rekel, je povzel: ničesar ti ne morem reči. Kdor pri sebi ne zna napraviti reda, bi moral molčati.

Misli so se mu očitno nekam čudno zapletale, verjetno se mu je vtaknil vmes kak star namen, da bi me povprašal, kako je z Jaso in mano in da bi mogoče celo kako posredoval.

S tabo je drugače, je rekel. Ti imaš s svojo žensko čiste račune. Vsaj jaz si tako predstavljam: mogoče se motim.

Seveda sem zdaj napravil nedoloben gib, ko da se s tem branim nekakšne pohvale, ki bi bila lahko med vrsticami izrečena, on pa je na to takoj rekel, da mi ni treba govoriti, če nočem. In spet sem napravil tisti bedasti gib. Nisem se mogel odločiti, da bi mu povedal, kako stojijo te stvari pri naju.

Pol dvanajstih. Zdaj imajo tudi tam čez spuščene navojnice, sonce se je pomaknilo na drugo stran, meni za hrbet.

Je mogoče, da se vidi obris moje glave skozi navojnice, ko sedim kak meter od okna na nizkem stolčku in imam pred sabo mašino na drugem malo višjem stolčku?

Moral bom nehati, v glavi se mi vrti od neprespanosti.

V glavi mi šumi — samo za kratek čas sem zadremal. Zdi se mi, da bi zdaj lahko »kakor po nareku« zapisal drobce iz mojega dopoldanskega pogovora z Jelovškom. Gre za tisti del pogovora, ko mi je dal na znanje, da si je v obupu (ker ga žena ne razume) vso noč poživljal Schubertovo Serenado.

Ta melodija, je rekel, kliče mojo ubito dušo k vstajenju.

Kaj je to, »duša«, sem rekel stvarno.

Ta mrzla pripomba pa sploh ni imela zaviralnega učinka.

Duša, to je tisto v človeku, je rekel, tisto v človeku, kar vpije po zblizanju z žensko.

S pravo žensko, je še dodal.

Stal je tik pred mano in mi nadvse pomenljivo gledal v oči. Pred tem je meni nič tebi nič snel naočnike, ko da brez tega njegov spogled ne bo dovolj »globok«.

Čisto njemu podobno. Navadno me ob takem spogledu dveh jazov malce zmrazi, tokrat pa sem nekako zdržal. Te finte so pravzaprav bolj podobne gospodu Luciju (ta se je nekoč baje tako spogledal z golobom). »Jaz«. »Ti«. »Duša«. »Medosebje«.

OPOMBA: Spogled dveh »jazov«, oziroma, če si stojita naproti Jaz in Ti, to so izrazi židovskega filozofa Martina Bubra, Julijan pa je o tem slišal od svojega nekdanjega prijatelja in vzornika, od »svojega Humboldta«, gospoda Lucija. Julijan navadno, kadar piše svoj dnevnik, v romanu ne uporablja takih besed.

Iz tega sledi, da se mu je v dnevnško poročanje pomotoma vrinila skica za roman. Delitve na »dnevnik« in »roman« očitno ne more povsem dosledno izvajati. To naj bi bila ena izmed težav, ki jih omenja že v prvem junijskem zapisu.

Gre za tisti del pogovora z Jelovškom, ko le-ta govori o »duši« in ko sname naočnike, da bi ga pomenljivo pogledal. Podoba, ki si jo lahko ustvarimo iz starejših Julijanovih dnevnikov, pa je taka: v resnici je Julijanu ob takem spogledovanju vselej zelo mučno — in tu ne more biti izjem. Če mu torej tokrat ni bilo nerodno, potem Jelovškovega pogleda »v globino duše« sploh ni bilo.

Po kakšnem naključju se mu je tokrat (prvič) v dnevnško poročanje vrinil kos romana? Razlaga je v tem, da je nemara začutil prav nezno potrebo po ukinjanju lastne čustvene jalovosti, tako, da ni mogel njegove preseganja odložiti niti za deset minut. Toliko bi bilo potrebno, da bi dokončal tisti dnevnški zapis, — nato pa bi lahko svojo fantazijo mirno uporabil pri skiciranju naslednjega poglavja. Sicer pa tik pred tistim mestom pravi, da je »za kratek čas zadremal«. Pri tem ga je zapustil vsak občutek za stvarnost. O nekem svojem doživljanju (ki ga ni moglo biti) poroča »kakor po nareku«.

SKICA ZA RAZŠIRITEV
POGLAVJA

Julijanu je odprla Špela in ga takoj povabila v kuhinjo, češ da se njen ljubi slabo počuti in »je bolje, da ga še pol ure pustiva na miru, da pride k sebi«. Ni dvoma, da je želela z Julijanom popiti kavo, preden bi ga Alfonz dobil v kremplje. Lahko da se je za tem skrival tudi kak skrit račun: v sporu, o katerem se ne bo govorilo naravnost, ki pa bo vendarle v zraku, bo ona tista, ki bo prva osvojila Julijanove simpatije.

Špela zna med kuhanjem kave in med skupnim pitjem uprizoriti prave orgije domačnosti. Julijan ni nedovzet za čar takih orgij.

V jedru njunega pogovora je Špelina izjava, da sta v Poratu z Alfonzom precej plesala, in da je bilo vzdusje ob večerih včasih prav fantastično. Dogajalo se je, da sta bila onadva na plesišču edini odrasli osebi, razen njiju sami najstniki in majhni otroci. Špela domneva, da je bil Alfonz v nekakšni ekstazi, z gotovostjo pa tega ne more trditi, saj je bila ona sama zares v ekstazi in si torej ne more lastiti objektivne presoje.

(nadaljevanje)

Topa bolečina mu je ohromila noge, v hrbtu pa je čutil, kakor da mu je nekaj ostrega in težkega pretrgalo vse mišice, ki so ga držale skupaj. Potem so se bolečine porazubile. Pred očmi se mu je grmovje razraslo v svetlo cvetje. Breg ni bil več strm, temveč se je spremenil v mehko in prijetno ležišče, lepše, kot bi si ga mogel pripraviti sam. Zajeli so ga beli in rdeči krogi in potem je bilo tako, kot bi ga udarec, ki ga je zadel v hrbet, za nekaj trenutkov iztrgal iz vsega.

Ni mogel vedeti, koliko časa je trajalo, dolgo pa ni moglo biti, kajti, ko se je zavedel, so ga še vedno trdno držali. Le približno je mogel sklepati, kaj se mu je bilo zgodilo. Dojel je le, da so ga hoteli dobiti živega in da je bila zanka postavljena prav zanj. Toda to zdaj zanj ni imelo nobenega pomena. Poglavito bo, da se bo skušal rešiti. Spet je mahnil z rokami. A bile so kakor ohromele. Potem je v zapestju začutil železno veržico, ki se mu je zaradi silovitega poskusa zajedla v meso.

— Ujeti!

Ob tem spoznanju je omahnil nazaj na tla mirno, otopelo, kot bi ga kdo položil, in zaprl motne, vlažne oči.

Vanj so še vedno svetili. Dva močna policista, ki so jima tesne bluze na širokih ramenih hotele popokati, sta mu začela stikati po žepih in mu pobrala vse, kar sta našla. Njegova brzostrelka, ena izmed redkih, ki so jo imeli partizani, je bila že v rokah policijskega podčastnika. Spomladi jo je dobil v ostrem in kratkem spopadu, zdaj je bila spet v njegovih rokah.

Spreletelo ga je spoznanje, da so ga ujeli ceneje, kot koga drugega. Kakor morda še nobenega! In tako preprosto! Ne, preprosto ni bilo. To je bilo izdano, natančneje kot vse doslej! Kdo je, če ne Filip?! Golob ne more biti. Ali pa? Kaj Gorski?

Kakor v sanjah so se mu prikazovali obrazi, ki jih je srečeval največkrat. Tudi Martinin. Toda vedno je na koncu ostal Filipov. Lesk njegovih oči je bil drugačen od drugih. Od bolečin in presenečenja se mu je vse krotovilo in mešalo. A huje od bolečin ga je grabila jeza. Zadostovala je majhna veržica, in vsega je bilo konec! Konec prostosti, vsega hudega pa šele začetek. Tega se je zdaj zavedel skozi ne-

IVAN JAN

MRTVI NE LAŽEJO

28

povest

jasno meglo, ki se mu je podila po glavi, in začutil v udarcih srca, ki mu je utripalo v vratu, v sencih, v žilah pod veržicami.

Zajel ga je občutek krivde. Ni se mogel jeziti na policiste, jezil se je nase. Vsi so ga opominjali, on pa po svoje. A kaj bi z opomini! To je bila vojna in sovražnik mu je bil znan. Čemu samoboževanje? Če ne bi bilo izdajalca, bi bilo vse drugače. Brez njega bi bili Nemci slepi! Vse gre drugače, kot si je bil zastavil! Prehiteli so ga!

Vrvež okoli njega je oživel in spravili so ga na pot. Po njem so začeli padati udarci. Brez potrebe ga tolčejo in brcajo! So res tako vneti ali nad njim le hlade jezo, ker se morajo potikati po teh grapah?

Udarci so bili trdi, bolečine pa ob mislih na vse tiste, ki so podobno doživeli že pred njim, znosne. Nehote ga je obšlo spoznanje, da ob doživljanju hudega, že samo misel na še hujše blaži prizadetost. In še nekaj je občutil: po vsakem udarcu je bil trdnjši, bolj trmast in jezen. Zmogel bo toliko moči, da jim ne bo ničesar priznal. Celo napadal jih bo. Ta sklep mu je dozoreval v duši že dolgo, zlasti zadnje čase, ko je moral večkrat pomisliti na to, da ga bodo kljub vsemu morda le nekoč ujeli.

Oficir, ki je vanj svetil z baterijo in opazoval, kako ga njegovi policisti obdelujejo, se je spomnil, da ga mora pripeljati živega. Tak ne bo le imeniten plen in morda nova zvezdica, temveč še kak teden dni dopusta. Razvedril se bo, kot že dolgo ne. Naužil se bo vlemestnega življenja in miru, ki ga v tem prekletem banditskem in gozdnatem »Oberkrainu« ni mogel učakati. Zabodeno je gledal ujetnika, a mu je bil hkrati tudi hvaležen. Zato je pretepeče opozoril:

— Načujte mu jih le! Potreben je, ubiti pa ga ne smemo!

Udarci so res takoj popustili, toda to ga ni potolažilo. Mar bi mu moral biti zato še hvaležen? Zdaj je dobil potrdilo za slutnje, kaj vse bodo še počeli z njim, in da dobro vedo, koga so lovili in ujeli. To pa je hkrati pomenilo, da je bilo vse izdano. Zato je siknil:

— Morilci hitlerjevski!

Morda pa se bo le kdo spozabil in ga pokončal? Namesto tega je dobil le še nekaj pekočih udarcev, oficir pa se je zajedljivo in hkrati občudovalno nasmehnil:

— To prihrani za drugič. Še dosti priložnosti boš imel!

Novi udarec ga je zadel tako, da mu je glava omahnila na prsi in je bil nekaj časa brez diha.

Prebudil se je na drvečem kamionu. Ustavili so se ob prvi orožniški postaji. Spehali so ga z vozila in ga vrgli v temno kletno luknjo. Zvezali so mu še noge. Za debelimi vrati in pod majhnim okencem, ki je bilo zavarovano z gosto rešetko, ni bilo možnosti za beg. Misel nanj mu je rojila po glavi vse od trenutka, ko je spoznal, da ga ne kanijo ubiti. Na hitro smrt zdaj ni mogel več računati. Vse drugo pa je bilo še bolj oddaljeno.

Slednjič mu je oficir segel še v notranji žep suknjiča. Otipal je legitimacijo in jo zadovoljen izlekel.

— Josef Suschnig, je prebral počasi in njegov podolgovat obraz je postajal še daljši.

— Rekli pa so nam, da bomo ulovili Aleša Kralja?

Jezno je legitimacijo potisnil v svoj prsni žep in zapretil:

— Kmalu bomo ugotovili ali si res Josef ali pa vendarle Aleš!

Preden so ga pustili samega, so se ga še nekajkrat lotili s škornji, nato je škrtnil ključ in ropot se je oddaljil.

Bolečine so se razrasle po vsem telesu, vendar to za Aleša ni bilo najhuje. Dosti hujša je bila misel, da so ga ujeli živega. Ljudje bodo zdaj še bolj zbegani in prestrašeni. Zdvomili bodo še tisti, ki so doslej ostali trdni. Izdajalec bo to prav gotovo lahko dobro izkoristil.

(nadaljevanje)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

● V počastitev praznika občine Radovljica je občinska skupščina na slavnostni seji v soboto, 3. avgusta, podelila več odlikovanj in priznanj zaslužnim občanom in organizacijam. O pomenu praznika, ko se spominjajo 5. avgusta 1941, ko je bil na Jelovici ustanovljen Cankarjev bataljon, je govoril predsednik skupščine Bernard Tonec. Seje in drugih slovesnosti so se udeležili tudi predstavniki in delegacije gorenjskih občin ter pobratenih občin Brus in Svilajnac ter prijateljskih občin Pale in Buje.

● Izvršni svet OS Radovljica je na 123. seji 30. julija obravnaval osnutek odloka o ustanovitvi sklada stavbnih zemljišč in osnutek odloka o določitvi pomožnih objektov in naprav, ki se lahko gradijo brez lokacijskega dovoljenja. Zaradi uskladitve z odlokom o razveljavitvi delov urbanističnega načrta, ki so v nasprotju z družbenim planom občine za obdobje 1981—1985, je sprejel predlog o manjšem odmiku od zazidalnega načrta »Poddobrava« v Begunjah. Preučil je predlog aneksa k pogodbi k dokončni izdelavi urbanističnih zasnov za določeno območje. Obravnaval je tudi predlog pogodbe za izdelavo študije prostorsko razvojnih izpopolnitev gorenjske hitre ceste, predlog stališč izvršnega sveta k dogovoru o temeljnih planov SRS — prostorski del za obdobje 1986—1990. Na seji so opravili tudi nekatera kadrovska imenovanja.

● Ob krajevnem prazniku KS Lesce, ko se spominjajo 28. julija 1941, dneva odhoda prve skupine 14 fantov v partizane, je 2. avgusta popoldne v družbenem centru zasedala delegatska skupščina KS Lesce. O pomenu praznika in razvoju te skupnosti je udeležencem spregovoril predsednik skupščine KS Lesce Ivan Kelih. Po kulturnem programu so se udeležili tudi odkritja novega vodovoda.

● Ob priključitvi novega vodovodnega sistema Radovne na hipodromu pod Lescami, je svet KS Lesce podelil posebna priznanja za osebnih prispevek pri gradnji novega vodovodnega sistema: Petru Sekloči iz Gorij, Matiji Marklju iz Radovljice, Branku Čopu z Bleda, Zlatu Kavčiču in Vasiliju Komanu iz Lesce. Slovesnosti ob podelitvi priznanj in otvoritvi vodovoda so se udeležili tudi številni domačini in delegacije pobratenih in prijateljskih občin.

● Hkrati z občinskim praznikom so v radovljiški občini slavili tudi 30-letnico delovanja občinske gasilske zveze. 3. avgusta so v Festivalni dvorani na Bledu odprli razstavo »Gasilstvo včeraj in danes«, sledile so sektorske vaje na Bledu, v Bohinju in v Radovljici, zvečer pa so po hribih zagoreli kresovi. Osrednja slovesnost je bila v soboto, 3. avgusta, s koncertom godbe na pihala in slavnostno sejo, na kateri so razvili prapor občinske gasilske zveze. V nedeljo, 4. avgusta, popoldne so organizirali gorenjsko gasilsko tekmovanje za pokal občine Radovljica.

● Na mladinski delovni akciji »Bela krajina 85« je od 14. julija do 3. avgusta sodelovala tudi mladinska delovna brigada Stane Žagar iz radovljiške občine. V njej je bilo 42 brigadirjev, med njimi tudi 20 mladih planincev iz Planinskega društva Beljanica iz pobratene občine Svilajnac. Srbski brigadirji so že petič sodelovali v tej brigadi. Ob koncu akcije, 26. julija,

je brigadirje obiskala štiričlanska občinska delegacija DPO iz Radovljice, ki se je udeležila udarniškega dne.

● Na 3. seji stalne akcijske konference ZKS v LIP Bled so udeleženci nanizali ugotovitve, s katerimi se bodo morali spoprijeti komunisti v tej delovni organizaciji. Posebno velja omeniti naloge na področju kadrovanja in izobraževanja, saj ima le 19 % zaposlenih v tej delovni organizaciji nepopolno srednjo šolo in 30 % triletno strokovno šolo. Zlasti slednjih bodo pri uvajanju nove tehnologije potrebovali precej več, so menili udeleženci seje.

● Zadnji julijski teden je zajela kraje radovljiške občine prava tropska vročina. Temperatura se je dvignila do 35 stopinj in prisilila množico turistov in domačinov, da so se šli hladiti v reke, jezera in kopališča. Povsod je bilo prepolno kopalcev. V silovitem neurju v noči s sobote na nedeljo, 27. in 28. julija, je bilo tudi veliko škode, zlasti na Bledu, kjer je veter odkril strehe na hotelu Toplice in stavbi KS Bled, izruval in polomil precej dreve, prevračal smetnjake in kioske. Vendar pa so prizadevni Blejci že naslednji dan odpravili vse posledice neurja.

● Občinska organizacija Rdečega križa Radovljica je 30. julija organizirala v Zdravstvenem domu na Bledu enodnevno dopolnilno krvodajalsko akcijo za območje celotne občine Radovljica. Po planu so predvidevali, da se bo izredne akcije udeležilo najmanj 250 darovalcev krvi, kar je za sedanjí dopustniški čas zadovoljivo. Vendar pa so tudi tokrat kot vselej radovljiški krvodajalci presegli pričakovanja. Za odvzem krvi se je prijavilo kar 330 darovalcev, od teh so jih morali 13 odkloniti. Največ je bilo darovalcev Verige Lesce, Elana Begunje, LIP Bled in še iz nekaterih delovnih organizacij, čeprav ni bilo kolektivne dopuste.

● Po ne preveč obetavnem začetku letošnje sezone zaradi deževja, ko so v juniju našli v radovljiškem kampu 218 turistov, ki so ustvarili 907 nočitev, se je stanje bistveno izboljšalo v juliju, ko so presegli vse lanske letne številke nočitev in prijav. V drugi polovici julija so imeli dnevno v poprečju 190 gostov, na kopališču pa tudi nad 1100 kopalcev. Voda v bazenu, ki jo sicer ogrevajo do 24 stopinj Celzija, je v zadnjih dneh brez ogrevanja dosegla do 26 stopinj Celzija.

● Prvotni zazidalni načrt »Poddobrava« v Begunjah je ob prvem sprejetju najprej predvideval gradnjo 77 stanovanjskih hiš in petih objektov z 28 stanovanji. Izvršni svet občinske skupščine Radovljica pa je z zadnjim sklepom na julijski seji o odmiku od tega zazidalnega načrta določil gradnjo le dveh objektov s 56 stanovanji in 21 stanovanjskih hiš.

● Na letošnji, zdaj že tradicionalni kmečki ohceti na Bledu, ki so jo organizirali prizadevni blejski turistični in kulturni delavci od 31. julija do 4. avgusta, sta se poročila 20-letna Nataša Reš, študentka veterine in 25-letni Mirko Rimahazi, inženir lesarstva, ki že samostojno kmetujeta v Gorjah. Ljudske svatovske običaje so letos skrbno pripravili po zapisih Tončke Maroltove. Vsa dogajanja, ki so obogatila kulturni utrip Bleda, si je ogledala množica domačinov.

● Po podatkih, ki jih je objavil Gospodarski vestnik Slovenije, je bila delovna organizacija Elan Begunje po deviznem prilivu na 39. mestu med slovenskimi OZD in SOZD v 1984. le-

tu. Po klirinškem deviznem prilivu pa je Elan na 34. mestu v Jugoslaviji.

● Bohinj je že od nekdaj priljubljeno in vabljivo pribežališče planincev in tabornikov. Tudi letos so poleg tabornikov Dobre volje iz Ljubljane in drugih manjših skupin v juliju organizirali planinski tabor ob Bohinjskem jezeru člani Planinskega društva Lisca iz Sevnice za svojih 36 pionirjev in mladincev. Med desetdnevnim bivanjem v Bohinju so uspešno opravili pohode na okoliške vrhove.

● Med pomembnejšimi kulturnimi dogodki velja omeniti tudi julijsko razstavo fotografskih dokumentov »Gorenjska mesta v stari fotografiji«, ki jo je omogočil Gorenjski muzej iz Kranja. Ob tej priložnosti je izšel tudi lep katalog črno-belih fotografskih reprodukcij. Gradivo za to zanimivo razstavo sta pripravila muzejska delavca Majda Zontar iz Kranja in domačin dr. Cene Avguštin.

● Svoj prispevek k občinskem prazniku je dalo tudi Kulturno društvo Radovljica, ki je 1. avgusta zvečer priredilo v avli radovljiške graščine kulturni večer. Nastopili so pevci komornega moškega zbora Anton Tomaž Linhart, recitatorji Linhartovega odra in zamejski moški zbor KPD Kočna iz Sveč na Koroškem. Njihov nastop je že drugo letošnje srečanje s koroškimi rojaki v Radovljici.

● Foto kino klub Radovljica je pripravil v svoji fotogaleriji Pasaža v radovljiški graščini letos že šesto fotorazstavo, ki jo je posvetil občinskemu prazniku. Tokrat so na ogled umetniško upodobljeni motivi starega dela mesta in okolice Radovljice domačega avtorja Ivana Pipana. Doslej je sodeloval s svojimi deli na 135 skupinskih razstavah in prejel že 35 nagrad in priznanj, med katerimi je najpomembnejša 2. nagrada na mednarodni razstavi »Zlato oko« v Novem Sadu.

● Predzadnji konec tedna v juliju je bil izjemno uspešen za športnike radovljiške občine (nekateri so v časopisih to imenovali »radovljiški boom«). Najbolj so se odrezali blejski veslači na 58. državnem prvenstvu v Jajcu, kjer so osvojili kar štiri naslove državnih prvakov, tudi v osmercu! Po vrnitvi so jim na Bledu pripravili lep sprejem. Lovorike državnih prvakov pa so si na 33. državnem prvenstvu v Sarajevu priborili spet tudi padalci ALC iz Lesce. Kopico odličij za najboljša mesta v tekmovanju pionirjev in pionirjev v plavanju, ki je bilo v Kranju, so si priborili tudi mladi plavalci iz Radovljice.

● Tradicionalnega 11. teka ob Bohinjskem jezeru se je v počastitev dneva vstaje udeležilo 230 tekačev in tekačic iz Slovenije. Med njimi je bilo tudi več znanih športnikov. Zaradi lepega sončnega vremena je tek privabil tudi dosti gledalcev. Med najboljšimi v svojih skupinah sta bila prva do 40 let starosti Kotnik TO Radovljica in do 50 let starosti Sitar iz Mošenj, njegov klubski tovariš Dolenc pa je bil v skupini do 30 let starosti drugi.

● V okviru prireditev v počastitev občinskega praznika je konjeniški klub Triglav Bled s prizadevnim predsednikom Stanetom Krajnerjem na čelu uspešno organiziral vsakoletne konjske dirke na hipodromu pod Lescami. Nastopili so najboljši slovenski in hrvaški kasači. Pokal pokrovitelja Skupščine občine Radovljica je osvojil ljubljčan Jani Pogačar s kobilom Eli. V sončnem in kar preveč toplem vremenu si je dirke ogledalo veliko ljubiteljev konjskega športa.

SVEŽI SADovi PRVE LIKOVNE KOLONIJE V RADOVLJICI

Predpisan kraj, čas, predmet in celo tehniko likovnega ustvarjanja imamo skoraj po pravilu lahko za oviro spontanemu umetniškemu ustvarjanju. In vendar je lahko drugače. Slikarji prve likovne kolonije v Radovljici so 4. poletno akademijo za staro glasbo doživljali kot spodbudo in izziv za svojo ustvarjalnost in so dani okvir presegli svoji osnovni umetniški naravnosti primerno.

Poleg krokičev in risb, ki so nastale v dneh kolonije od 23. do 25. julija, so njeni udeleženci za razstavo, ki je bila odprta 2. avgusta za občinski praznik, ustvarili še dodatna dela na temo glasbe oziroma ambiantov in krajev, kjer so jo izvajali in iz osnutkov ustvarili moderna likovna dela, ki jih marsikdaj le še pogojno imenujemo risbe, saj so poleg bolj ali manj pestrega kolorita avtorji obogatili sliko tudi s tehniko kolaža.

Z bogatim številom del je na razstavi zastopana akademska slikarka MELITA VOVK z Bleda, ki je študij slikarstva na ALU v Ljubljani končala leta 1951, že v zrelih letih pa je prav tam opravila tudi grafično specialko. Kroki — hitra risba z nekaj potezami — se zdi zanjo še posebej primerna. Kadar upodablja figure, se včasih nehoti približa karikaturi in je tedaj še posebej sveža, duhovita in samosvoja (Vaja baročnega pleša, Altistka, Klemen Ramovš itd.). Nič manj prepričljiva ni, ko v hitro, vijugavo in trepetavo risbo s svinčnikom zajema prostor (npr. notranjščina cerkve na Otoku na Bledu). Čeprav je način slikarkega dela kot nalašč za skiciranje »v živo«, je razgibala razstavo še z akvarelirano risbo baročno kostumiranih figur pri plesu in muziciranju, ki hkrati razkrivajo njene ilustratorske, kostumografske in risarske spretnosti pa tudi dobro mero humornosti.

ALENKA KHAM-PIČMAN iz Kranja, arhitektka in akademska slikarka, ki je študij arhitekture končala leta 1956, na ALU pa je diplomirala leta 1975, razstavlja izredno kultivirane, značne in razpoloženo občutene risbe s peresom, kombinirane z barvnimi svinčniki. Med udeleženci poletne akademije za staro glasbo jo je inspirirala predvsem ameriška čembalistka Lucy

Hallman Russell, ki jo je zajela v več odlično karakteriziranih poetičnih podobah v toplih barvnih tonih, sicer pa je ustvarila vrsto pogledov na Radovljico in Bled, med katerimi so motivi z Linhartovega trga s skopim številom potez v hladnem koloritu med prostorsko najbolj zračnimi in najbolj poetičnimi.

BONI ČEH, po rodu Jeseničan, vendar že vrsto let živeč v Radovljici, je kot predsednik muzejsko-galerijskega odbora eden glavnih pobudnikov kolonije. Na ALU v Ljubljani je leta 1970 diplomiral iz slikarstva. Od leta 1984 je samostojni kulturni delavec in pol ustvarjalnega zaleta na različnih likovnih področjih. Predvsem slikar, ki črpa svoj motivni svet v pretežni meri iz človeške figure, je tudi grafik in kipar, ki ustvarja v različnih materialih.

Na razstavi se Boni Čeh predstavlja z upodobitvami glasbenikov s poletne akademije v sepi in rdeči kre-di, začetih »v živo« in nadaljevanjih v ateljeju; kot variacije na glasbeno akademijo pa je ustvaril skupino slik s tušem z dodatkom rdečih barvnih akcentov in kolažnimi vložki, ki se od klasične »čiste« risbe že močno oddaljujejo in podčrtujejo njegovo primarno slikarsko naravo, za katero je značilna lahkotna poteza in smisel za »komponiranje« slik z različnimi likovnimi elementi. Alenka Kham-Pičman in Boni Čeh se v načinu likovnega izražanja najbolj približujeta glasbenemu ustvarjalnemu občutju, saj njuna dela hitro in neposredno vplivajo na človekovo razpoloženje.

FRANC VOZEL iz Kranja je diplomiral na ALU v Ljubljani leta 1979, slikarsko specialko pa je na isti akademiji napravil leta 1981. Na razstavi predstavlja odlične figuralne krokije, prav tako odlično risbo klavirja

in barvite figuralne kompozicije glasbenikov in plesalcev. Če je Boni Čeh z uporabo dveh barv ustvaril vtis slike, je Franc Vozel kljub uporabi barve obdržal prevlado risbe in tako kljub spremenjenim zahtevam dela v koloniji ohranil svoj likovni jezik živ in nespremenjen.

ČRTOMIR FRELIH iz Nomnja je ALU končal v Ljubljani, zdaj pa nadaljuje študij na grafični specialki iste šole. Za risbe Črtomira Freliha so značilna nočna ekspresivna občutja. Če Meliti Vovkovi najbolj leži hitra risba, ki je v izrazu humoristična ali satirična, je za Črtomira Freliha dramatični in mračni podton najznačilnejši. S svinčnikom, peresom ali s čopičem je zajel ambience in ustvarjalce glasbenega dogajanja. Med izrazno najmočnejše sodi risba notranjščine graščine z vkomponiranimi razpotegnjenimi figurami v zraku. Najbolj slikarsko občutene so črno-bele akrilne podobe, v katerih se uveljavljajo posamezni elementi abstraktnosti umetnosti. Tako kot Francu Vozlu tudi Črtomiru Frelihu ni tuja čista akademska risba (npr. Lucy Hallman Russell ali Bled). Med portretnimi upodobitvami je najbolj uspešla risba gospe Gisele Reber. Čeprav slikarju bolj leži velik format, je v akrilni upodobitvi Lucy Hallman Russell pri koncertu v graščini ustvaril v majhnem formatu zelo monumentalno občuteno slikarsko kompozicijo.

Kolonija in razstava sta bili deležni lepe pozornosti prebivalcev. Uspeša je tudi povezava kolonije s poletno akademijo za staro glasbo v Radovljici. Obstaja pa negotovost za njuno delovanje v prihodnjem letu zaradi pomanjkanja denarja.

Organizacijo letošnje likovne kolonije so omogočili: Kulturna skupnost Radovljica, Skupščina občine Radovljica, Almirna Radovljica, Lip Bled, Turistična poslovna skupnost Bled, hotel Grajski dvor Radovljica in hotel Krim Bled. Razstava bo v Radovljici odprta do 11. avgusta. Maruša Avguštin

TEKMOVANJE HARMONIKARJEV

Turistično društvo Pokljuka s soorganizatorjem hotelom Šport Pokljuka in pod pokroviteljstvom SOZD Alpetour Škofja Loka, Tovar-noglasbil Melodija Mengeš

vabi harmonikarje-amaterje na diatonični harmoniki na tradicionalno 17. tekmovanje slovenskih harmonikarjev, ki bo 25. avgusta ob 9.30 na Pokljuki na jasi pred hotelom Šport pod naslovom »POZDRAV S PLANIN«. Tekmovanja se lahko udeležijo harmonikarji-amaterji, ki bodo zaigrali dve melodiji: partizansko in narodno, obe ne več kot štiri minute. Prijavnina je 200 dinarjev. Harmonikarji naj svojo prijavo z rojstnimi podatki in točnim naslovom ter naslovom obeh melodij pošljejo na naslov: Albin Golja, 64260 Bled, Koritenska c. 21, najkasneje do 15. avgusta.

Zbirališče harmonikarjev bo v depandansi Jelka, od koder bo skupen odhod na prireditveni prostor. Prevoz z avtobusi bo zagotovljen z avtobusne postaje Bled. Prvi avtobus bo odpeljal ob 8.20. Vabljeni!

TUDI VAS KUPLJENIK SLAVI

Ta mala vasica leži 600 metrov visoko na severnem pobočju skrajne zahodne strani mogočnega Jelovice. V vasi Kupljenik je bilo že leta 1780 štirinajst stanovanijskih hiš in prav toliko družin z 81 prebivalci (tako omenja v svoji knjigi »Bled v fevdalni dobi« Franc Gornik). Še danes stoji v tej vasi 14 hiš, prebivalcev je bilo tik pred drugo svetovno vojno 90, danes jih je le še 35. Tudi tod mladi ljudje odhajajo v dolino, se zaposlujejo in si gradijo nove hiše v bližini sodobnih cest in svojih delovnih mest.

Vas Kupljenik spada v KS Bohinjska Bela. Z matično KS jih povezuje 3 km dolga, slabo vzdrževana makadamska cesta, ki ne premore niti občasne cestarje! Na severni strani vasi so z mostom čez Savo Bohinjko in cesto skozi Belo in Mlino povezani z Bledom.

Vse do druge svetovne vojne so se prebivalci te vasi preživljali z obdelovanjem zemlje, živinorejo in gozdnimi deli. Pozimi so z volovsko ali konjsko vprego vozili les in drva z Jelovice na Selo pri Bledu. Kot povsod po visokogorskih vaseh se je tudi v tej vasi struktura prebivalstva zelo spremenila. Ostali so starejši, mladi pa odhajajo v dolino, vendarle se po službi še vračajo »domov«, pomagajo pri spravilu sena, otave in poljskih pridelkov, tako da so polja še vedno skrbno obdelana in pravočasno pospravljena. S kmetijstvom se danes preživlja samo še Ivanka

Toman — rojena Strgar, po domače pri Primaščku. Tudi v tej vasi so konec zamenjali traktorji.

V vasi imajo svojo gasilsko enoto, ki šteje 17 članov. Vodovoda na Kupljeniku še vedno nimajo, imajo pa svoja zajetja, ki vrejo izpod obronkov Jelovice.

Čeprav praznujejo krajevni praznik v okviru svoje krajevene skupnosti Bohinjska Bela, se svoji vaški tradiciji ne odpovedo. Praznujejo svoj praznik — vaški sejem, in sicer vsako leto 10. avgusta. Letos so za svoje vaško slavje povečali in prenovili gasilski dom. Večino dela so opravili prostovoljno in podarili v ta namen tudi marsikatero smreko. Zgrajena imajo tudi dva požarna bazena, ki pa nimata vedno dovolj vode.

Jože Ambrožič

VEČ KOT ŠESTDESETLETNO SODELOVANJE MED TRBOVLJAMI IN JESENICAMI

V petek, 2. avgusta, so v razstavnem salonu DOLIK na Jesenicah s krajšim klavirskim recitalom Urške Rebernik, učenke jeseniške glasbene šole, odprli skupinsko razstavo slik članov likovnega kluba RELIK DPD Svoboda — center Trbovelj in likovnega kluba DOLIK DPD Svoboda Tone Cufar Jesenice. Predstavlja se 25 slikarjev s 44 slikami v različnih slikarskih tehnikah. Razstavo je odprla predsednica zbora krajevnih skupnosti Skupščine občine Jesenice Rina Kliner.

V priložnostnem govoru ob otvoritvi je predsednik jeseniške Svobode Joža Varl dejal, da letošnji občinski praznik praznujemo v znamenju 50-letnice velike stavke jeseniških kovinarjev, 40-letnice osvoboditve in enotnih sindikatov in 35-letnice delavskega samoupravljanja, ki pomenijo izredno pomembne stopnje v kontinuiteti naše revolucije, v kontinuiteti boja delavskega razreda pri uresničevanju njegove zgodovinske vizije osvoboditve človeka in dela. Prav razredni boj, ta kontinuiteta naše revolucije je že med obema vojnama povezala zasavske rudarje in jeseniške kovinarje v skupnem boju za temeljne delavske pravice in za nacionalno in socialno osvoboditev.

Ta povezava je bila še posebno značilna na področju različnih kulturno-političnih manifestacij. Tako so, na primer, že v sredini junija 1923 kulturni delavci iz Trbovelj, ki so bili organizirani v Neodvisni strokovni organizaciji, obiskali Jesenice. Na jeseniškem kolodvoru so jih pričakali Svobodaši s kovinarsko godbo na čelu in jih odpeljali v svoj Delavski dom, kjer so imeli družabno srečanje. Naslednji dan so s kovinarsko godbo na čelu odšli peš prek Dobrave in Vintgarja na Bled. Revolucionarni vzkliki so odmevali prek Dobravskega polja in trdno povezovali trboveljske in jeseniške sodelavce v skupnem boju, je zapisal kronist. Trboveljske tovariše je na Jesenice pripeljala neutrudljiva in požrtvovalna kulturna in politična delavka, komunistka Tončka Čečeva, ki je bila po osvoboditvi za svoje revolucionarno delo in junaštvo v narodnoosvobodilnem boju proglašena za narodno herojino.

Pa tudi sicer je bila Tončka Čečeva močno povezana z Jesenicami. Tako je, na primer, aprila 1926 gostovala na Jesenicah v vlogi Lejdi v Schillerjevi tragediji Kovarstvo in ljubezen, ki jo je v jeseniški Svobodi režiral France Škrlič. Razen tega je Tončka Čečeva, komunistka od leta 1920, večkrat prihajala na Jesenice in imela predavanja o kulturnem in političnem življenju in še zlasti o delu in vzgoji žensk.

Marca 1928 so jeseniški Svobodaši gostovali v Trbovljah, Zagorju in Hrastniku s igro Toneta Cufarja Jutranja molitev. Julija 1931 so se na Stolu, najvišjem vrhu Karavank, srečali prijatelji prirode iz Ljubljane, Trbovelj, Hrastnika in Jesenic z avstrijskimi prijatelji. Taka in podobna srečanja so se vrstila vse do leta 1940, ko je stara jugoslovanska oblast praktično prepovedala dejavnost vseh delavskih organizacij in društev. Toda zasavske rudarje in jeseniški kovinarje so se znova srečali v boju proti okupatorju in po osvoboditvi pri obnovi in gradnji domovine. Trdno povezanost med Trbovljami in Jesenicami dokazuje tudi to, da so jeseniški železarji prispevali betonsko železo za gradnjo novega delavskega doma v Trbovljah in da so trboveljski strojniki sodelovali pri obnovi jeseniške železarne.

V letih po osvoboditvi se je obnovilo in močno okrepilo sodelovanje na kulturnem področju. Srečanjem godbenikov, pevskih zborov in gledaliških skupin se je pred dobrimi dvajsetimi leti pridružilo tudi sodelovanje med likovnimi ustvarjalci obeh revirjev, ki so pred dvema letoma tu-

di podpisali listino o pobratenju, ki vsebuje vsakoletno medsebojno zamenjavo skupinskih razstav in skupni nastop obeh likovnih kolektivov ob prazniku občine Trbovlje 1. junija in prazniku občine Jesenice 1. avgusta, poleg drugih oblik strokovnega in družabnega sodelovanja. Na osnovi več kot 60-letnega sodelovanja

PLANINSKI POHODI DELAVCEV SLOVENSKE ŽELEZARNE

Leta 1969 smo se slovenski proizvajalci železa in jekla ter predelovalci združili v enotno organizacijo združenega dela, v kateri 18.559 zaposlenih izdelava nad 800.000 ton jeklenih izdelkov letno.

Razen pri osnovni dejavnosti, proizvodnji jekla in njegovi predelavi, so se delavci SOZD povezali tudi na družbenopolitičnem, gospodarskem, kulturnem, športno-rekreativnem in drugih področjih. Slovenska javnost pozna različna srečanja, ki jih organizirajo posamezne delovne organizacije SOZD: srečanje članov ZZB NOV, invalidov, pevskih zborov, folklornih skupin, gledališnikov, pihalnih orkestror, planincev in drugih, na katerih se spoznavamo in izmenjujemo izkušnje ter se tako povezuje v trdnjšo gospodarsko verigo.

Ena najbolj množičnih športno-rekreativnih dejavnosti SOZD so planinski pohodi. Vsako leto se na tisoče plavžarjev, jeklarjev, livarjev, kovačev, valjavcev, kovinarskih delavcev, vzdrževalcev, tehnikov in inženirjev ter drugih delavcev povzpne na številne vrhove Julijskih Alp, Karavank, Kamniških Alp ter koroških gora.

Preteklo leto je bilo jubilejno, saj smo praznovali 15-letnico organiziranih pohodov planincev Slovenskih železarov. Do sedaj so posamezne delovne organizacije SOZD organizirale in izvedle naslednje pohode:

Železarna Jesenice, ki je pobudnica množičnih planinskih pohodov, je doslej izvedla 15 pohodov, in sicer deset na Triglav (vzporedno pa nekajkrat tudi na Škrlatico), po enega na Stol, Golico in Mežaklo ter iz Zatrnik preko Vodnikov koče in Bohinjskih vrat do Krme. Dvakrat je organizirala tudi pohod »Sto žensk železark na Stol« ter leta 1978 drugo alpinistično slovenskih železarjev alpinistov v Vratih. Pohodov se je udeležilo 8261 železarjev in predelovalcev.

Železarna Ravne je doslej pripravila 12 pohodov, in sicer šest na Peco, dva na Uršljo goro, dva na Oljševo in dva na Raduho. Na njih je bilo 7088 pohodnikov. Ravenčani so leta 1976 organizirali prvo alpinistično železarjev alpinistov na Raduho.

Železarna Štore je izvedla osem pohodov, in sicer pet v smeri Kamniška Bistrica—Kamniško sedlo—Okrešelj—Logarska dolina in tri pohode čez Strelovec v Logarsko dolino. Pohodov se je udeležilo 3565 železarjev in njihovih sodelavcev.

Delovna organizacija Veriga Lesce je organizirala en pohod na Begunjsko s 490 udeleženci, Tovil Ljubljana pa na Snežnik s 426 udeleženci.

V SOZD Slovenske železarne je bilo tako v petnajstih letih 37 pohodov, katerih se je udeležilo 19.830 železarjev in njihovih sodelavcev. Na pohodih so se kovala prijateljstva in znanstva med delavci različnih delovnih organizacij od Jesenic do Raven na Koroškem, od strmih Julijcev do zelenega Pohorja. Med pohodi so spoznali druge kraje in običaje ter raz-

med Trbovljami in Jesenicami je bila pred leti podpisana tudi listina o pobratenju obeh občin. Sodelovanje med likovniki obeh občin pa nedvomno sodi med najbolj redno in vzorno urejeno sodelovanje, ki poleg izredno lepih tovariških odnosov krepi tudi delavsko ustvarjalnost in prispeva h kulturno-estetskemu širjenju obzorja in osveščenosti delovnih ljudi in občanov.

Razstava bo na ogled do vključno 14. avgusta, in sicer vsak dan, razen nedelj in praznikov in sobot popoldan, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

noliko življenje železarjev. Pri vzponih na omenjene vrhove so udeleženci pohodov pridobili bogate izkušnje iz življenja v naravi, kar ni zanemarljivo, saj to krepi našo obrambno samozavest.

Železarji smo lahko ponosni, da imamo v svojih vrstah mnogo usposobljenih gorskih vodnikov in članov gorske reševalne službe, brez katerih izvedba takih množičnih pohodov ne bi bila mogoča. Njihova zasluga je, da do sedaj na pohodih ni bilo težjih gorskih nesreč. Omeniti velja, da smo s pomočjo sindikatov delovnih organizacij SOZD izdali prvo serijo posebnih znakov gorskih vodnikov železarjev. Na osnovnem liku znaka gorskega vodnika je dodan še zaščitni znak posamezne delovne organizacije, iz katere je vodnik. Čeprav so znaki zelo dragi, pričakujemo, da bodo v naslednjih letih dobili znake vsi vodniki, ki so večkrat vodili pohodnike in skrbeli za njihovo varnost na pohodih.

Brez razumevanja in pomoči poslovnih delavcev in sindikatov posameznih delovnih organizacij teh pohodov ne bi bilo. Prepričani smo in pričakujemo, da nam bodo pomagali tudi v prihodnje.

Železarji smo bili pred leti zelo ponosni, ko nam je na našem očaku Triglavu »na najvišji ravni« večkrat spregovoril takratni generalni direktor SOZD, znani smučar-olimpijec, planinec in družbenopolitični delavec Gregor Klančnik.

Dosedanji uspehi na sedemindesetih množičnih pohodih SOZD Slovenske železarne so nam vzpodbuda za prihodnost. Zaradi vedno slabših razmer v svetu in pri nas planinstvo pridobiva pomen splošne rekreacije. V naših gorah je vedno več ljudi, ki se zavežajo, da je planinarjenje ena od najbolj razširjenih, vsestranskih in zdravih rekreacij. To so že pred petnajstimi leti spoznali slovenski železarji, njihovemu zgledu pa so začele slediti tudi druge delovne organizacije v Sloveniji.

31. avgusta in 1. septembra letos bo Železarna Jesenice organizirala in izvedla 16. pohod železarjev na Triglav. Ker je bil zadnji pohod na Triglav izveden že pred petimi leti, pričakujemo večjo udeležbo kot navadno (nad 500 pohodnikov).

V noči s sobote, 31. avgusta, na nedeljo, 1. septembra, bodo planinske postojanke Dolič, Planika, Kredarica in Staničeva koča skoraj v celoti zasedli naši pohodniki, zato druge delovne organizacije in posameznike prosimo, da si za vzpon na našega očaka Triglava po možnosti izberejo drug termin.

Za pripravljalni odbor pri IO OOS Železarne Jesenice
Pavel Dimitrov

Živim in pišem

OBLAKI

EDO TORKAR

V mojih okosmatelih, starajočih se ušesih še zmeraj odzvanja liglomotiv moje mladosti, znamenita Baudelairova pesem Tujec, v kateri pesnikov alter ego priznava, da ne ljubi ne očeta ne matere ne sester ne bratov ne prijateljev ne domovine in tudi ne zlata in lepote, pač pa da ljubi oblake, ki plovejo... tam daleč, tam daleč... tiste čudovite oblake!

Moja srednješolska profesorica književnosti nam je to pesem prebrala z očitnim namenom, da bi nam pisca prikazala v karseda razpuščenem, zmedenem, obupanem, z eno besedo dekadentnem stanju. Saj je po njenem prepričanju edino dekadent mogel razglasiti ljubezen do tako meglene in neotipljive stvarine, kot so oblake, in hkrati zanikati tako vsesplošno priznane vrednote, kot so starši in domovina.

A vendar se zdi, da je neuveljavljen čar te pesmi ravno v tem, da se v njej pesnik ne zateka k oblakom v obupu, ker bi ga starši, prijatelji in domovina zavrgli, pač pa je njegova ljubezen opredelilev suverena posameznika, ki svobodno vrednoti in svobodno izbira in zato nosi tudi vse breme svoje izbire.

V tem smislu je Baudelairov Tujec predhodnik Camusovega Tujca, ki se je na predvečer svoje usmrtnice, »pred nočjo, ki je bila polna znamenj in zvezd, prvič odprl mili brezbriznosti sveta...« in so »vonjave noči, zemlje in soli svežile njegova senca...«

Človek, ki se do dna zave absurdnosti svojega življenja in družbenih norm, v katere je vpet, ni nujno obupan človek. Celo nasprotno: če je pripravljen to absurdnost ne samo sprejeti, pač pa tudi živeti in doživeti, mu lahko postane to doživetje bogat vir svobode in sreče.

Spoznanje, da je tvoje življenje ravno tako naključno, kratko in nesmiselno kot življenje oblakov na nebu, te lahko grdo udari po glavi.

Toda: če bi bili oblake večni, ne gibni in nespremenljivi, bi bili le mrtve kulise, ki bi še poudarjale praznoto neba — in zato je prava sreča, da smo ranljivi in umrljivi in da ne vemo, odkod smo in kam gremo in kdaj bomo zadeli na loteriji in kdaj nam bo padel strešnik na glavo.

Prava sreča, res — kajti od negotovosti je slabša samo še gotovost in od smrti nesmrtnost.

IZLET JESENIŠKIH UPOKOJENCEV V GORIŠKA BRDA

Jutro 24. julija je obetalo lep dan, ko smo se udeleženci enodnevnega izleta v Goriška Brda zbrali na železniški postaji.

Vožnja z vlakom z Jesenic do Nove Gorice je minila kar hitro in po kratkem postanku smo se z avtobusom odpeljali na Kostanjevico, kjer smo si poleg cerkve ogledali tudi grobnico Bourbonov. Odpeljali smo se tudi na Kromberg in si ogledali muzej.

Po novi cesti, ki pelje iz Solkana v Goriška brda, smo se pripeljali do vinske kleti v Dobrovem. Prijažen uslužbenec nam je izčrpno orisal celoten potek od sprejemanja grozda do vstekleničenja vina, kar smo si tudi z zanimanjem ogledali.

Po pokušnji vseh vrst vin, ki jih imajo v tej vinski kleti, smo se poslovili in odpeljali na kosilo. Sprostili smo se v prijetnem medsebojnem pogovoru.

Med potjo domov smo se ustavili še pri domu društva upokojencev Nova Gorica. Tak uspešen in dobro organiziran izlet nam je res popestril upokojenski vsakdan.

Organizacija izleta je bila enkratna, zato se pristočno zahvaljujemo vsem, ki so pri tem sodelovali in si takih izletov še želimo!

Udeleženci izleta

RAZPIS POHODA SLOVENSKE ŽELEZARJEV NA SVETINO '85

Organizator pohoda je komisija za rekreacijo Železarne Štore, izvajalec pa Planinsko društvo »Železar« Štore.

Pohod bo v soboto, 24. avgusta, v smeri: Pocajtov mlin—Hudičev graben—Celjska koča—Tovsti vrh—Svetina. Zbirališče bo na parkirnem prostoru pri Tovarni traktorjev (pri Pocajtovem mlinu) od 8.30 do 9. ure.

Udeleženci naj imajo primerno planinsko opremo. PRIJAVE zbiramo hkrati z vplačilom prispevka 200 dinarjev. Za delavce Železarne Jesenice prijave sprejema sindikat ZJ (stari IBM), za TOZD na Beli in na Javorniku pa se lahko prijavi pri Mirku Podlipniku in Borisu Lazarju v adjustaži bluminga. Prijave bomo zbirali do petka, 16. avgusta.

Odhod avtobusa bo za udeležence iz Železarne Jesenice v soboto, 24. avgusta, ob 6. uri izpred Cufarja.

Opozorjamo vse pohodnike, naj bodo opremljeni z dobro planinsko opremo. Vsi pohodniki morajo upoštevati navodila planinskih vodnikov in nasvete GRS. Pohod bo organiziran v vsakem vremenu in se ga udeleži vsak na lastno odgovornost.

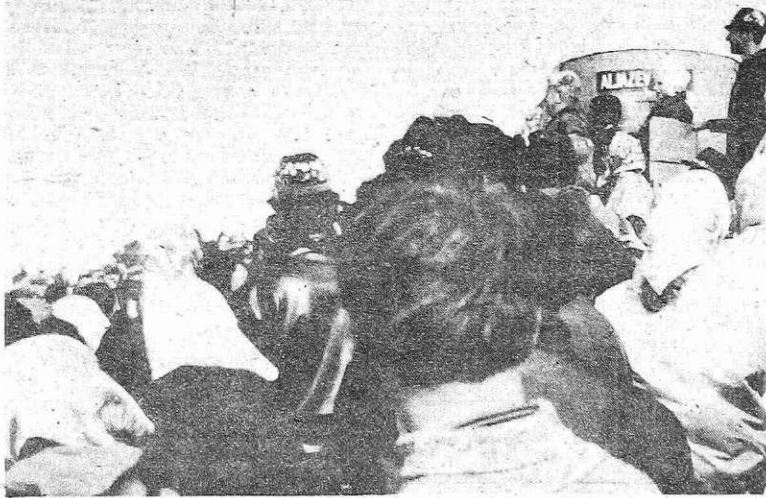
Organizacijski odbor za pohode
v Železarni Jesenice

POJASNILO K ČLANKU FRANCA KONOBLJA »PRED ŠTIRIDESETIMI LETI IN PREJ«

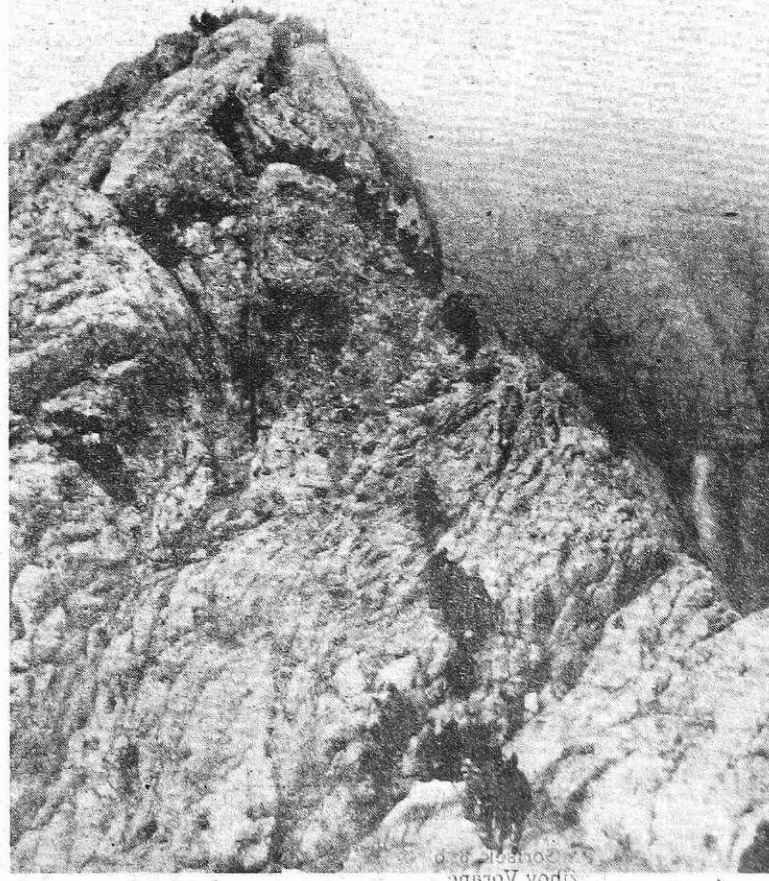
Članek Franca Konoblja 25. julija v Železarju med drugim opisuje tudi konferenco SPZZ in kdo se je udeležil. Nobenemu ne maram zmanjševati njegovih zaslug, toda Konobelj naj se bolje informira o dogodkih preden kaj napiše. Bregant Katarina-Viktoria je bila že v partizanih in še nekatere druge, ki so se tudi udeležile konference v Cerknem. Ne vem nič o tem, da bi kdo kaj organiziral. Z Jesenic sem šla sama. Določeno jih je bilo več, a se ne spomnim več katere. Tudi jaz sem bila članica in sekretarka OF ter tudi članica SPZZ. V Cerkno me je poslal okrajni komite kot delegatko.

Pri nas je že v navadi, da so vedno imenovani eni in isti. Naj bo pri odklovanjih priznanjih itd... kot da bi samo peščica ljudi priborila svobodo. Še bolj žalostno pa je, da se v člankih in knjigah pojavljajo razne napake in še grobe.

Viktoria Medja

Množica železarjev na vrhu Triglava (foto Pavel Dimitrov)

»Vsa pota vodijo na vrh« (foto Pavel Dimitrov)

»Bil je zaveden Slovenec in se je od knjig težko poslavljati. Vsako je vzel v roke in poizkusil, katere verzije se zna...« nam je tovarišica še drugič povedala, ko smo prebrali odlomek iz romana Kaplan Martin Čedermac. Marsikomu je bila ena razlaga že dovolj in se je zato ob bolj natančni drugi dolgočasil. Jaz nisem bila med njimi. Odnos Čedermaca do knjig me je razvnel, saj sem se mu tudi sama čutila podobno.

Kar nekoliko sem bila zmedena, ko sem prvič prestopila prag knjižnice v Radovljici. Štiri knjižne police in nekaj knjig ob strani, to ja, ampak da bi bila še večja knjižnica od šolske, si takrat nisem mogla predstavljati.

Bila sem v drugem razredu, ko me je teta prvič peljala v knjižnico. Še preden sva vstopili, mi je govorila o palčku in teti, ki čuvata knjige, in naj bom pridna, da mi ne bosta kaj storila. V palčka nisem verjela, toda bilo me je strah pogleda tete knjižničarke. Med pogovorom, ki se je vnel

med njo in mojo teto, sem se tiho izmuznila med knjižne police.

Spomnim se, da sem najprej dolgo časa hodila med njimi, nato pa sem se le ojunčila in se ene knjige nalahko dotaknila. Plaho sem se ozrla naokoli. Nikjer ni bilo ne palčka ne tete. Dotaknila sem se še druge, tretje... Lastnim očem nisem mogla verjeti, da stojim med toliko knjigami in da me s polic gledajo Kekec, pastirčki in pestrne, gospodari, hude čarovnice, kmetje...

Od časa do časa sem vzela knjigo s police in jo prelistala. Zasmejala sem se smešnim risbam, ali pa sem prebrala stavek ter ga skušala razumeti. Bili so težko razumljivi.

Najbrž sem dolgo časa gledala knjige, saj me je šele glas tete vrnil v resničnost. Pohitela sem za njo in v tej naglici pozabila celo vzeti knjigo, ki bi jo morala prebrati za cicibanovo značko.

Danes na vse to gledam drugače, z glavo osmošolke. Vem, da je tisti pastirček mogoče Ferjanc, pesterna Nežka ter domnevna čarovnica Agata. Čeprav imamo doma veliko knjig, rada zahajam v knjižnico in si tam sposojam knjige. Govorijo mi o življenju naših prednikov in življenju prihodnjih rodov. Knjige se mi zdijo veličastne in lepe. Ohranjati jih moramo tudi za druge, ki si želijo branja in uživanja v njem.

Veronika Klemenčič, 8. b, novinarski krožek, OŠ FSF Lesce

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage mame
PAVLE GERDEJ

se iskreno zahvaljujem dr. Rojčevi za dolgoletno vdano prizadevanje pri lajšanju duševnih in telesnih tegob.

Zahvaljujem se vsem tistim znanim in neznanim dobrotnikom, ki ste ji bili v oporo na internem oddelku jeseniške bolnišnice in pomagali, da je mirno zaspala v zaupanju.

Hvala tudi vsem, ki ste jo, nam v veliko tolažbo, tako radodarno in spoštljivo spremlili na zadnjo pot.

Hvaležni sin Oto z družino

ZAHVALA

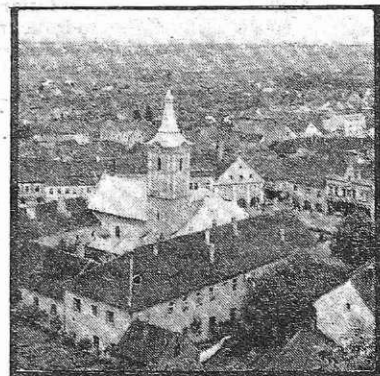
Osnovni organizaciji sindikata TOZD Hladna valjarna Jesenice se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč in obisk na domu v času moje bolezni.

Marija Jasenc

ZAHVALA

Zvezi borcev NOV Jesenice in Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela se iskreno zahvaljujem za čestitke ob mojem rojstnem dnevu. Obenem jim želim še veliko delovnih uspehov.

Anica Čar

SLIKAR PICASSO	ČRNILO PREDSTOJ NIK SAMO STANA	1	OVČJE KREZNO POLETNO OBVALO	15	NEKDAN. IT. SMUČ. SKAKALEC	7	POHOTA	11	ZELEBAR	16	13	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
-------------------	---	---	--------------------------------------	----	----------------------------------	---	--------	----	---------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

TRAVICA UGOVORA	IMMANUEL KRIŠTIKA ČISTEGA UMA	STOK V TUJOSTI	IGRALEC GABIN	12	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
--------------------	--	-------------------	------------------	----	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

TRAVICA UGOVORA	IMMANUEL KRIŠTIKA ČISTEGA UMA	STOK V TUJOSTI	IGRALEC GABIN	12	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
--------------------	--	-------------------	------------------	----	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

TRAVICA UGOVORA	IMMANUEL KRIŠTIKA ČISTEGA UMA	STOK V TUJOSTI	IGRALEC GABIN	12	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
--------------------	--	-------------------	------------------	----	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

OBISK RADIÁ TRIGLAV

Ob torkih se novinarji navadno zberemo v razredu, tokrat pa smo odšli na ogled jeseniške lokalne radijske postaje Triglav.

Bili smo prepričani, da si bomo ogledali studije, kakršne vidimo na televiziji, a smo se uštel. Prišli smo v tesno sobico, natrpano s pohištvo, vse naokrog so ležali kupi papirja. Radijskemu tehniku in potrebnim aparaturnam je namenjeno le malo prostora. Čudili smo se, kako lahko delajo v takšnem prostoru. Izvedeli smo, da se bodo v kratkem preselili z vso opremo na podstrešje novega kina, ki ga gradijo ob gledališču Tone Čufar.

Tovariš direktor nam je pokazal, kako vse skupaj deluje, kako snemajo, kako se oglašajo s terena ipd. Kaj takšnega bi bilo dobro imeti, a kdo bi se mučil z gumbi, za katere si nisimo zapomnili ne imen, ne pomena. Pokazali so nam še majhno govorilnico, v kateri je med snemanjem lahko le napovedovalec. Kadar teče oddaja v živo, so v sobici še gostje, ki se drenjajo okrog majhne mize. Po eni uri je zrak v sobi tak, da bi ga lahko rezal z nožem. Katja je opravila še poskusno snemanje in počutili smo se kar malce nelagodno ob misli, da mora napovedovalec sedeti dan na dan po več ur v tem prostoru.

Ob koncu obiska smo se Sonji Anderle in Slavku Humeriču lepo zahvalili, ker sta velikodušno žrtvovala urico časa za radovedne novinarje naše šole.

Tina Gorišek, 8. b
Prežihov Voranc

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 10. avgusta, bosta na Jesenicah od 7. do 19. ure odprti trgovini:

ROŽCA, samopostrežna trgovina na Plavžu, Titova 79, in DELIKATESA, Kašta 3 na Koroški Beli, V. Svetina 8/a.

REŠITEV KRIŽANKE iz 30. ŠTEVILKE ŽELEZARJA:

Kama, oaza, okulistka, Lipicanci, Oza, OK, Inki, Or, Predjamski, lajdra, grapa, Rild, nastresk, Loren, kriza, Nato, Eka, orada, ija, pomol, in, Toda, osla, pater, Abo, ribič, Cerrar, skati, Altamira, akantos, sakrament, Iranka, Ika, Hazzar, Sa, air.

PRODAJA VOZIL ZASTAVA 750

Po sklepu predsedstva AMD Jesenice bo prodaja odvečnih vozil Zastava 750 v prostorih AMD - Kidričeva 26/c, 9. avgusta ob 18. uri.

AMD Jesenice

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega
IVANA ŽVANA

se zahvaljujemo vsem prijateljem, znancem, bivšim sodelavcem in sostanovalcem. Hvala za darovane vence, cvetje in izrečena ustna in pisna sožalja. Hvala pihalni godbi Jeseniških železarjev, pevcem iz Kroke, OO ZK in ZB krajevnih skupnosti Sava ter govorniku za izrečene poslovljne besede.

Se enkrat hvala vsem, ki ste sočustvovali z nami in ga spremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoci: vsi njegovi

ZAHVALA

Najlepše se zahvaljujem sodelavcem TOZD Plavž — dnine Rus za izkazano pozornost ob odhodu v pokoj, prijeten poslovljni večer in darilo, ki mi bo drag spomin.

Hkrati želim vsem skupaj še veliko delovnih uspehov.

Franc Kramar

ZAHVALA

Osebu našega počitniškega doma v Biogradu na moru se najlepše zahvaljujemo za vso skrb in pozornost, da je bilo letovanje tako prijetno. Predvsem se zahvaljujemo vodji kuhinje tov. Nedi in ostalemu osebju, ki je skrbelo za dobro in obilno prehrano.

Udeleženci 4. izmene

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

9. avgusta, amer. barv. komedija SMEŠNE STRANI ZGODOVINE I., ob 17. in 19. uri, ob 21. uri premiera hongkonškega barv. akcij. filma MASČEVANJE BRUCE LIJEVE PESTI.

10. avgusta, hongkonški barv. kung fu film MASČEVANJE BRUCE LIJEVE PESTI ob 17. in 19. uri.

11. avgusta, amer. barv. biograf. film FRANCES ob 17. in 19.15 uri.

12. avgusta, amer. barv. srhljivka SHAW STRAHU IN GROZE ob 17. in 19. uri.

13. avgusta, nem. turški barv. pust. film MEČ, KI PRINAŠA SMRT ob 17. in 19. uri.

14. avgusta, nem. barv. ljub. film OGNJENA ŽENSKA ob 17. in 19. uri. Film ni primeren za otroke!

15. avgusta ZAPRTO!

KINO PLAVŽ

9. avgusta, avstral. barv. akcij.

RAZSTAVNI SALON DOLIK

V razstavnem salonu DOLIK na Jesenicah je od 3. do 14. avgusta, v počastitev občinskega praznika, odprta razstava slik članov likovnega kluba RELIK Trbovlje in DOLIK Jesenice.

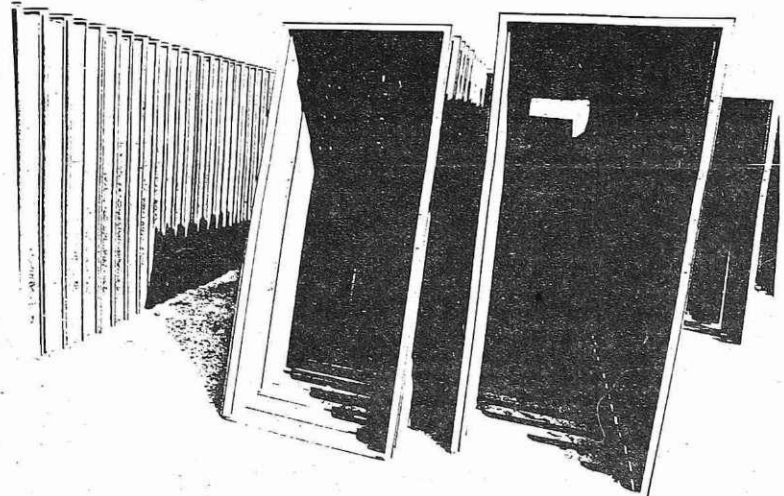
Razstavo si lahko ogledate vsak dan, razen nedelj in praznikov in sobot popoldan, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

DRUŠTVO UPKOJENCEV JESENICE OBVEŠČA SVOJE ČLANE

Društvo upokojencev Jesenice prosi člane, ki še niso poravnali članarine za leto 1985, da jo poravnajo še ta mesec, predvsem tisti, ki plačujejo tudi prispevek za vzajemno samopomoč, ker zaradi nevestnega plačevanja lahko nastanejo težave pri izplačilu posmrtnine.

Istočasno obveščamo člane, ki so se na novo včlanili, pa še niso dvignili članskih izkaznic, da jih lahko dvignejo v društveni pisarni vsak torek in petek od 16. do 18. ure. V tem času lahko poravnajo tudi članarino.

Vabimo tudi upokojence, ki še niso člani društva, da se včlanijo. Prijave sprejemajo v društveni pisarni v času uradnih ur.

Vratni podboji (foto B. Grce)

ČRKE Z OŠTEVLJENIH POLJ V KRIŽANKI PRENESITE V ZGORNJO LIK, TAKO, DA DOBITE BRANO VODORAVNO ZANIMIVO MIŠEL.

GRŠKI BOGI VOJNE VINO ZA ŽALIVANJE VRHUNSKI ŠPORTNIK

SICILITA TADIRINA 3263 CATANIA VISINSKA TOČKA NA ZEMLEVIDU

IGRALEC GABIN

12 2

9

9

BRANJE ZA SKOPUŠKE CESTARJE

Pisem ves nasršen in jezen, zato te pisanje še malo ne bo ljubez-nivo.

Cestarji, sprašujem vas:

Koliko ljudi mora na cesti umreti, preden se vam zazdi vredno na stole-tja starih prehodih označiti prehod za pešce ter z znaki ob magistrali opozoriti voznike nanj?

Péspóti, ki vodi iz Mojstrane k far-ni cerkvi svetega Mihaela na Dov-jem in na pokopališče, ki je zgrnjeno ob njej, pravimo po domače »Rida«. Tam, na dovškem pokopališču, so pokopani naši prastarši, starši, bra-tje in sestre, bratrance in sestrične, strici in teté. Na njihove grobove jim nosimo rože, hodimo prižigat sveče.

Vsakokrat, ko se odpravimo od do-ma, iz Mojstrane, na dovško pokopa-lišče po Ridi ali pa za Sedelčnikovim potokom, moramo prečkati vseslo-venško in vsejugoslovansko magi-stralo, po kateri norijo kolesarji, av-tomobilisti in motoristi v obe smeri.

Lahko je bilo našim prednikom. Na same ljube svete čase se je po-tisti makadamski poti pricijazil kak seneni voz, pred katerim je prhal za-span konj ali pa ga je vlekel len vol, za katerim je na deščici kinkal zga-ran, utrujen kmečki hlapec. Ko je vi-del otroka, žensko, starca prihajati po Ridi, se je zadržal na žival:

»Heee!« ter jo ustavil, pokramljal s človekom, ki je prečkal pot, potem pa spet pognal.

Leta 1941 je Organisation Todt ti-sto staro makadamsko pot razširila, da bi — kaj veš, kaj nas čaka? — lahko tudi nemški panzerji po njej vozili. Joj, kako smo takrat kradi-li Nemcem in Bogu čas, ko smo iz kamnoloma na Lešnikovem klancu vozili kamenje v samokolnicah k ce-sti! V osmih urah, kolikor je trajal šit, sem po razdrapani stezi pripel-jal na kupček ob cesti štiri »šajtrge« debelih kamnov. Ves drugi čas so moji stari, pokvarjeni sodelavci po-rabili za to, da so mi še čisto popol-noma nedolžnemu, nepokvarjene-mu, v Boga verujočemu in pred gre-hi trepetajočemu mladcu pripovedo-vali najbolj umazane seksualne vice. Ob njihovih svinjskih domislicah sem zardeval kakor otroček, oni pa so se ob mojih rdečicah od solz na-krohotali. Tako smo si služili svoje marke in živilske nakaznice za »Schwerarbeiter«.

Po osvoboditvi sem se dvajset let cijazil z »ratečanom« iz Mojstrane do Jesenic in do Kranjske gore. Vse do leta 1966, ko nam je inž. Mravlje podrž železniške tise od Jesenic do Rateč in še malo naprej do jugoslo-vansko-italijanske meje.

Zaradi tega nedopustljivega greha ga vsa Dolina že dve desetletji pre-klanja v najbolj sočnih južnoslovan-skih kletvicah ter ga pošilja tja, ka-mor tudi spada. Nobenemu sloven-skemu javnemu tožilcu pa še ni prišlo na misel, da bi ga poklical na ta-koimenovano odgovornost za nepopravljivo samoupravljalško na-pako. Eh, odgovornost? Toliko čevkanja o njej!

Zdihujemo, tožimo, vzdihujemo, se razburjamo zaradi tega, ker zunaj naših meja brijejo norca iz nas. Kaj pa naj ob samoupravljalških mra-vljetovskih odločitvah drugega po-čnó?

Ko je torej Mravlje ratečana vrgel s tira, ste cestarji našli stari maki-damski prehod Rateč asfaltirali. Cestni odsek od Rateč in s Koren-skega sedla do Jesenic je postal del vseslovenske in vsejugoslovanske magistrale. Rajnkega ratečana so zamenjali avtobusarji. Obljubljeno, rečeno in zagotovljeno nam je bilo, da nas bodo v avtobusih prevažali gori in doli tako lepo in udobno, ka-kor nas v izrabljenih avstrogrških vagonih nikoli niso.

Koliko praznih besed, neizpolnje-nih obljub!

Ko ste nam cesto zasfaltirali, ste vsako pomlad zarisali po njej na sre-di z belo barvo nepretrgane in pre-trgane črte ter prehode za pešce.

Zdaj sem tam, kamor sem hotel priti: pri prehodih za pešce.

Koliko jih imate označenih od je-seniške bolnišnice do Rut?

Malo.

Na vseslovenski in vsejugoslovan-ski magistrali samo enega med vasmi Dovje in Mojstrana. Tam, kjer za prebivalce obeh vasi usta-vljajo avtobusi. (Na tistem prehodu so umrli že štirje ljudje. Ko bi med mojstransko in dovško globeljo na-redili podvoz, bi vsi štirje še živeli. Tako, cestarji: krivi ste za smrt šti-rih ljudi.)

Čez to vseslovensko in vsejugoslo-vansko asfaltirano, ampak na sto ti-soč načinov grdo zakrpano magistra-lo pa Mojstrančani vsak dan hodimo tudi

- po Ridi,
- za Sedelčnikovim potokom in
- pri Zupanu.

Se vam je zdelo škoda bele barve, da bi te prehode označili?

Naj vam povem, kako nesmiselno so ljudje na teh prehodih umirali sa-mo zaradi tega, ker jih niste ozna-čili?

3. avgusta 1969. leta je mlada ma-mica šla po Ridi s petletnim sinč-kom. Z roko v roki sta prišla do ce-ste. Nihče ne bo uganil, zakaj se ji je prav tedaj Marijanček iztrgal iz rō-ke. Prešerno je planil na asfalt. Na-ravnost pod avtomobilske gume.

Fantkova smrt je pretresla ljudi v obeh vaseh. Mojstranski kamnosek Janko Gradišek, ki sem ga svoj čas učil, je nekega večera ves ponižen prišel k meni s prošnjo, naj napišem nekaj lepih besed v spomin na otro-ka, za katerim so žalovali starši pa vsa Mojstrana in Dovje. Kar utrgalo se je iz mene:

*Komaj si življenja jutro
uzrl
in čakal, kaj še bo,
si že za čase vse oči
zaprl.*

Gradišek je prebral, kar sem mu dal v roke, si obrisal solze, vstal in izdaval:

»Hvala! Prisrčna hvala! Tolé bom vklesal, ampak jim ne bom zaraču-nal!« (Misli je na starše, ki so pri njem naročili spominsko ploščo za svojega nedolžnega otroka.)

5. novembra 1972. leta sva s pokoj-nim prijateljem Ervinom Klančni-kom vsa razigrana, srečna stopila v lovsko kočo na Brlogu. Ervin, kuhar brez primere, je takoj začel pripravljati večerjo; sam pa sem se vlegel po dolgem na rovt ter se zagledal v čudovite Julijce. Kot strela z jasnega je tedaj zasopihani padel v kočo Gu-zeljev Miha. Na začudena vprašanja, kakšen dobri veter ga je tako nena-povedanega pripihal tako visoko v Karavanke, je samo zmajeval z gla-vo ter jo tiščal v tla.

Ervin je zmignil z rameni, se obr-nil k štedilniku ter nama pokazal hr-bet. Miha me je pogledal, potem pa z roko pokazal, naj pridem za njim ven, na rovt. Tam me je s solznimi očmi prosil, naj svojemu prijatelju povem, da mu je neki Italijan pred dobro uro na Ridi do smrti povozil mater.

Ervin je imel veliko prijateljev, to-da samo eno mater. Pa prav jaz naj bom tisti, ki naj mu povem, da je ni-ma več? Da je šla prižgat svečo na očetov grob pa da jo je na neoznače-nem prehodu z Ride čez cesto ubil neznan Italijan?

Miha je odšel v dolino, sam pa sem čepel na rovtu in tuhtal, kako naj veselemu prijatelju v koči sporo-čim tragično novico. Saj me je To-maževa Cila, Ervinova mati, imela za drugega sina! Tistih trenutkov, preden sem se vzdignil, odšel v kočo in nazadnje Ervinu izjekljal novico o materini smrti, svoje žive dni ne bom pozabil.

24. julija 1985 smo pokopali Kala-novo Tončko. Na Ridi je prečkala ce-sto, pa je najbrž preveč površno po-gledala gor in dol. Petindvajsetletni nemški motociklist je pridivil, jo podrž in ubil.

Bila je tiha, skromna, dobra žen-ska. Kako srečna je vselej odzdravi-la na moje »Dobro jutro!«, »Dober dan!« ali pa »Lahko noč!«

Trije mrtvi na magistralni cesti, kjer jo prečka petstoletna Rida: pe-tletni Marijan Skumavc, osemdeset-letna Cila Klančnikova, dvainosem-desetletna Tončka Kalanova.

V šestnajstih letih na Ridi tri smrtne žrtve. Petletni otrok in dve stari ženski.

V prejšnjih petih stoletjih ni na prehodu z Ride čez cesto nihče umrl. Lahko bi rekli, da je od avgusta 1969. leta pa do julija 1985 to razme-roma nizek krvni davek. Trdim, da je zaradi vaše zanikrnosti previsok. Teh treh ljudi, ki so na cestnem pre-hodu čez Rido po neumnem morali umreti, domačini nikoli ne bomo po-zabili.

Dokler je moj prijatelj Ervin Klančnik živél, je vsakega 5. novem-bra prižgal svečo ob Pehtovtovem stógu — tik pred njim je zmešan Ita-lijan povozil njegovo mater.

3. avgusta gredo Smrlinekovi vsa-ko leto prižigat sveče na grob svoje-ga Marijana na dovško pokopališče. Vselej gredo po Ridi. Prečkati mora-jo magistralno gorenjsko cesto, na kateri je pod avtomobilskimi kolesi izdihnil njihov petletni dečko.

In zdaj se bomo vsi, ki bomo šli po Ridi na pokopališče ali k maši na Dovje po Ridi, vselej spomnili vseh treh umrlih: petletnega Marijana, osemdesetletne Cile in dvainosem-desetletne Tončke.

Kako, tovariši cestarji, zdaj? Trije ljudje so morali umreti, ker se vam ni zdelo vredno označiti na usmiljenja vredni gorenjski magi-strali enega prehoda za pešce.

Na prehodu čez cesto ob Sedelčni-kovem potoku za zdaj še nikogar ni-so ubili. Tam je tako nevarno iti čez pot, da vsakdo raje minute dolgo ča-ka in gleda, ali je pot res prazna, pa potem poskoči tistih šest korakov čezno, kajti s klanca od Zupana sém se lahko vsak trenutek pripodi kak mlad norec na hondi.

Pri Zupanu je umrl Meselov Miha. Res je bil gluhi, videl je pa dobro.

Hodim na Dovje. Včasih po Ridi, večkrat za Sedelčnikovim potokom. Pot me zanese v Vatiš.

Zdaj, poleti, tudi po pet minut stojim pred cesto. Čakam, da gre popla-va tujih in domačih registracij mi-mo. Potrpežljivo čakam in prekli-njam naše cestarje.

Boste rekli, da zabavljam?

Sploh ne. Nasprotno:

Dajte nam dovoljenje, da na vse-slovenski in vsejugoslovanski magi-strali smemo namalati tri nove pre-hode za pešce:

- na Ridi,
- ob Sedelčnikovem potoku ter
- pri Zupanu.

Če nam boste hkrati z dovolje-njem dali še dovolj bele barve, čopi-če in ustrezne cestne znake, bo vse delo v najkrajšem času zastoj opravi-lo nekaj inženirjev, tehnikov, pro-fesorjev in učiteljev, ki živimo v Mojstrani in na Dovjem. Krampe in lopate za vkopavanje cestnih znakov bomo s seboj prinesli. Za cement in pesek se bomo že zmenili. Pač samo-prispevek, ki smo ga že tako in tako navajeni plačevati za vsak drek.

Na delo, cestarji!

Napišite črno na belem, da smemo storiti, kar sem predložil! Na barvo, na čopiče in na cestne znake pa se-veda nikar ne pozabite!

Za to (in samo za to) vas kar naj-bolj vljudno prosim

Janez Svolfjšak

PERMANENTNE VSTOPNICE

Hokejska klubna Jesenice in Kranjska gora obveščata vse svoje prijatelje in simpatizerje, da si lahko v avgustu preko sindikata ter v pisarni HK Jesenice v Podmežakli nabavijo permanentne vstopnice po 3.000 din.

Upravni odbor

ŠTEVILNI GLEDALCI SPREMLJALI AKROBATSKE SKOKE V VODO

Na Kredi nad Mojstrano je bilo v sobo-to in nedeljo živahno. Člani akrobatskega smučarskega kluba so v počastitev praz-nika občine Jesenice organizirali odprto prvenstvo Mojstrane v akrobatskih sko-kih v vodo. Skakalnico ob manjšem jeze-ru na Kredi akrobatski smučarji upora-bljajo za poletne treninge, tokrat pa so pripravili tudi tekmovanje, da bi gledal-cem predstavili to atraktivno športno di-sciplino. Udeležba tekmovalcev je bila skromnejša, kot so pričakovali, saj ni bilo tekmovalcev iz Švice in Italije, iz Avstrije pa je prišel le en tekmovalce. Od naših predstavnikov so nastopili tekmovalci klubov iz Ljubljane, Idrije, Kranja in z Jesenic. Na delno obnovljeni skakalnici iz umetne snovi so tekmovalci pokazali zares nekaj mojstrov. Po odskoku so gledalci lahko občudovali vragolije moj-strov na smučeh, ki so delali salte in vija-ke, zatem pa tako ali drugače pristali v kar precej mrzli vodi, ki ima tudi v polet-nih mesecih le okoli 18 stopinj Celzija.

V soboto je bilo na sporedu odprto pr-venstvo. S precejšnjo prednostjo je zma-gal edini avstrijski predstavnik, najboljši domačin Jože Kramar pa je zasedel 4. mesto. V nedeljo so bili na sporedu še ekshibicijski skoki, kjer so tekmovalci iz-vedli vrsto zanimivih, tako imenovanih »norih skokov«. Kot so ocenili, je bil naj-boljši eden od pionirjev akrobatskega smučanja pri nas — Iztok Pergarc iz Mojstrane.

Za tekmovanje je bilo izredno veliko zanimanja, saj se je v soboto in nedeljo na Kredi zbralo več kot 700 ljudi. Takš-

nih atraktivnih skokov seveda ni moč vi-deti vsak dan, marsikdo je šele na Kredi videl, kaj so pravzaprav akrobatski skoki v vodo. Ob tem je vredno zapisati, da je to tekmovanje v marsičem razgibalo poletni turistični utrip Mojstrane in ga bo v pri-hodnje potrebno vključiti v turistično po-nudbo kraja.

Ob koncu tekmovanja je v imenu po-krovitelja, izvršnega sveta Skupščine ob-čine Jesenice, najboljšim izročil pokale in diplome Stanko Smolej. Pokale so pri-spevali krajevna konferenca SZDL Do-vje-Mojstrana in Turistično društvo Do-vje-Mojstrana, tri pokale pa je akrobat-sko-smučarskemu klubu poklonil rojak iz ZDA, domačin Boris Dornič.

REZULTATI:

— člani: 1. Harald Wieser (Beljak) 155,70, 2. Marko Jemec 137,37, 3. Herman Bundrla (oba Dolomiti Ljubljana) 111,66, 4. Jože Kramar (Mojstrana) 102,57, ... 6. Emir Dizdarevič, 7. Iztok Pergarc, 9. Borut Miklič, 11. Senda Halilović (vsi Mojstrana).

— članice: 1. Barbara Črv (Mojstrana) 38,00

— ekshibicijski skoki: 1. Iztok Per-garc, 2. Aleš Noč, 3. Tomo Lavtižar.

J. R.

Rekreacijski center KRES — TENIŠKA SEKCIJA vabi vse lju-bitelje tenisa na sestanek v petek, 9. avgusta, ob 18. uri na KRESU. VABLJENI

PRIPRAVE JESENIŠKIH NAMIZNOTENIŠKIH IGRALCEV

Več let so se jeseniški igralci namizne-ga tenisa pripravljali na tekmovanja v novih sezonah v različnih krajih: v Mur-ski Soboti, Novigradu, Umagu, Čoki in še kje. Te priprave pa so bile razmeroma drage, zato se jih je lahko udeležila le pe-ščica najboljših in najperspektivnejših, pa še stari igralcev so morali prispevati določeno del sredstev.

Takrat so se člani odbora Namiznote-niškega kluba domislili druge poti. Lotili so se široke akcije za izvedbo priprav na Jesenicah z udeležbo tujih igralcev. Vabi-lu se je odzvalo kar 16 igralcev in igral-k iz Zagreba, Osijeka, Varaždina, Valpov-ke, Pule in Siska ter 18 igralcev in igral-k iz zamejstva, to je iz Zgonika pri Trstu. Priprav se udeležuje še 20 jeseniških igralcev.

Igralci trenirajo v dvorani osnovne šole v Lescah dvakrat na dan na devetih mi-zah in v dveh izmenah. Prva skupina ima priprave od 3. do 10. avgusta, druga pa od 10. do 17. avgusta. Priprave vodi Milana Štrumb, profesorica za telesno vzgojo in namiznoteniška trenerka, pomagajo pa ji domači trenerji: Robert Babič, Stane Ba-bič in Peter Filipovič.

Tuji igralci stanujejo v gostišču »Tu-rist« v Lescah, domači igralci pa se vozijo domov. Tuji igralci sami plačujejo vse stroške in morda bo organizatorjem celo ostal kak dinar, kar bi bilo poleg velike koristi, ki jo bodo imeli jeseniški igralci od treninga, vsekakor zelo pomembno. Ob koncu treninga vsake skupine bo odi-gran še nagradni turnir posameznikov, o katerem bomo poročali. (S)

TENIŠKI TURNIR V POČASTITEV OBČINSKEGA PRAZNIKA

V okviru letošnjih športnih priredit-eb ob prazniku občine Jesenice je Teniški klub Jesenice organiziral v nedeljo 4. av-gusta, odprti teniški turnir.

Ob 8. uri zjutraj je na igrišču v Podme-žakli stala voda, zato smo morali tek-movanje preložiti na 11. uro.

Marljivi teniški delavci, člani uprave-ga odbora in nekateri člani kluba so pri-pravili igrišča za igranje.

Za tekmovanje se je prijavilo 18 igral-cev.

REZULTATI:

V predtekmovanju so igrali: Črne : Mo-rič 9:1 in Kejžar 9:0.

1. kolo: Kavčič V. : Mužič 9:2, Jakšič K. : Hladnik 9:4, Černe H. : Klinar M. 9:8, Poljanšek S. : Zupan 9:2, Komelj M. : Tišler 9:8, Kamšek R. : Klinar M. 9:7, Ko-melj T. : Kejžar 9:3, Strnad M. : Valentar C. 9:1;

2. kolo: Kavčič V. : Jakšič 9:6, Poljan-šek : Črne 9:3, Komelj M. : Kamšek 9:0, Strnad : Komelj T. 9:2

3. kolo: Kavčič : Poljanšek 9:5, Strnad : Komelj M. 9:2.

Finale se je igralo na dva dobljena se-ta: Strnad M. : Kavčič V. 6:1 in 6:0.

Vrstni red: 1. Strnad M. (TVD Partizan Žirovnica), 2. Kavčič V. (TK Jesenice), 3. Poljanšek S. (TK Jesenice), 4. Komelj M. (TK Jesenice), 5. Komelj T. (TK Jeseni-ce), 6. Jakšič K. (TK Zaka Bled), 7. Černe H. (TVD Partizan Žirovnica), 8. Kamšek R. (TK Jesenice).

V tolažilni skupini je zmagal nekdanji hokejist Jesenic in državni reprezentant v hokeju na ledu Viktor Tišler.

M. K.

PONOVA USPEHA TERAŽA

V petek se je Franci Teraž udeležil 9 km dolgega uličnega teka v Beljaku. V hudi konkurenci 1050 tekmovalcev iz sedmih držav je zasedel odlično šesto mesto ter zaostal za 25 sekund za zmago-valcem. Tone Djuričič je dosegel 14. me-sto.

V nedeljo sta se Franci Teraž in Tone Djuričič na povabilo organizatorja Wald AM Schoberpass udeležila gorske tekme — tek dvojic. Na 27 km dolgi progi s 1400 metri višinske razlike sta zmagala pred Jugoslovonom Ivanom Vrhom in Mirkom Teražem. Tekla se je udeležilo 50 ekip iz treh držav (Poljske, Avstrije in Ju-goslavije). Proga se je vzpela na 2050 me-trov visoko goro, nato pa se je strmo spu-stila v dolino in nadaljevala po ozki sote-ski do cilja.

F. T.

STRELSKO TEKMOVANJE V POČASTITEV OBČINSKEGA PRAZNIKA

Člani občinske konference ZRVS Jese-nice so v počastitev občinskega praznika organizirali strelsko tekmovanje z malo-kalibrsko puško. Nastopilo je 14 ekip krajevnih organizacij ZRVS, strelskih družin, milice, krajevnih skupnosti ter drugih organizacij in društev. Med eki-pami je zmagala ekipa Postaje milice Je-senice v postavi: Janko Lavtar, Roman Krek in Brane Plesničar, med posamez-niki pa je bil najboljši Andrej Grilec iz Lovske družine Kranjska gora.

REZULTATI: — ekipno: 1. Postaja mi-lice Jesenice 89, 2. Strelska družina Ja-nez Mrak Dovje-Mojstrana 80, 3. Strel-ska družina Triglav Javornik-Koroška Bela 73, 4. OK ZRVS Jesenice 65, 5. Lov-ska družina Kranjska gora 60.

— posamezno: 1. Andrej Grilec (LD Kranjska gora) 38, 2. Ivica Klanica (SD Triglav) 34, 3. Janko Lavtar (Postaja mi-lice Jesenice) 33, 4. Franci Rabič (SD Tri-glav) 33, 5. Brane Plesničar (Postaja mi-lice Jesenice) 30.

J. R.

Del nove obvoznice na Jesenicah (foto I. Kučina)